

Existence

ANARCHISTICKÁ REVUE

I/2015

vydává
ANARCHISTICKÁ
FEDERACE

40,-

COMMONS

Jak dopadly komunálky / Antikapitalistický 17. listopad / Kvartál
Obecně sdílené statky proti kapitalismu / Reprodukce jako sdílený statek
Tragédie tragické obecní pastviny / Voda je sakra naše! / Klinika
Alternativa na Blízkém východě / Markelov a Baburová / A. F. Borrásová
Duch Frestonie / Rozhovor s Maxem Ščurem / Studentský vzdor
Anarchistická federace / ABC / Food not Bombs / Volná komunita VAP / A3

OBSAH

- 2 ... Editorial
- 3 ... Kvartál
- 7 ... Jak dopadly komunálky
- 8 ... Antikapitalistický 17. listopad
- 9 ... Commons
- 10 ... Obecně sdílené statky proti kapitalismu a za jeho hranicemi
- 14 ... Reprodukce jako sdílený statek
- 16 ... Tragédie tragické obecní pastviny
- 18 ... Voda je sakra naše!
- 20 ... Boj o Kliniku
- 22 ... Alternativa na Blízkém východě
- 24 ... Markelov a Baburova
- 25 ... Památce Antonie Fontanillas Borrásové
- 26 ... Duch Frestonie
- 27 ... Příběh o pátrání po českém koncentráku
- 28 ... Studentský vzdor
- 29 ... Ze světa
- 30 ... Od začátku vím, že patřím k menšině
- 33 ... Anarchistická federace
- 34 ... Food not Bombs
- 35 ... Vidíme to jinak
- 36 ... K čemu jsou vězňice?
- 38 ... A3
- 39 ... Recenze

Anarchistická revue

Existence

1 / 2015 (v pořadí 35. číslo)

vydává

Anarchistická federace (AF)

csaf@csaf.cz / afed@afed.cz

www.csaf.cz / nakladatelstvi.csaf.cz

www.afed.cz / nakladatelstvi.afed.cz

DISTRIBUČNÍ MÍSTA

Kde můžete *Existenci* (popř. další publikace ČSAF) zakoupit či objednat:

Kamenné obchody:

Infocentrum Salé
(Orebitská 14, Praha 3 - Žižkov; sale.s.cz),
Rekomando
(Trojanova 9, Praha 2; rekomando.eu),
Infoshop Pelech
(Čápkova 48, Brno; www.pelech.info),
Café-bar Chilli
(Masarykovo nám. 25, Jihlava),
Klub Futra
(Masarykova třída 1000, Orlová; futra.cz),
Antikvariát Černý pes
(Sedláčková 20, Plzeň).

Internetové distribuce:

xBASTAX
(xbastax.cz/produkty/a-b-c-collections),
Papagájův hlasatel (phr.cz),
Chyba crew (chyba.a-punk.cz),
Míruus Levyt (miruuslevyt.cz).

Pro zájemce ze Slovenska doporučujeme objednávat na:

Kontrashop.sk
(kontrashop.sk, kontrashop@riseup.net),
StraightEdge.sk
(www.straight-edge.sk).

EDITORIAL

Od začátku roku 2015 změnila naše organizace název na Anarchistická federace. Tato skutečnost ovšem nic nemění na vydávání anarchistické revue *Existence*. Ta zůstává nadále čtvrtletníkem, jehož podoba se příliš neodlišuje od předchozích ročníků a který je otevřený celému anarchistickému, potažmo antiautoritářskému hnutí.

Pro první letošní číslo *Existence* jsme zvolili jako hlavní téma „commons“, což lze česky přeložit jako „obecně sdílené statky“. Úvodní článek otvírá otázku, proč je pro anarchisty důležité rozebírat problematiku vlastnictví, zejména toho kolektivního, v čem našim analýzám napomáhá zabývat se neoliberalismem z pohledu nového ohrazování a jaké kroky můžeme podnikat se záměrem generování nových commons. Právě to totiž souvisí s obecným anarchistickým bojem proti soukromému vlastnictví.

Rozsáhle se tématu z antikapitalistické perspektivy věnuje článek Silvie Federici a George Caffentzise „Obecně sdílené statky proti kapitalismu a za jeho hranicemi“. Na něj pak navazuje text o reprodukci coby sdíleném statku, který mimo jiné vychází právě z díla Silvie Federici a věnuje se zejména neplacené práci žen. Přibližujeme kapitolu nové knihy Nadi Johanisové *Ekologická ekonomie*, která je věnována commons a kritice článku Garreta Hardina „Tragédie obecní pastviny“ z roku 1968. I když svá východiska označil později sám autor za pochybná, neoklasická ekonomie z nich nadále vesele vychází a na jejich základě prosazuje politiku privatizace zdrojů a služeb. Uvedené texty obsahují i stručné zmínky o praktickém fungování commons, detailnějším pohledem na ně navazují dva příklady boje o commons. Prvním je „válka o vodu“ z roku 2000, tedy zápas Bolivijců za sdílení vodních zdrojů, který vedli proti úřadům a nadnárodním korporacím. Druhým je čerstvý boj o autonomní sociální centrum Klinika v pražské čtvrti Žižkov, který otvírá otázky současné ideologické nedotknutelnosti soukromého vlastnictví a legitimního „práva na město“ pro lidi, kteří v něm žijí.

Hlavnímu tématu předchází jako vždy přehled aktivit místního antiautoritářského hnutí, kde je vedle antirasistických demonstrací, řady solidárních akcí s okrádanými zaměstnanci pražské restaurace Řízkárna či veřejných projevů podpory bojujícím syrským Kurdům podrobněji

popsán antikapitalistický protest, který se konal 17. listopadu v Praze jako protipól poutové oslavy sametové revoluce, a různorodé anarchistické aktivity v souvislosti s komunálními volbami (nechybí ani stručné zhodnocení jejich výsledků).

V *Existenci* 1/2015 najdete článek Michaila Urického o sociální transformaci v syrském Kurdistanu doplněný vyjádřeními Anarchistické federace, které zaznělo na jedné z podpůrných demonstrací. Vedle krátkých zpráv ze světa se věnujeme bouřlivým studentským protestům v Srbsku, Mexiku, Řecku a Anglii. Připomínáme lednové výročí vraždy ruských antifašistických aktivistů Stanislava Markelova a Anastázie Baburové a přinášíme nekrolog španělské anarchistické veteránky Antonie Fontanillas Borrásové.

Zajímavé pohledy do nedávné minulosti otevírá vyprávění o londýnské squaterské oblasti Frestonia, která v roce 1977 deklarovala nezávislost na Spojeném království Velké Británie a Severního Irska, a rozhovor s běloruským emigrantem a anarchistou Maxem Ščurem, který mluví o svých zkušenostech jak z Běloruska, tak České republiky, kde nalezl azyl.

V pravidelných rubrikách informuje Anarchistická federace o své činnosti, představuje se nový kolektiv Food not Bombs z Pardubic, nechybí zamyšlení o vztahu k systému od Volné komunity VAP a v rubrice Anarchistického černého kříže se několik lidí zamýšlí nad tím, k čemu jsou nám vězňice. Texty z posledních tří čísel nástěnných novin A3 si berou na mušku kriminalizaci chudoby, výročí sametové revoluce a roli policie při ochraně kapitálu. Celé číslo pak uzavírá několik recenzí.

Doufáme, že vás hlavní téma *Existence*, stejně jako její další obsah, zaujme a bude vás inspirovat k vlastní aktivitě.

Anarchistická
federace

ENGLISH SUMMARY

Even though our organization changed its name to Anarchistic Federation, nothing changes as for publishing the anarchist revue *Existence*. The main topic of the first issue 2015 is „commons“. It opens the question why it is important to anarchists to examine the issue of possession, especially collective possession, and how the analysis is supported by dealing with neoliberalism in the new enclosure aspect. The topic is thoroughly pursued in the article „Commons Against and Beyond Capitalism“ by S. Federici a G. Caffentzis. It is followed by a text on reproduction as commons, based on the work of S. Federici, besides other things. We present a chapter from a new book by N. Johanisová *Ecological Economy* which concerns with commons and with criticism of the article „The Tragedy of the Commons“ by G. Hardin. Two examples of battle for commons follow. The first one is the fight of Bolivians for sharing water sources, the second one the recent fight for an autonomous social centre in Prague's part Žižkov.

The main topic is preceded by a review of activities of the anti-authoritarian movement in Bohemia, where besides anti-racist demonstrations,

sympathy campaigns supporting the ripped off employees, or manifestations to support the fighting Kurds, the anti-capitalist protest in Prague 17th November is depicted in detail, as well as anarchist activities related to the communal election.

This issue also deals with the social transformation in Syrian Kurdistan, students' protest in Serbia, Mexico, Greece and England. We commemorate the anniversary of the murder of the Russian activists S. Markelov and A. Baburova and we bring the obituary of Spanish anarchist A. F. Borrás. Interesting glimpses into recent past are offered in the text on London's "The Free and Independent Republic of Frestonia", and the interview with Belarussian exile and activist Max Ščur that settled in the Czech Republic.

In the regular columns Anarchistic Federation informs about its activities, a new group from Pardubice "Food not Bombs" is introduced, also there is a reflection by the free community VAP and in the column of Anarchist Black Cross several people ponders the question what prisons are for. The texts of the latest three issues A3 wall newspapers focus on criminalizing of poverty, anniversary of the Velvet Revolution and the police role in protection of capital.

KVARTÁL

Přehled veřejných aktivit širšího antiautoritářského hnutí za uplynulé tři měsíce od uzávěrky předešlého čísla *Existence*. Ne všechny akce jsme navštívili, některé reporty jsou proto zprostředkované dle informací uvedených na webech antiautoritářských skupin a projektů.

Za čistý vzduch v Nymburce

Nymburkem se ve vlnách šíří ohavný zápach. Lidé si začínají stěžovat na častější bolesti hlavy, krvácení z nosu a nevolnost. Jaká to náhoda, že se centrum zápachu nachází u nově vzniklé zinkovny firmy AZOS.

Problému se začalo věnovat občanské sdružení Permanent, které iniciovalo několik inspekci a měření škodlivin v zinkovně. Žádná inspekce nic nezjistila, městští zastupitelé krčí rameny a zachovávají si neutralitu, aby nikoho nenastávali.

Lidem došla trpělivost a na 16. září svolalo sdružení Permanent demonstraci za čistý vzduch v Nymburce, které se zúčastnilo asi šedesát nespokojených lidí, včetně místní skupiny ČSAF, a několik set dalších připojilo své podpisy k výzvě požadující zastavení provozu zinkovny. Zastupitelé města se na demonstraci samozřejmě neobjevili, jenom se rozšířila zpráva, že akci označili za „extremistickou“. Akce podobných rozměrů nemá v nedávné historii Nymburka obdoby - lidé jsou očividně rozčileni tím, že jsou jejich problémy ignorovány, a neváhají pro jednou vyjít do ulic na hlučný pochod. Před zinkovnou nechali zapálené svíčky a pikety s hesly proti zinkovně vlétali do ostnatého drátu na plotě coby jasný vzkaz pro AZOS.

Anarchisté z Nymburka k tomu napsali: „*Nikdo nesmí stavět zájmy průmyslu a zisk nad zájmy lidí a kvalitu životního prostředí. Nežstaneme zticha a uděláme vše, co bude v našich silách, abychom pro Nymburk vybojovali čistý vzduch bez jedovatých chemikálií.*“

Nymburk

RECYKLUJ, NEBO CHCÍPNÍ

V sobotu 27. září proběhl v Praze další ročník DIY karnevalu, při němž se vždy klade důraz na propojení zábavy s nějakým politickým tématem. Tento ročník se konal pod heslem „Recykluj, nebo chcípní“. K tomu bylo v pozvánce uvedeno: „*Naše myšlenka upozorňuje na to, že se ekologie dneška smrkla jen na třídění odpadu a na komercializaci tzv. eco friendly produktů. Obojí často slouží jako módní nálepka a alibi ospravedlňující vzrůstající konzum... Chceme ukázat, že třídění odpadu a recyklace jsou odlišné pojmy a že skutečná ekologie je jinde. Například v hesle Do it yourself - Udělej si sám a zbytečně nekonzumuj a neplýtvěj. Recyklovat lze cokoli - od potravin přes domy*

Praha

a dopravní prostředky až po veřejný prostor. Ekologii je potřeba žít v každodenní praxi, jenže realita je taková, že angažovaný aktivismus bývá kriminalizován a nazýván protispolečenským.“

Počasi karnevalu skutečně přálo, a tak již po poledni začaly na místo srazu v ulici Za Invalidnou přijíždět první sound systémy a krátce nato se trousit první karnevaloví účastníci. Ti se tady však dlouho neohřáli. Produkci živé kapely po první písničce ukončili policejní úředníci s nesmyslným zdůvodněním, že účinkující musí místo opustit, jelikož nemají jakési svolení k záboru. Karneval se tedy přesunul na nedalekou plochu u řeky, kde nebyl tak na očích (když nepočítáme ty policejní).

Přicházeli stále noví a noví lidé. Zdá se ale, že nápaditých masek bylo méně než v předešlých letech. Ty letošní se točily zčásti kolem tématu recyklace. Anarchisté a anarchistky z ČSAF a VAP tu rozložili své distro, kde se prvně představilo čerstvé číslo *Existence* a černorudí kolportéři rozdávali nové číslo zpravodaje *Zdola - zdarma* či za dobrovolný příspěvek zde padlo přes 600 výtisků.

Kolem čtvrté se dal karneval za účasti několika tisíc lidí do pohybu, aby na čas ovládl pražské ulice. Sound systémy duněly, na korbě jednoho nákladáku nechyběla živá muzika, lidé se dobře bavili. Mnohá místa, která jsou jindy pod vládou automobilů, najednou patřila opět lidem. A tak tomu bylo až do pozdních večerních hodin, kdy byla celá akce zakončena nedaleko bývalého squatu Milada, který byl před lety násilně vyklizen a dodnes chátrá.

PROTI FAŠISTŮM V TEPLICÍCH

V sobotu 27. září si dali dostaveníčko v Teplících stranici a příznivci Vandasovy DSSS, aby v rámci své xenofobní politiky demonstrovali proti „arabizaci Teplíc“, což se údajně projevuje přítomností Arabů v tomto lázeňském městě a vede k „rozmáhání islámu v České republice“. Nelibost s pochodem fašistů svým městem dali najevo místní mladí antifašisté.

Teplice

Asi stovka rasistů se po vyslechnutí Vandasova projevu vydala z náměstí Svobody do sadů Československé armády, tzv. Šanovského parku. Tady ji však uvítala přibližně stejně početná skupina antifašistů a antifašistek s transparenty „*Fašismus je ostuda lidstva*“, „*No pasaran*“, „*Teplice proti rasismu*“ či „*Good Night White Pride*“. Protirasistického shromáždění se účastnili také místní anarchisté a anarchistky. Všichni skandovali směrem k procházejícím xenofobům hesla „*Teplice proti rasismu*“, „*Šanov je náš*“, „*Fašismus - špina a hnus*“ apod.

Další početnou skupinou na místě byla policie, těžkooděnci, zakuklení policisté v civilu, „anti“konfliktní tým, a to vše za podpory policejního vrtulníku. Po hození PET lahvi směrem k vandasovcům naskákali policisté na dva účastníky protirasistické akce, klečeli na nich na trávníku a následně je odvezli v antonu.

ZAHÁJENÍ PROTESTŮ PROTI ŘÍZKÁRNĚ

Mostecká a pražská solidární síť (MSS, Solis) zahájily koncem září protesty proti restauraci Řízkárna, která nevyplatila mzdu bývalé zaměstnankyni Anně S.

Jelikož majitel restaurace Vladimír Krulec neodpověděl na dopis, ve kterém byl vyzván k zaplacení dlužné mzdy, následovala vlna protestních e-mailů, na kterou navázala série protestních akcí přímo před jeho podnikem.

Praha

Již během prvního týdne proběhlo šest kolektivních protestů. Od počátku bylo zřejmé, že majitel jen tak nepřizná, že mzdu dluží, naopak se bude snažit protestující zastrašit, včetně přivolávání policejních hlídek. Akce organizované MSS a Solis se zaměřily především na informování zákazníků o praktikách ve firmě. Cílem bylo odradit zákazníky, způsobit tak restauraci finanční ztrátu. Některé reakce zákazníků byly celkem pozitivní. Někdo se iniciativně vyptával obsluhy, co se to vlastně ve firmě děje. Naneštěstí se ale většinou ptali v přítomnosti zaměstnankyň, které mzdu dostávají a rozhodly se postavit za svého šéfa, ne za zájmy okradené bývalé kolegyně. Ne každý se však nechal odbýt a projevy solidarity nebyly výjimkou. Informacím o případu nevyplacení mzdy pozorně naslouchali i někteří stávající zaměstnanci. Několik z nich se podělilo o své zkušenosti se šéfem. „*Je arogantní, sprostý a často na lidi řve kvůli maličkostem,*“ řekl jeden ze zaměstnanců.

Existence

je anarchistická revue, která vycházela nejprve v letech 1998-2002 a znovuobnovena byla počátkem roku 2010. Vydává ji Anarchistická federace (AF, dříve ČSAF) coby čtvrtletník o rozsahu 40 stran. Proč tištěné médium v době internetu? Každý prostě nemá rád čtení delších textů z monitorů a navíc tištěný text nemizí tak rychle jako ten ve virtuálním světě. I tak je ale každé číslo po svém vydání ihned dostupné

i zdarma ke stažení na webu federace. Existence má za cíl přinášet informace o dění v rámci domácího antiautoritářského hnutí, zprostředkovávat teoretické texty, ale i praktické inspirace. Každé číslo je z nemalé části věnováno jednomu hlavnímu tématu, na které se snažíme mimo jiné nahlédnout z anarchistické perspektivy. Tento časopis je určen zejména do řad antiautoritářského hnutí, ale snažíme se, aby dokázal oslovit i něčím zaujmout i ty, kteří s anarchistickými myšlenkami přišli do styku jen okrajově.

PRVNÍ VEGANSKÉ HODY V JIHLAVĚ

3. října se v Jihlavě uskutečnil první ročník Veganských hodů. Byla zde patrná inspirace podobnými akcemi například v Bratislavě nebo Praze, jihlavský pořadatelský kolektiv se ale rozhodl udělat hody částečně po svém a jak se zdá, tahle sázka na nejistotu se vyplátila. Jak stálo v pozvánce: „Místní vegani a veganky takto chtějí prezentovat rozmanitost rostlinné stravy. Zároveň nabídnou inspiraci všem, kteří se o veganskou stravu zajímají, i těm, pro které je to stále neznámý pojem.“

V týdnu před samotnými Veganskými hody proběhla na několika místech Jihlavy série akcí spojených s tématem veganství. Nejdříve to byly přednášky „Výchova k etickému stravování“ v divadle Diod a „Nízkorozpočtové veganství“ na Gymnáziu Jihlava, kde se pozvaní přednášející podělili o své dlouholeté zkušenosti s veganstvím v aktivním sportu a/nebo výchově dětí a s hosty poté vedli zajímavé debaty na příbuzná i vzdálenější témata. Ve středu se pak v místním vegetariánském bistru Miam promítaly kratší i delší dokumenty zabývající se různými aspekty veganství. Vstup na všechny tyto akce byl zdarma nebo za dobrovolný příspěvek.

Vyvrcholením hodů pak bylo páteční odpoledne, kdy byl na frekventovaném Masarykově náměstí (strategicky mezi restaurací McDonald's a stánky s klasickým fastfoodovým občerstvením) postaven velký stan a v něm byly k dispozici ochutnávky nejrůznějších potravin bez živočišných přísad. Ty byly připraveny a podávány dobrovolníky, z nichž jádro tvořili účastníci pravidelných komunitních veganských večerů v místním nízkoprahovém klubu Vrakbar. Možnost donesení vlastních výtvarů však využili i další náhodní zájemci a akci podpořila i pelhřimovská čajovna Utopia a brněnská mobilní kuchyně Cocina Perdida.

K ochutnání bylo několik desítek jídel všeho druhu, na náměstí bylo nainstalováno improvizované posezení a pohodovou atmosféru celý čas dokreslovala reprodukováná hudba i živé akustické vystoupení. Vzhledem ke slunečnému počasí a faktu, že veskeré občerstvení bylo k mání za dobrovolné příspěvky, zájem překročil i neoptimističtější odhady a zhruba po hodině a půl byly snědены i poslední zbytky zásob. Ačkoliv někteří návštěvníci zpočátku podezírali pořadatele z propojení s některou z politických stran (akce se konala v době vrcholících předvolebních mítinků - a kdy jindy je možno ve městě něco dostat „jenom tak“), nakonec v okolí stanu proběhlo nespočet otázek a odpovědí o složení a přípravě jednotlivých jídel i obecnějších diskusí o veganství a důvodech k němu.

V nedalekém klubu Chillí se pak konala afterparty s kapelami a DJi, která příjemným způsobem završila úspěšný týden a vyvrátila stereotyp o nedůležitých veganech a vegankách neschopných zábavy. Nakonec byli nespokojeni jenom ti, kteří si Veganské hody představovali jenom jako další z akcí, kde budou moct utrácet peníze ve společnosti jiných osvěcovaných veganů a veganek - a místo toho byli zaskočeni přítomností „důchodců, cikánů a bezdomovců, kteří (...) své stravovací návyky ve svém životě

nezmění“ (reakce z facebooku). Většina reakcí ale byla nadmíru pozitivní, včetně lidí, kteří se o veganství začali zajímat až díky návštěvě hodů. A jak se vyjádřil jeden z pořadatelů: „Nehodláme nikoho, kdo chce ochutnat jídlo - které se vytvořilo bez krutosti na zvířatech - diskriminovat kvůli barvě kůže, věku nebo sociální situaci.“

LOVE FOOTBALL HATE RACISM

Ve dnech 10. a 11. října proběhl v Praze další, již desátý ročník sportovně-kulturní akce nesoucí všerhající název Love Football Hate Racism.

Program byl vskutku bohatý. V pátek večer ho zahájil koncert Oi! kapel Crossczech, Aculeos a Muerti v klubu Buben. Výběžek z tohoto rozehrávajícího večírku, který si užilo asi 200 lidí, šel na podporu Pražské zvířecí záchranky.

V sobotu ráno se k registraci na turnaj v malé kopané dostavilo ke strahovským kolejím na 15 týmů z různých měst. Celková návštěvnost, hrajících i nehrajících, se pohybovala okolo 150 lidí. Hrál se na třech hřištích, za přijatelného počasí, v přátelské atmosféře a za doprovodu reprodukováné hudby a podpory stánků s veganským občerstvením. Nechyběla ani distra Antifašistické akce, Iniciativy Ne rasismu!, Bohemians ultras či solidární distro Anarchistického černého kříže (ABC). Pohár pro vítězné týmy zajistili pořadatelé z fanouškovské skupiny Barflies a ceny pro první tři umístěné týmy připravila 161 Crew.

Sobotní večer patřil opět zábavě a hudebnímu vyžití, které v klubu Buben zajišťovala britská kapela Heavy Ball a následná DJ party.

Dodejme, že akce Love Football Hate Racism se přihlásila k Týdnu fotbalových fanoušků, tedy stovkám obdobných aktivit, které se pod hlavičkou FARE konaly v rámci celé Evropy.

KONFERENCE „PROBLÉMY V PRÁCI?“

Druhý říjnový víkend se v Bratislavě konala mezinárodní konference věnovaná problémům na pracovišti. Během sobotní veřejné části se diskutovalo o aktivitách a činnosti organizací. Vystoupili zde členové skupin Mostecká solidární síť, Priama akcia, Związek Syndykalistów Polski a Solidarity Federation, kteří seznámili ostatní se zkušenostmi z bojů, do nichž se zapojují. Akce se zúčastnilo několik desítek lidí, během jednotlivých vstupů mohli přihlídnout krátká videa, která si přednášející připravili. Někteří z těch, kdo se o konferenci dozvěděli z plakátů v ulicích, dokonce projevíli zájem o další komunikaci s organizátory ze skupiny Priama akcia při řešení vlastních problémů se šéfy. Akce tím dostala další, konečně do praxe směřující rozměr.

Nedělní program byl interní a jeho hlavním tématem bylo sdílení zkušeností z organizační práce a hledání způsobů, jak činnost organizací vylepšit. Cílem konference bylo především podělit se o zkušenosti z organizování přímých akcí a upozornit na problémy na pracovišti. O občerstvení se po oba dny staral kolektiv bratislavských Veganských hodů.

NA PODPORU OBRÁNCŮ ROJAVY

Na neděli 12. října svolala v Praze Iniciativa Ne rasismu! (INR) demonstraci na podporu Kurdů bojujících proti Islámskému státu (ISIS). K motivaci zástupkyně INR prohlásila: „Považujeme za zásadní vyjádřit podporu jedinému demokratickému projektu v regionu.“ Záměrem organizátorů, kteří se pro tuto akci spojili s kurdským občanským sdružením, bylo ale také „přispět k mezinárodnímu tlaku na Turecko, který ho má přimět k zastavení represe vůči Kurdům a naopak ho donutit k ukončení tolerance IS“. Zároveň se INR vyslovila proti jakékoliv formě islamofobie a ve své tiskové zprávě k tomu dodala: „Boje v Sýrii a Iráku jsou střetnutím konzervativních a progresivních sil ve společnosti. Na Středním východě jsou konzervativci džihádisté, zatímco u nás islamofobové.“

K demonstraci se aktivně přidali také členové a členky ČSAF, kteří na transparentu s nápisem „Solidarity with People of Rojava“ neopomněli vyjádřit svůj pohrdivý postoj k ISIS, NATO a turecké vládě pod taktovkou nechvalně proslulého prezidenta Erdoğan. ČSAF tak jednala ve smyslu prohlášení Internacionály anarchistických federací z počátku října, v němž odsoudila jak autoritářský a tmářský Islámský stát, tak pokrytecký postoj turecké vlády a spojenců v NATO.

Na akci dorazilo kolem 130 lidí, z nichž výraznou část tvořili Kurdové a Kurdky žijící v ČR. Skandovaná hesla byla hlavně v kurdštině. K vidění byli transparenty „Together against ISIS. Solidarita s Rojavou! Podporujeme boj YPG/YPJ!“, „Podporujeme revoluci v Rojavě“, „From Praha to Rojava. No pasaran“ či pikety „FCK ISIS“, „Zbraně pro Rojavu“, „Madrid 1936, Kobane 2014. Fašisti neprojdou“, „Dost tureckého pokrytectví“, „Down with ISIS“, „Solidarity with Rojava“ a „Kobane bude hrozbou ISIS“.

Po čtvrté odpoledne promluvili na Vítězném náměstí v Dejvicích zástupci INR a místních Kurdů. Zhruba po hodině se účastníci a účastnice pochodu za skandování hesel v češtině, kurdštině, angličtině, ale také v němčině nebo turečtině vydali k turecké ambasádě, kde zazněly ještě další projevy. Byla slyšet ostrá kritika vůči politice Turecka, které nejenže nechce poskytnout podporu obyvatelům obklíčeného Kobani, města, jež se nachází jen několik set metrů od turecko-syrských hranic, ale místo toho prokazatelně podporuje fundamentalisty z organizace ISIS. Skandovalo se zde mimo jiné „Pryč s Erdoğanem!“. Po několika desítkách minut před ambasádou organizátoři akci ukončili.

Den před demonstrací proběhla menší solidární akce za účasti aktivistů ČSAF a INR, která vyzdvihla podobnost situace Kurdů v Rojavě s bojem anarchistů ve Španělsku v roce 1936.

Praha

SOLIDARITA SE SOKRATEM

Situace antifašistů a antifašistek v Rusku je stále neutěšená. Dalším střípkem je rozsudek nad ruským anarchistou Alexejem „Sokratem“ Sutugou, který byl odsouzen ke třem letům vězení za účast ve rvačce. Podle verze vyšetřovatelů v lednu letošního roku spolu se čtyřmi dalšími mladými lidmi napadl skupinu šesti osob v restauraci Sbarro u stanice metra Oktábrská. Žaloba tvrdila, že Sutuga při bití svých odpůrců používal zbraně vlastní výroby, zároveň ale nikdo z poškozených neutrpěl žádnou újmu na zdraví. Sám Sutuga vinu odmítá a tvrdí, že se rvačky neúčastnil a motivy jeho obvinění jsou čistě politické.

Během října proběhly v Praze dvě solidární akce na jeho podporu. První u příležitosti fotbalového turnaje Love Football Hate Racism, kdy skupina antifašistů vytvořila solidární transparent. Druhá pak o několik dní později, kdy byl pražskými anarchisty a anarchistkami na viditelném místě v centru města vyvěšen další solidární transparent s českým a ruským nápisem.

Praha

PROTI „AKADEMIKOVÍ“ LANDOVÍ

Katedra sociální pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Hradec Králové uspořádala ve veřejných univerzitních prostorách 27. října 2014 privátní „přednášku spojenou s besedou o mentálním koučinku, subkulturách a umění“ s hostem Danielem Landou. Pozvat na akademickou půdu jako odborníka Landu by snad mohlo napadnout jen narušeného oportunistu a že se to stalo na Univerzitě Hradec Králové, laika zaujme, ovšem znalce nepřekvapí. Není nutné podceňovat mozkový trast, tvořící kulturní a vědecký život na této univerzitě, i on má potenciál poznat, že tím tiše podporuje současné rasistické a xenofobní nálady ve společnosti. Pedagogická fakulta však Landu považuje za „zajímavého“ a věří, „že akce bude pro studenty cennou zkušeností a zejména prostorem pro demokratickou výměnu“. Čeho? Podle reklamy pořadatelů měl host „9 milimetrů argumentů“. Dlouhá fronta prolustrovaných obdivovatelů, kteří si vystáli frontu na přednášku, vysvětluje, proč nebyly později hlášeny žádné oběti.

Pořádající katedra na facebooku ujišťovala, že „stejně jako celá univerzita odsuzuje jakékoliv projevy rasismu, xenofobie či jiné formy nesnášenlivosti“. Asi proto nechala ve veřejném prostoru fakulty úřadovat pěší pořadatele ve svátečních nazi mundúrech značky Thor Steinar, kteří snaživě vyvedli přítomné anarchisty, rozdávající před začátkem Landovy přednášky protestní letáky.

Přítomní reprezentanti korporátních médií byli uvážliví a rezervovaní – podle nich nelze brát akci jako problematickou, protože onen morální problém, na který odkazoval leták, nelze dokázat. Snad si jako důkaz představovali nějakou lekci z etiky, když jim nestačili náckovské hadry propagující pořadatele. Ti to vzali vážněji a návštěvníkům přednášky inkriminované letáky zase z rukou vyškubávali.

GLOBALNÍ DEMONSTRACE PRO KOBANĚ

Více než 130 známých osobností (mezi nimi např. Noam Chomsky nebo David Graeber) a organizací z celého světa podepsalo výzvu volající po bezodkladné akci na záchranu Kobaně, města v západním Kurdistanu (Rojavě), na které útočí Islámský stát (IS). Vyzvali k organizaci globální demonstrace proti IS a na podporu Kobaně, která bude zahájena v různých koutech světa 1. listopadu 2014 ve 14 hodin.

Ve výzvě se konstatuje, že „přestože jsme svědky genocidy páchané na obyvatelích Kobaně, není pomoc poskytovaná kurdským obráncům takzvanou mezinárodní koalicí proti IS účinná. Koalice neplní své mezinárodní právní závazky.“ Autoři výzvy dále připomněli, že „některé ze zemí sdružených v koalici, zejména Turecko, v Iráku a Sýrii finančně a vojensky podporují teroristy z IS“. To jsou důvody, proč je podle nich třeba vyjádřit Kobaně solidaritu a proč je třeba požadovat po vládách států sdružených v koalici proti IS, aby začaly konečně jasně konat.

Tuto výzvu v českém prostředí zprostředkovala Iniciativa Ne rasismu! (INR) a zároveň na uvedený čas svolala demonstraci „proti Islámskému státu, pro Kobaně a za humanitu“ do centra Prahy. INR k tomu v tiskové zprávě uvedla: „V Rojavě jsou ohroženy životy statisíců lidí. Kromě toho je ale ohrožen také jediný ostrov demokracie v regionu, demokracie, jež je budována zdola a jež funguje bez ohledu na náboženské, etnické či genderové hranice.“

Pražská demonstrace začala na náměstí Republiky, kam ji dorazilo podpořit více než 150 lidí, včetně Kurdů a Kurdek žijících v ČR. K vidění byly transparenty a pikety, které se objevily již na předešlé demonstraci, konané 12. října, ale i některé nové. Kolem půl třetí zazněly dva projevy. První od zástupce Kurdů, který se seznamoval přítomné se situací v oblasti syrského Kurdistanu, druhý od člena ČSAF, jenž varoval před dvojsečností mezinárodní intervence na obranu Kobaně. Následovaly reprodukováné kurdské písně, prokládané skandováním, a došlo i na tanec. V úvodní části promluvil ještě řečník z Kurdského občanského sdružení o roli Kurdů v protiasadovském odboji a o potřebě vojenské pomoci při obraně kurdských území v Sýrii. Po skandování „At' žije mezinárodní solidarita“ se zformovalo čelo pochodu a mohlo se vyrazit.

Praha

Pochod nebyl dlouhý. Mířil přes turisty exponované centrum na Jungmannovo náměstí. Po celou dobu se skandovala hesla v češtině, kurdštině, turečtině, angličtině a němčině. Na „jungmaňáku“ zazněl ještě proslov členky INR, která mimo jiné připomněla již zmíněnou mezinárodní výzvu a informovala o plánu na další

kroky podpory obránců Rojavy. Konečné slovo si vzal jeden z Kurdů, aby promluvil o společném životě všech bez rozdílu v Rojavě a poděkoval za projevenou solidaritu.

NAROZENINOVÁ ATENEO PÁRTY

V sobotu 1. listopadu proběhla v mosteckém komunitním centru Ateneo druhá narozeninová párty. Akce začala v poledne veganskými hody. Kolem druhé hodiny se rozjel sitotiskový workshop a každý, kdo měl zájem, si mohl potisknout tričko logem Ateneu. Než započala produkce živé hudby, mohli se přítomní seznámit s novým projektem „nonstop otevřené knihovny“, která je vyrobena z nefunkční lednice s prosklenými dveřmi a umístěna přímo před centrem. Otevřená bude čtyřicet hodin denně a přístupná každému. Kdokoliv si z ní tedy může půjčovat knihy nebo je sám darovat – provozní pravidla knihovny jsou prostá: „Knihy z této knihovny si půjčuj, čti je a sdílej, ale nikdy je neprodávej!“ Následně hudební vystoupení přilákalo další návštěvníky a návštěvnice a provázela ho až do úplného konce skvělá atmosféra.

BOJ PROTI ŘÍZKÁRNĚ POKRAČUJE

Boj za vyplacení mzdy bývalé zaměstnankyni restaurace Řízkárna nabral po sérii přímých akcí nový rozměr. Ozvaly se další dvě osoby, které v Řízkárně pracovaly a nedostaly za práci zaplacení. A nejen to – rozhodli se přidat ke kolektivnímu boji.

Praha

Skupiny MSS a Solis vyrazili s bývalou zaměstnankyní 27. října do Řízkárny, aby kolektivně předali dopis s výzvou k zaplacení dlužné mzdy ve výši 27 240 Kč, a to do šesti dnů. Nejenže majitel podniku V. Krulc odmítl dopis osobně převzít a musel mu být doručen barmankou, ani na něj nereagoval stejně jako na dva dopisy, které mu byly již dříve doručeny s okradenou exzaměstnankyní Annou. I tentokrát tedy po vypršení ultimáta došlo na přímou akci, konkrétně na štafetový protest v Řízkárně a před její branou.

Konal se v neděli 2. listopadu a trval nepřetržitě 10 hodin. Cílem bylo vystavit V. Krulce dlouhotrvajícímu tlaku. MSS, Solis a několik přátel se ten den rozdělilo do menších skupin, které se ve štafetě střídaly. Během protestu každý zákazník Řízkárny dostal informace o jeho smyslu. Někteří se pak připojili k bojkotu restaurace a před branou nebo přímo v Řízkárně vyjádřili svou solidaritu a rozhodli se jít na jídlo jinam. Zatímco dříve Krulc na protesty reagoval sebevědomými, arogantními a vulgárními projevy, nyní se během celodenního protestu ukázal jen na několik málo vteřin. Během nich přislíbil, že si na okamžik odsokčí, aby poté převzal dopis od dalšího okradeného exzaměstnance, kterému dluží mzdu ve výši 12 200 Kč. Už ale nedorazil. Dopis byl tedy opět poslán přes jeho zaměstnankyni, která tou dobou pracovala na baru.

Velmi smutným se během protestu ukázal fakt, že někteří zaměstnanci, kteří dostávají zaplacení, jsou ochotni bránit svého šéfa a nijak jim nevadí možnost, že by se sami mohli ocitnout v situaci, kdy nedostanou za svou práci zaplacení.

KAPITALISMUS TĚ NIČÍ...

V týdnu před 17. listopadem vyvěsili anarchisté ze skupin ČSAF-Plzeň a West Crew na frekventovaném příjezdu do Plzně dvacetimetrový transparent s nápisem „Kapitalismus tě ničí... Braň se!“ Tisíce projíždějících lidí se tak mohly právě v tyto dny zamyslet nad tím, co pro ně život v kapitalismu vlastně znamená.

„Kapitalismus je v přímém rozporu s našimi touhami a sny. Není pro nás svobodnou volbou vybírat mezi odcizenou, ubíjející a nám nic nepřinášející námezdní prací a chcípáním hlady. Jiný svět je možný, ale jen na ruinách kapitalismu, který nás dusí ve všech oblastech našich životů a dělá z nás jen prodejní a nahraditelná kolečka v soukolí vykořisťování a konzumu,“ dodali plzeňští anarchisté.

POLICIE VE SLUŽBÁCH ZLODĚJE

Další výrazné pokračování boje za nevyplacené mzdy bývalých zaměstnanců pražské restaurace Řízkárna se odehrálo 29. listopadu. Přímou restauraci se k jednomu ze stolů posadila skupina aktivistů s maskami majitele V. Krulce a cedulemi „Nevyplácím mzdy zaměstnancům a zaměstnankyním“. U stolu hráli pexeso, respektive „krulxeso“, které obsahovalo výhrůžné a vulgární věty pronesené Krulcem, jako třeba: „Ty chceš nějaký peníze? Zmizni odsud, ty čuráku, nebo tě tady domlátím.“

Poklidný happening ukončil po krátké debatě násilný zásah policie, během něž bylo zadrženo sedm osob, včetně okradené exzaměstnankyně. Navzdory tomu, že nikdo nekladl odpor, policisté některé zadržené za pomoci úderů povalili na zem. Jeden z nich pak musel vyhledat lékařskou pomoc. Celou situaci dramatizovala i přítomnost dvou policistů se samopaly. Zadržení strávili zbytek dne na policejní stanici a čeká je přestupkové řízení.

Aktivisté a aktivistky solidárních sítí se však policii, která jednala v zájmu zlodějského zaměstnavatele, nenechali zastrašit. Druhý den se znovu objevili před Řízkárnou na akci, která trvala 6 hodin a vystřídalo se při ní několik skupinek protestujících, podobně jako u předchozího štafetového protestu. Nově se přidala i další okradená bývalá zaměstnankyně Řízkárny, které Krulec dluží mzdu za měsíc práce. Majitel opět zavolal policii. Dorazilo sedm policejních aut, která dokonale zablokovala příjezdovou cestu k restauraci. Zaměstnanci rozvážející jídlo si tak museli dát nucenou pauzu, zatímco auta se zákaznicky se obracela, jen co byla na dohled tomuto policejnímu manévru. Policie opustila místo až po perlorustraci protestujících osob.

Solidární síť MSS a Solis slibují další přímé akce s požadavkem vyplacení dlužných mezd.

V OSTRAVĚ NEJEN PROTI RASISMU

V Ostravě se 6. prosince konala další demonstrace proti rasismu. Důvodem byl původně údajně rasisticky motivovaný útok na romského mladíka. Informace o něm vyvolala v místní romské komunitě vlnu emocí a mnozí po podobné demonstraci volali. Romský aktivista Imrich Horváth volání vyslyšel, zároveň se však rozhodl akci odložit o týden kvůli obavám, aby se vyvolaný hněv nepodepsal na její podobě. Také hlavní téma demonstrace se posunulo do obecnější roviny, protestovalo se proti rasismu, který Romové každodenně zažívají. Organizátoři kladli důraz hlavně na segregaci ve školství, diskriminaci v bydlení a při hledání zaměstnání.

Demonstraci po technické stránce zaštitilo sdružení Konexe, což se záhy ukázalo jako prozíravý krok, protože svolavatelé i potenciální účastníci byli vystavováni nátlaku a manipulaci především ze strany romských tzv. podnikatelů. V tom jim zdatně sekundovala PCR. To není nijak překvapující, stejnou taktiku známe i z jiných míst. Jejich motivaci si můžeme jen domýšlet, ale ptáme se: proč lidé, kteří chtějí nenásilně protestovat proti rasismu a diskriminaci, musí být zastrašováni a manipulováni?

Shromáždění začalo ve 14 hodin. Projevům naslouchalo maximálně 40-50 lidí, z nichž ale nemalou část tvořili tajní policajti a novináři. Jako první vystoupil Imrich Horvát, kromě něj zazněly taky proslovy několika romských aktivistů a modlitba za oběti rasově motivovaných zločinů, zakončená minutou ticha. Organizátoři zvali i zástupce města, jako jediný ale na poslední chvíli pozvání přijal náměstek primátora, který však nabídl jen klasické rétorické obraty. Vystoupil také zástupce organizace zabývající se problematikou bezdomovectví, který upozornil, že stejně jako lidé na ulici, ani ti na ubytovnách nemají domov. Na závěr přečetla jedna z organizátorek zdravotní zprávu z pražského sociálního centra Klinika, jejíž osazenstvo vyjádřilo protestujícím solidaritu a podporu.

Následoval pochod a i když skupinka na náměstí vypadala nepočetně, nakonec byl průvod v ulicích pěkně slyšet. U ubytovny, která se při jednom z loňských rasistických pochodů stala terčem útoku, se průvod zastavil, aby pozdravil její obyvatele, a pak pokračoval k radnici na Prokešově náměstí. V jednu chvíli účastníci procházeli kolem skupiny neonacistů, kteří se snažili hlasitě skandující dav přehlušit zpěvem svých chorálů. Jejich chabé pokusy byly patřičně odměněny živelným skandováním „Stop fašismu“. Od radnice, kde zaznělo ještě několik slov od organizátorů, se demonstrace vrátila zpět na náměstí Svatopluka Čecha.

Někteří účastníci pak šli na romský kongres, který se konal v nedaleké škole. Místní Romové si tu zvolili přípravný výbor, který v dubnu zorganizuje volby romské politické reprezentace. Některé návrhy a témata, které se na diskuse objevily, nám připadaly důvěrně blízké - zaznělo například, že „nežijeme v demokracii, ale v kapitalismu“, že „podnikatelé nemohou zastupovat zájmy chudých Romů, protože zastupují pouze zájmy vlastní“, že „by se chudí Romové měli spojit s chudými bílými, protože právě s nimi mají společné zájmy“.

BENEFICE, PŘEDNÁŠKY, PROMÍTÁNÍ...

Vedle výše (či jinde v této Existenci) zmíněných proběhly od uzávěrky minulého čísla ještě další akce, a to především osvětového charakteru. Jako obvykle jsme se pokusili o jejich přehled, i když s vědomím toho, že nejde zcela o všechny:

Přednášky, workshopy, diskuse: Zprávy ze Španělska (18. 9., Most); Protijev - autorský křest poemy (11. 10., Nymburk); Workshop ekologicky šetrných čistících prostředků (16. 10., Most); Vlci v Karpatách (21. 10., Košice); Beseda o MHD: Pojištění proti pokutám (23. 10., Praha); Workshop: založení PC dílny (28. 10., Praha); Solidarita napříč hranicemi (30. 10., Praha); Psaní dopisů politickým vězňům (31. 10., Praha); Večer ABC: Přestupky (13. 11., Praha); Principy solidárního aktivismu (nejen) v romských komunitách (14. 11., Praha); Volná láska a otevřené vztahy (15. 11., Most); Rodící se romské písemnictví (18. 11., Praha); Otevřené setkání Mostecké solidární sítě (19. 11., Most); Večer antifašistické poezie (19. 11., Praha); KKK knižní klub (20. 11., Praha); Riseup!net večírek (23. 11., Praha); O hrozbě dohody TTIP (23. 11., Praha); Beseda o MHD: Praha bez revizorů (24. 11., Praha); Psaní dopisů politickým vězňům (26. 11., Most); Uruguayští Tupamaros (2. 12., Praha); Umění v reálném kapitalismu (3. 12., Praha); Od Chiapasu k Rojavě - hledání demokracie zdola (6. 12., Brno); Večer anarchistické poezie (6. 12., Praha); Radikalizace antiautoritářského hnutí (8. 12., Praha); Linux workshop (10. 12., Praha); Bourdieu a environmentalismus (10. 12., Praha); Psaní dopisů politickým vězňům (11. 12., Praha); Commons (11. 12., Praha); Workshop na výrobu transparentů (12. 12., Praha); Prezentace solidárních sítí a boje proti restauraci Řízkárna (12. 12., Praha); Křest knihy Tábor smrti Lety (15. 12., Praha); Anarchismus na východní Sibiři (16. 12., Praha); Grafický workshop: GIMP (17. 12., Praha); Večer proti anticiganismu (20. 12., Praha); Sítotiskový workshop (23. 12., Praha); Vánoční besídka o MHD (24. 12., Praha); Historie Žižkova (29. 12., Praha).

Benefiční akce (koncerty, večery, bazar...): 27. 9. pro Food not Bombs - Praha (Praha); 10. a 11. 10. pro nakladatelství Pravěk (Praha); 16. 10. pro infocentrum Salé (Praha); 20. 10. pro komunitní centrum Ateneo (Most); 26. 10. pro Food not Bombs - Hradec Králové (Hradec Králové); 8. 11. pro Ateneo (Plzeň); 14. 11. pro Antifašistickou akci (Praha); 15. 11. pro poděbradský psí útulek (Poděbrady); 29. 11. pro Food not Bombs Pardubice (Pardubice); 6. 12. pro lidi bez přístřeší (Hořovice); 20. 12. pro Ateneo (Praha); 21. 12. pro Kuchařky bez domova (Praha).

Promítací večery: Praha (19x); Bratislava (1x); Košice (1x).

Bezpečnostní zóny: 1. 11. v Brně; 21. 11. v Mostě; 20. 12. v Plzni.

Ostatní akce: Pravidelné či příležitostné rozdávání jídla potřebným kolektivem anarchistické iniciativy Food not Bombs v Praze, Mostě, Plzni, Ústí nad Labem, Karlových Varech, Děčíně, Hradci Králové, Liberci, Pardubicích, Banské Bystrici a dalších městech. Komunitní večery či tetovací workshopy v infocentru Salé, veganské večery v různých městech. Recyklační hrátky, dětská odpoledne, herní večery a další akce v mosteckém komunitním centru Ateneo. V Praze se Antifašistická akce podílela ve spolupráci s mnoha umělci a umělkyněmi na výstavě nazvané Xenofilia, která byla instalována v Národní technické knihovně. Její hlavní myšlenkou bylo odmítnutí xenofobního nahlížení na svět.

JAK DOPADLY KOMUNÁLKY

I když jsme nevolili, pasivní jsme rozhodně nebyli

PŘED KOMUNÁLNÍMI VOLBAMI A VOLBAMI DO JEDNÉ TŘETINY SENÁTU SE AKTIVNÍ NEVOLILI A NEVOLÍČKY OPĚT ČINILI A DÁVALI NAJEVO, ŽE ZASTUPITELSKÝ PRINCIP I NA TÉ NEJNÍŽŠÍ ÚROVNI MÁ VELKÉ TRHLINY. PŘEDVOLEBNÍ PROPAGANDA JE TRADIČNĚ PLNÁ NICNEŘÍKAJÍCÍCH SLOGANŮ A VYRETOŠOVANÝCH XICHTŮ. SNAD JEN DÍKY MÍRNĚ VĚTŠÍ DÁVCE HLOUPOSTI SE NEZTRATÍ V MOŘI REKLAM, SNAŽÍCÍCH SE NACPAT LIDEM ZBYTEČNÉ ZBOŽÍ. KDYBYCHOM CHTĚLI NAJÍT MEZI KANDIDÁTY NORMÁLNÍHO ČLOVĚKA, VYŽÁDALO BY SI TO HODNĚ SIL. OPĚT SE POTVRDIL, ŽE JSOU KOMUNÁLKY JEDNODUŠE ZÁLEŽITOSTÍ LOKÁLNÍ OLIGARCHIE. JSOU VÝSMĚCHEM SVOBODĚ A SPRÁVEDLNOSTI A VĚJČIKOU PRO POCTIVÉHO PRACUJÍCÍHO, KTERÉHO MAJÍ PŘESVĚDČIT, ŽE JEHO VOLEBNÍ LÍSTEK MŮŽE O NĚČEM ROZHODNOUT.

Československá anarchistická federace spolu s volnou komunitou VAP proto vyzvaly k bojkotu tohoto tyátru. Nejprve byla publikována výzva „Nevolte nikoho!“ spolu s plakáty a přelepky, určenými k výzdobě stranické propagandy. Následovalo vydání osmého čísla zpravodaje *Zdola*, jak jinak než na téma „komunální politika“. Na závěr vyšlo říjnové číslo nástěnných novin A3 zabývajících se „kriminalizací chudoby“ právě v souvislosti s těmito volbami.

Činili se především aktivisté a aktivistky v Praze a Brně. V Praze byly upraveny desítky plakátů, plachet a billboardů. V Brně polepena stovka odpadkových košů, které tak mohly dočasně sloužit jako volební urny. Opět bylo navázáno na odkaz Romana Smetany a lidé všech generací i tentokrát malovali politikům tykadla.

Řada billboardů a plachet byla upravena v Hradci Králové. Zde si entuziasmus místních dokonce vyžádal posílení policejních hlídek, které vyjžděly hodinu co hodinu sčítat podobizny papalášů. Pozornosti samozřejmě neunikly ani Babišovi balící. Na některých se objevil jistě pravdivý nápis „*Agrofert patří lidu!*“. Neznámí milovníci akčního umění pak rozřezali babišovcům huby a do jejich bezedných dutin nacpali bagety.

Předvolebními plakáty z dílny ČSAF a VAP byly polepeny Pardubice. V Ústí nad Orlicí se pro změnu v hubách nenasytných ódéasáků ocitly provinční rohlíky a na jednom billboardu se objevil DIY plakát s nápisem „*Volby jsou podvod! Kde vládnou peníze, volební lístky nepomohou.*“ Předvolební propaganda byla upravena také v Chocni a ve Vysokém Mýtě.

Na Nymbursku probíhaly decentralizované útoky na propagandu včetně její úpravy tradičními tykadly a hesly a přelepováním materiálu ČSAF a VAP. Průběžně byly vylepovány nástěnné noviny A3 a DIY samolepky s protivolebními a antikapitalistickými hesly. V Ostravě byla na jeden z mostů vyvěšena černo-rudá vlajka s nápisem „*Kdyby volby mohly něco změnit, dávno by je zakázali.*“

Nápaditou iniciativou byl potisk triček nápisem „*Jsem pouliční živel!*“, reagující na jeden ze štvavých sloganů pražských politiků, kteří jako řešení problémů vidí vyhánění někoho odněkud. Trika natiskly Kuchařky bez domova a během workshopu 6. října se k nim mohl kdokoliv přidat.

Nutno zmínit, že u velké části předvolební propagandy se jedná o černý výlep, policie by nám tedy měla poděkovat, že jsme v některých městech tak pěkně uklidili. Pro naivní voliče je jistě špatnou zprávou, která se rozmohlo kupčení s hlasy. Z uplácení voličů jsou podezřelí papaláši v Biliňě, Teplicích, Kadani, Ústí nad Labem, Lovosicích, Litvinově a Českém Těšíně.

Volební účast dosáhla obvyklých 44,46 %, o trochu méně než v roce 2010 a o trochu více než v roce 2002. Nízký zájem voličů opět dokazuje nelegitimitu tohoto systému, stejně jako pasivitu společnosti, která patrně více dbá na slevy v supermarketech než na dění ve svém okolí. Drtivou převahu mandátů obhájila různá „nezávislá sdružení“. Nejedná se však z velké části o sdružení, která vznikají za účelem vyřešení nějakého problému v sousedství, třeba nějakého pokoutního investičního záměru. Jedná se o sdružení, která vznikají pouze za účelem obsazení křesel na radnici nebo obecním úřadě, což slibuje další úspěšná podnikatelská léta.

Full size oligarchie, ta opravdová, se tentokrát soustředila pouze na křesla metropolitní. Agro žralok Andrej Babiš s aspiracemi na mediálního magnáta, jdoucího ve šlépějích takových kádrů, jako je milovník panen Silvio Berlusconi nebo bijec medvědů Vladimir Putin, pokořil své soupeře v Praze, Brně, Budějovicích, Jihlavě, Olomouci, Ostravě, Pardubicích, Plzni a v Ústí. Chvástat se mohou i naši fundovaní křesťané, kteří navzdory špinavé restituční hře ovládli nemalé množství obcí.

Ani senát letos nevybuduje buržoazní demokracii dobrou reputaci, mimo jiné živly se do něho dostali také sametoví miliardáři Hlavatý a Valenta. Zatímco Hlavatý představuje tradičního generálního ředitele, který ovládl textilkou Juta a dnes ji celou vlastní, Valenta je gauner prvního řádu, proslulý úplatkářskými aférami, tunelováním, úspěšným podnikáním za hranicí zákona a vyváděním veřejného majetku ČR do daňových rájů.

Nezbývá než doufat, že všem těmto pánům a dámám v dohledné době zatneme tipec. Na to ale samotní anarchisté a anarchistky stačit nebudou, budou se muset zapojit všichni, kdo pod nadvládou těchto prominentů trpí.

-tk-

Ústí nad Orlicí

ANTIKAPOITALISTICKÝ 17. LISTOPAD

Hlas nespokojenosti a odporu vůči polistopadovému směřování společnosti

PĚTADVACÁTÉ VÝROČÍ STUDENTSKÉ DEMONSTRACE, JEJÍŽ NÁSILNÉ ROZEHNÁNÍ POLICIÍ ODSTARTOVALO 17. LISTOPADU 1989 UDÁLOSTI, NA JEJICHŽ KONCI BYL PÁD ČTYŘICETILETÉ VLÁDY KSČ, VYLÁKALO DO ULIC NEMÁLO, ALE VLASTNĚ NEMNOHO LIDÍ.

V Brně jich dorazilo několik stovek vypiskat čtyři desítky fašistů, účastnících se mítinku Dělnické strany (DSSS). V Praze si zas mnozí lidé užívali poutovou atmosféru oficiálních oslav. Svazáci současného režimu ukázali červenou kartu prezidentovi, kterého by asi nejraději nahradili Margaret Thatcherovou, jejíž podobizna se na jejich akci hrdě vyjímal. Zahraniční média to pak vydávala za protivládní demonstraci. Všechna mainstreamová média svorně táhla za jeden provaz ignorováním asi jediného důsledně protirežimního protestu, který se ten den v Praze konal. Antikapitalismus se jim a jejich inzerentům v tento den nejspíš nehodil do krámu.

Demonstraci, o níž hovoříme, svolala platforma Hnutí 17. listopadu, která vznikla na popud Iniciativy Ne rasismu! a k níž se připojily ČSAF, volná komunita VAP a SocSol. Účastnilo se jí asi 250 s kapitalismem nespokojených mužů a žen různého věku. Někteří pozorovatelé tvrdí, že jich bylo dokonce přes 300.

Začátek akce byl svolán na náměstí Republiky, kam před třetí hodinou odpolední začali přicházet první lidé. Ve čtvrt na čtyři vše odstartoval úvodní projev, který zdůraznil, že tento den se koná hodně akcí a zřejmě jen tato není prorežimní. Dál byla řeč o sociálních problémech, o pracující chudobě, o nedostupném sociálním bydlení a exekucích. Nakonec zazněla výzva, aby se formální demokracie přeměnila na reálnou. Po chvíli se vytvořilo čelo pochodu a mohlo se vyrazit.

Po celé trase bylo naplánováno několik zastávek. Ta první hned po nějakých 200 metrech, a to před Českou národní bankou, kde se promluvílo o takřka neomezené moci bank. Mezi tím se rozdávaly spousty materiálů, mezi nimi společný leták Hnutí 17. listopadu, „sametový speciál“ anarchistického zpravodaje Zdo-

Praha

la, listopadové číslo nástěnných novin A3, druhé číslo *Hlasu solidární sítě* či tematické básně Egona Bondyho.

Druhá zastávka se odehrála před dlouhodobě nevyužívaným domem v Rytiřské ulici. Řečnilo se o katastrofální bytové politice, zájmech spekulantů a squaterské alternativě. Skandovalo se „Bydlení je právo“, stejně jako mnohokrát v průběhu protestního pochodu.

Před fízlárnou v Bartolomějské se z megafonu hřímalo proti policejní praxi ochrany spekulantů a šikany bezdomovců a chudých lidí. Rozhodně nenásledovalo „Hoši, děkujem!“, nýbrž ohlušující „Kdo kapitál kryje? Je to policie“.

Zajímavým momentem pochodu byl přechod přes Národní třídu, kde poutová veselice vrcholila a zrovna zvesela vyhrávala kapela. Konkurenci jí dělalo mohutné skandování „A-anti-antikapitalista“. Čelní transparent „Důstojnost, bydlení, příjem“, stejně jako ostatní bannery (např. „Za opravdovou svobodu, proti vládě kapitálu“, „Vaše demokracie, naše noční můra“, „Ne vládě kapitálu, ne vládě jedné strany“, „Studenti proti kapitalismu“, „Pokud nezničíte systém, systém zničí vás“ či „Stop tržnímu fundamentalismu“), dával jasně najevo, že „není co slavit“. Bavič se a zjevně se svou situací spokojení Pražané zřejmě moc nepobírali, o co jde (až na jednoho duchapří-

tomného slavičho občana, který demonstranty oslovil celkem důvěrně - „Vy jste pěkný zmr-di“). Ale objevil se i potlesk a vyjádření souhlasu s rozmanitými hesly, která byla vidět na desítkách piketů.

Chvilí nato zaválý černo-rudé vlajky před ambasádou Vatikánu. Zazněla nelichotivá slova o církevních restitucích následovaná skandováním „Církev kradla, krade dál“. Po několika dalších minutách se lidé zastavili před jednou z budov magistrátu. Tady zazněl závěrečný proslov (viz text pod tímto reportem). Na něj přítomní reagovali sloganem „Lepší svět! Tady a teď!“. A tím „tady a teď“ celá demonstrace o půl páté skončila.

Jak ale bylo mimo jiné mnohokrát ten den provoláno ze stovek hrdel: „Odpor žije! Boj pokračuje!“ Dá se tedy čekat, že se sejdem i příští rok, abychom si připomněli zklamané naděje a velký sametový švindl.

I když účast na protestní akci byla svým způsobem mizivá a kopírovala účast na obdobných demonstracích antiautoritářského hnutí, bylo dobré, že zazněl nesouhlas. Na jednom z piketů, kterých bylo tentokrát opravdu hodně, stálo: „Je čas na další revoluci“. Teoreticky bezesporu, pasivita většiny neprivilegovaných tomu ale nenásvědčuje. Avšak to není důvod stát se založenými rukama.

JINÝ SVĚT JE MOŽNÝ

PROSLOV PŘIPRAVENÝ ČSAF, KTERÝ ZAZNĚL 17. LISTOPADU NA PRAŽSKÉ DEMONSTRACI:

Sešli jsme se tu u příležitosti 25. výročí listopadových událostí, které vedly k pádu bolševického normalizačního režimu. Šlo o skvělé okamžiky, při nichž docházelo ke spontánním projevům sebeorganizace. Šlo o okamžiky plné nadějí. Zbavili jsme se stisňujícího režimu, jemuž vládla jedna strana. Zdálo se, že můžeme oslavovat.

Jenže tahle pohádka neměla šťastný konec. Jednohlavý drak se odběhl na smetišť dějin a jeho místo zaujala vícelavá saň. Jednotlivé hlavy této saně spolu zdánlivě soupeří v rámci údajných svobodných voleb, které byly jedním z ústředních listopadových hesel. Jenže hlavy této saně mají společné tělo, kterým je kapitalistický režim. A saň chce žrát, ber kde ber... bez ohledu na lidi jako jednotlivce, na společnost jako celek, nehledě na přírodu.

Celá ta léta jsme nabádání k utahování opasek, zatímco majetek státu a veškerá průmyslová struktura spadly za přispění aparátčiku bývalého režimu do rukou sametové oligarchie. Celá ta léta dochází k zavádění legislativy, která na úkor pracujících slouží velkému byznysu. A když velký byznys naráží na své limity a továrna za továrnu padají jak domečky z karet, opět jsme to my neprivilegovaní, na jejichž ramena padá vina. Nakonec jsme to zase my, kdo splácí účty, a legisla-

tiva je dále reformována a veškerá rizika trhu jsou přenášena na ty, co nevlastní ani své domovy.

Dočkali jsme se doby, kdy jsou vedle sebe prázdné domy a lidi bez domova, hrstka miliardářů a masy lidí, kteří at' pracují sebevíc, stejně jsou nuceni žít z ruky do huby. Dočkali jsme se doby, v níž žebříčku hodnot vévodí peníze. Zdánlivými šťastlivci jsou ti, co přijali za svou novodobou ideologii vzájemné konkurence mezi lidmi, smyslu života v konzumu a dokazování si nadřazenosti prostřednictvím rasismu a nenávisti vůči těm nejslabším. Šťastlivci jsou ti, jejichž největším problémem je, že jejich prezident mluví sprostě.

Tak jako je stát především garantem právě platné pravdy těch, co vládou, je i státní svátek jen formálním potvrzením této „pravdy“. My, kteří jsme se tu dnes sešli, nepatříme k příkryvovačům ani ideovým příznivcům moci. Je pro nás zároveň směšná i urážlivá úporná snaha mocných přivlastnit si dějiny tím, že se do nich nechají začlenit jako hrdinové. Dějala to každá moc a dělá to i ta dnešní. My se ale nebudeme klanět ani fasádě tohoto politického systému a jeho výdobytům: chudobě mlčenlivé většiny a bohatství partičky amoralních kariéristů.

Bohatství a moc za každou cenu se tu prosadily na úkor lidské důstojnosti a svobody. Svoboda je ale nedělitelná! Je-li někomu přisouzena politická a sociální bezvýznamnost proto, že žije v bídě, a je-li mu to mocnými dokonce dáváno za vinu, je naší povinností protestovat. Je naší povinností podřývat cynismus a aroganci moci naší každodenní činností, příkladem vlastního postoje a jednání. V mezích zákona nebo mimo něj. Jiný svět je možný!

téma Existence:

Commons

COMMONS – CIZÍ SLOVO, KTERÉ ASI MNOHÝM NAŠIM ČTENÁŘŮM NIC NEŘÍKÁ. A PŘITOM ZNAMENÁ NĚCO, CO JE PRO NÁS VŠECHNY TAK DŮLEŽITÉ. STRUČNĚ ŘEČENO OZNAČUJE TO, CO JE PŘÍSTUPNÉ VŠEM. V ČEŠTINĚ SE NEJČASTĚJI NAHRAZUJE EKVIVALENTEM „SPOLEČNĚ SDÍLENÉ STATKY“.

Jsmo přesvědčeni, že pro anarchistickou teorii i praxi je důležité si toto slovo osvojit. Je důležité pro naši analýzu vztahů ve společnosti a k porozumění tomu, jak se tyto vztahy proměňují skrze chápání a nárokování vlastnictví.

KOMODIFIKACE

Často opakujeme, že kapitalismus je charakterizovaný zejména soukromým vlastnictvím, od něhož se následně odvozují sociální nerovnosti a vykořisťování, které ke kapitalismu neodmyslitelně patří. Často také brojíme proti komodifikaci různých oblastí našich životů, veřejných služeb, přírody i živých tvorů. Komodifikace je procesem, kdy se z něčeho, co jsme považovali za samozřejmé a společné, začíná dělat zboží. Užité hodnota a rovný přístup se mění na hodnotu směnnou a přístup exkluzivní. Společné se mění na soukromé. Aby mohlo vzniknout soukromé vlastnictví, musí být okradena společnost. Vlastnictví je krádež, chtělo by se říci společně s Proudhonem.

Mluvíme-li tedy o commons, o společném, mluvíme zároveň i o jeho rozkrádání, o ohrazování. Pojem ohrazování se od popisu privatizace společné, obecní půdy přenáší i na další oběti komodifikace. Mluvíme o novém ohrazování.

NOVÉ OHRAZOVÁNÍ

To je svým způsobem synonymem pro neoliberální politiku, která ničí společnost ve jménu privatizace, škrtů, zavádění tržního prostředí, odbourávání práv pracujících atd. Je chybou chápat neoliberalismus jen jako souboj sociálního státu a trhu. Za tím vším je totiž téměř tabuizovaný pojem commons, který úvahy o novém ohrazování vrací do hry. Právě stoupenci kapitalismu mají tendenci commons zcela ignorovat či dezinterpretovat (viz následující texty) a vytvářet tímto způsobem argumenty pro privatizaci.

O novém ohrazování se mluví (nikoli však v mainstreamových médiích) od 80. let, kdy začaly být ve velkém zaváděny programy strukturálních úprav diktované rozvojovým zemím Světovou bankou a Mezinárodním měnovým fondem. Jejich skutečným cílem nebyla pomoc chudým zemím, ale rozšiřování kapitalistických vztahů a trhu ve světě. Jejich důsledkem pak byla likvidace místních commons (privatizace půdy, vody, vzdělání...). Projevy nového ohrazování můžeme vidět i v Evropě například v procesu gentrifikace, kdy dochází k privatizaci veřejného prostoru a změně charakteru měst z míst pro lidi na místa generování zisku.

PILÍŘE NOVÉHO OHRAZOVÁNÍ

Nové ohrazování se dá uvést pěti základními charakteristikami, které ho umožňují. Prvním je omezování lidí v přístupu k půdě a dalším základním podmínkám obživy, čímž lidé ztrácejí společnou kontrolu nad svým životem. Druhým nástrojem nového ohrazování je dluh, který umožňuje korporacím a nadnárodním finančním institucím kontrolu nad celými státy. Podobně funguje dluh i na individuální úrovni. Třetím projevem je vytváření mobilní a flexibilní pracovní síly. Udržování lidí v pohybu, jejich separování a individualizování dělá „lidské zdroje“ přizpůsobivější. Celý tento proces vede k podlomení schopnosti pracujících se organizovat a k rozbití lidové komunálnosti. Dál novému ohrazování napomohla geopolitická proměna související s kolapsem „východního bloku“. Trhy/korporace tak mohly skrze politiku nadnárodních finančních institucí, v krajním případě za pomoci vojenských intervencí, expandovat neomezeně po celém světě. Pátým pilířem se stal rozvoj geneticky modifikovaných organismů, technologií všeho druhu a byznysu s tzv. duševním vlastnictvím, čímž začalo docházet k vyvlastňování společného vědění.

ANTIKAPOITALISTICKÁ PERSPEKTIVA

Pojem nového ohrazování umožňuje jiný pohled na neoliberalismus v třídních bojích, v environmentálních zápasech, stejně jako u alterglobalizačního hnutí, iniciativ proti privatizaci vody či studentských protes-

tů proti zavádění školného. Tato perspektiva má stále potenciál být jednotícím prvkem a propojovat mnoho na první pohled nesouvisejících bojů. Zvláště v chudých zemích jde při těchto bojích právě o zachování commons.

Antikapitalistické požadavky se nesmí zastavit u levicového požadavku, aby veřejné a společné padlo pod správu státu. Anarchistická perspektiva jde za stát a odmítá zprostředkovávající správu commons. Nesmíme si plést státní sféru se sférou obecně sdílených statků. Nic bychom totiž nezměnili na skutečnosti, že jsme přišli o kontrolu nad společným, a komodifikace na sebe vzala jen jinou podobu. Antikapitalistický boj by tedy neměl být veden za zachování či resuscitaci sociálního státu, naopak coby boj za commons je živou alternativou, která nás přibližuje principům autonomie, samosprávy a organizace zdola.

COMMONS NA PŮL CESTY

O commons je třeba stále přemýšlet, jak vzhledem k jeho podobám a proměnám na dlouhé cestě lidského pokolení, tak k jeho různým projevům dnes. Při takovém rozmyšlení narazíme třeba na otázku mantinelů různých společenství či projektů, které interně fungují jako rovnostářské v přístupu k rozhodování a vlastnictví. Tyto principy jsou ale uplatňovány jen v rámci dané skupiny, kterou může být kupříkladu výrobní družstvo. Navenek však taková společenství působí jako každý jiný soukromý subjekt a jsou kooptována v rámci kapitalistických vztahů.

Nebezpečným se může stát nacionalistický pohled na commons, který vede nutně k diskriminaci a ze společného vylučuje každého, kdo neodpovídá etnickým a rasovým kritériím. K diskriminaci může ovšem docházet i podle sociálních měřítek, jak jsme mohli zažít třeba při posledních komunálních volbách, kdy v Plzni jedna kandidátka propagovala „veřejnou dopravu zdarma, ale ne pro bezdomovce“.

Praha, Autonomní sociální centrum Klinika

MALÉ KRŮČKY

Ale dost už teoretizování. Položme si otázku, co my můžeme pro commons udělat tady a teď, abychom si vzali zpět, co nám bylo ze společného ukradeno, a abychom společně znova generovali a utvářeli.

Vedle „velkých“ bojů tak můžeme činit po malých krůčcích každý sám a v kooperaci s ostatními. Zakládejme autonomní sociální centra, která utváří společný prostor v tom nejširším slova smyslu. Obsazujeme prázdné domy, berme si zpět vyvlastněný prostor pro bydlení. Bojujme o veřejný prostor měst, který je okupovaný reklamami, sterilitou a automobily – bojujme graffiti, street artem, plakátováním, poškozováním a pozměňováním reklam... Udělejme z potravin a stravování společnou věc – zahrádkami, recyklací vyhozeného jídla, poskytováním přebytků, komunitním stravováním... Podporujme lidové vzdělávání – bezplatné přednášky, promítání, workshopy, lidové univerzity... Odmítněme instituce duševního vlastnictví a autorských práv, užívejme volně dostupný software, tvořme pro potěšení vlastní i všech ostatních... A dalšími příklady by se dalo pokračovat.

I malými krůčky se dá ujit dlouhá cesta. A možná že se díky nim naučíme dělat i velké kroky, které nás povedou na cestě ke společnosti, kde materiální i duševní hodnoty nebudou soustředěny v rukou privilegované menšiny, ale stanou se skutečně společně sdílenými statky.

OBECNĚ SDÍLENÉ STATKY PROTI KAPITALISMU A ZA JEHO HRANICEMI

Commons v textu Silvie Federici a George Caffentzise

„Z NAŠEHO ÚHLU POHLEDU NEMŮŽEME PROSTĚ ŘÍCI JEN „ŽÁDNÉ OBECNĚ SDÍLENÉ STATKY BEZ [JIM ODPOVÍDAJÍCÍHO] SPOLEČENSTVÍ“. MUSÍME ZÁROVEŇ ŘÍCI: „ŽÁDNÉ OBECNĚ SDÍLENÉ STATKY BEZ [JIM ODPOVÍDAJÍCÍ] EKONOMIKY“, VE SMYSLU ŘECKÉHO SLOVA OIKONOMIA, T.J. BEZ REPRODUKCE LIDSKÝCH BYTOSTÍ V RÁMCI JEJICH SOCIÁLNÍ A PŘÍROZENÉ DOMÁCÍ POSPOLNOSTI (HOUSEHOLD). PROTO JE ZNOVUVYTVOŘENÍ OBECNĚ SDÍLENÝCH STATKŮ SPOJENO SE ZNOVUVYTVOŘENÍM KOMUNÁLNÍ A NA OBECNĚ SDÍLENÝCH STATKŮ POSTAVENÉ EKONOMIKY.“

(MARIA MIES A VERONIKA BENNHOLT-THOMSEN)

Pojem „obecně sdílené statky“ (commons) je všudypřítomný v jazyce politiky, ekonomiky a dokonce i v jazyce trhu s realitami. Při svých politických intervencích jej užívá pravice i levice, neoliberálové i neokeynsi, konzervativci i anarchisté. Světová banka jej přijala v dubnu 2012, kdy byl ke všem výstupům z výzkumů uskutečněných v rámci této instituce nebo podporovaných z jejích grantů zaveden „otevřený přístup pod licencí Creative Commons - neziskové organizace, jejíž copyrightové licence jsou navrženy tak, aby vyhovovaly rozšiřujícím se možnostem přístupu k informacím, který umožňuje internet“ (Světová banka). Dokonce i gigant neoliberální ekonomické žurnalistiky *The Economist* přiznal, že má pro obecně sdílené statky jistou slabost, když ocenil Elinor Ostromovou, nestorku v oboru studia obecně sdílených statků a kritičku tržního totalitarismu, jak naznačuje chvála v jejím nekrologu, který uveřejnil:

„Elinor Ostromová připadla, že svět v sobě obsahuje velkou porci zdravého rozumu. Lidé, ponechání sami sobě, jsou schopni nalézt racionální způsoby jak přežít a vystačit si s tím, co mají k dispozici. Ačkoliv množství orné půdy, lesů, pitné vody a rybolovných vod ve světě není nekonečné, bylo možné tyto zdroje sdílet bez toho, aby byly vyčerpány, a pečovat o ně bez vzájemných bojů. Zatímco jiní psali sklíčeně o „tragédii obecní pastviny“⁽¹⁾ a viděli jen rybolov drancující rybne zdroje a půdu likvidující zemědělství v režimu volného užití pro individuální chamtivost, paní Ostromová s hlasitým smíchem a ještě hlasitějšími šípky tyto názory vyvrátila a postavila se na zcela opačné pozice.“ (*The Economist* 2012)

Těžko si koneckonců nepovšimnout až přehnaného užívání slov „společné“ (common) a „obecně sdílené“ (commons) v jazyce univerzitních kampusů, kde jsou tato slova vztahována k nemovitostem, nákupním centrům a uzavřeným komunitám pro lidi z vyšších společenských tříd (gated communities).⁽²⁾ Elitní univerzity, které od svých studentů vyžadují placení školného ve výši 50 tisíc dolarů ročně, nazývají své knihovny „information commons“. V současnosti je téměř zákonitě, že čím více se na obecně sdílené statky útočí, tím více jsou zároveň oslavovány.

V tomto článku prozkoumáme příčiny tohoto vývoje a pokusíme se přispět k zodpovězení hlavních otázek, jimž dnes zastánci obecně sdílených statků čelí:

- ★ Co míníme výrazem „antikapitalistické obecně sdílené statky“?
- ★ Jak můžeme vytvořit z obecně sdílených statků, které vznikly v důsledku našeho boje, nový způsob produkce, který již nebude postaven na vykořisťování práce?
- ★ Jak můžeme zabránit kooptaci obecně sdílených statků, tedy tomu, aby si z nich upadající kapitalistická třída utvořila základ pro znovunabytí bohatství?

DĚJINY, KAPITALISMUS A OBECNĚ SDÍLENÉ STATKY

Nejprve obecně sdílené statky prozkoumáme z historické perspektivy s vědomím, že dějiny jsou samy o sobě *společně sdílenými dějinami* - a to dokonce když odhalují, jak jsme byli rozdělení -, což je zajištěno mnohostí hlasů, které je vyprávějí. Dějiny jsou naší kolektivní pamětí, naším rozšířeným tělem, které nás spojuje s množstvím bojů, jež daly význam a sílu naší politické praxi.

Dějiny nám ukazují, že proces tvorby a udržování obecně sdílených statků (commoning) je principem, podle něhož si lidé organizují svůj život už po tisíce let. Jak nám připomíná Peter Linebaugh, stěží se najde lidská společnost, která by ve středu své existence neměla instituci obecně sdílených statků. Systém společného vlastnictví a vztahy založené na udržování a užívání obecně sdílených statků existují a nepřestávají

Silvia Federici

George Caffentzis

fungovat dodnes, zvláště u původních obyvatel Latinské Ameriky, Afriky a Asie.

Hovoříme-li o obecně sdílených statcích, nemluvíme o nějakém dílčím výseku reality nebo o souboru dílčích experimentů, jakými byly venkovské komunity 60. let dvacátého století v Severní Kalifornii, jakkoli důležité mohou být. Hovoříme o široké škále společenských formací, které měly ve své době kontinentální rozsah. Takovými byly například sítě obcí,⁽³⁾ které se v předkoloniální Americe táhly od dnešního Chile do Nikaragui a Texasu, propojené obrovským polem ekonomické a kulturní výměny, jež zahrnovalo ekonomiku daru a nepeněžní směny. Podobně tomu bylo i v Africe, kde přežilo občinové držení půdy až do dneška, a to navzdory bezprecedentnímu tlaku na vyvlastňování půdy (land grabbing),⁽⁴⁾ který je proti nim v současnosti namířen. V Anglii byla obecní půda důležitým ekonomickým faktorem až do počátku dvacátého století. Linebaugh odhaduje, že v roce 1688 obecní půda v Anglii a Walesu pokrývala jednu třetinu celého území. Po více než dvou stoletích ohrožování, jež zahrnovalo privatizaci milionů akrů půdy, činila podle jedenáctého vydání encyklopedie Britannica v roce 1911 rozloha obecní půdy mezi 1,5 a 2 miliony akrů půdy, což je zhruba 5 % území Anglie. Na konci 20. století rozloha obecní půdy činila stále ještě 3 % celého území.

Tyto úvahy nejsou důležité proto, že bychom si přáli koncipovat naši teorii obecně sdílených statků a teorii jejich vytváření a správy na základě praxe přebrané z minulosti. Nemůžeme vytvářet alternativní společnost nostalgickým návratem ke společenským formám, které prokázaly, že nejsou schopny odolat útokům kapitalistických vztahů, jež jsou proti nim namířeny. Nové obecně sdílené statky musí být výsledkem boje. Pohled do historie nicméně slouží k vyvrácení domněnky, že společnost založená na obecně sdílených statcích je utopií, nebo že se spíše než o základ nového produkčního způsobu, který je alternativou ke kapitalismu, může jednat jen o projekty malého rozsahu.

Nejenže obecně sdílené statky existují po tisíce let, ale prvky občinných zařízení jsou stále kolem nás. A to navzdory tomu, že jsou vystaveny neustále se stupňujícím útokům. Kapitalistický rozvoj vyžaduje zničení občinných drží a s ní spojených společenských vztahů. Marx, s poukazem na procesy ohrazování, jež v 16. a 17. století vyhnaly evropské rolnictvo z půdy, hovoří o „původní akumulaci“. Dnes však víme, že nešlo o jednorázovou záležitost omezenou prostorově a časově, ale o staletí trvající proces, který pokračuje dodnes. Původní akumulace je strategií, ke které se kapitalistická třída uchyluje v časech krize, kdy musí být její nadvláda nad pracovní silou znovu potvrzena. Vyvlastnění pracujících a zvýšení počtu pracovních sil, jež je možno vykořisťovat, jsou nejefektivnějšími metodami pro opětovné nastolení „patříčného poměru sil“ a získání převahy v třídním boji.

V éře neoliberalismu a globalizace byla tato strategie dohnána do extrémů a stala se z ní norma, která činí z procesů původní akumulace a privatizace „obecného blaha“ procesy permanentní, rozšířené na všechny oblasti a aspekty našeho bytí. Půda, lesy, rybolovné vody a nejen to jsou vyvlastňovány pro komerční účely, tento proces se jeví jako vyvlastnění půdy (land grabbing) bezprecedentního rozsahu. Žijeme ve světě, kde vše od pitné vody po naše tělní buňky a geny má svou cenu nebo je patentováno. Veškeré úsilí je věnováno tomu, aby bylo pro nadnárodní společnosti zajištěno právo ohradit zbývající volný prostor na planetě a my byli donuceni za přístup k němu platit. Městský prostor je privatizován od Nového Dillí nebo New Yorku po Lagos a Los Angeles. Postupně je zakazován pouliční prodej, sezení na chodníku nebo cvičení na pláži bez zaplacení příslušné taxy. Řeky jsou ničeny, lesy myčeny, voda a zásoby spodních vod jsou stáčeny do lahví a prodávány na světovém trhu, tradiční systémy vědomostí jsou privatizovány skrze režimy práv duševního vlastnictví a veřejné školy měněny na vydělečné podniky. Z těchto důvodů je idea obecně sdílených statků pro naši kolektivní představivost tak přitažlivá. Mizení těchto statků rozšiřuje naše povědomí o jejich důležitosti a zvětšuje touhu dozvědět se o nich více.

OBECNĚ SDÍLENÉ STATKY A TŘÍDNÍ BOJ: KOOPTACE OBECNĚ SDÍLENÝCH STATKŮ

Obecně sdílené statky navzdory všem útokům na ně stále existují. Jak tvrdí Massimo De Angelis, obecně sdílené statky existovaly vždy „vně“ kapitalismu, což hrálo klíčovou roli v třídním boji; živily utopickou/radikální představivost a plnily žaludky mnoha lidí. Dělnické spolky vzájemné pomoci z 19. století jsou hlavními příklady tohoto „vnějšku“. Pro nás je však zajímavější to, že jsou stále tvořeny nové instituce obecně sdílených statků. Ať již se jedná o hnutí svobodného softwaru nebo hnutí solidární ekonomiky, rodí se tu svět nových sociálních vztahů postavený na principech společného sdílení, který je nesen poznáním, že nám kapitalismus kromě dalších válek, bídy a rozbrojů nemá co nabídnout. V době permanentní krize a neustálých útoků na naše pracovní místa, mzdy a veřejný prostor se vytváření institucí obecně sdílených statků stává nutným prostředkem k přežití. V Řecku za poslední dva roky mzdy a penze poklesly o 30 % a míra nezaměstnanosti u mladých lidí dosáhla 50 %, a ne náhodou tu vzniklo mnoho forem vzájemné pomoci jako bezplatné zdravotní služby, bezplatná distribuce potravin od farmářů do městských center a „opravy“ kabelů vedení elektrického proudu, které byly přestřiženy z důvodu neplacení, prováděné elektrikáři.

Musíme také zdůraznit, že iniciativy zaměřené na vytváření institucí obecně sdílených statků, které okolo nás bují - časové banky, městské zahrádky, místním společenstvím podporované zemědělství, potravinová družstva, lokální měny, licence Creative Commons, praxe výměnného obchodu, sdílení informací - jsou více než jen hrázi proti neoliberálnímu útokům na zdroje našeho živobytí. Jsou to experimenty v oblasti samozásobitelství a klíči semínka alternativního způsobu výroby. Takto bychom měli vnímat také squatterská hnutí, která se od 80. let dvacátého století formovala na periferiích mnoha měst po celém světě a která jsou produktem vyvlastňování půdy, ale zároveň také znamením nárůstu té části městské populace, jež je „odpojena“ od oficiální světové ekonomiky a která nyní organizuje svou reprodukci mimo státní a tržní kontrolu. Jak tvrdí Raúl Zibechi, tyto městské squaty odpovídají spíše představě „planety obecně sdílených statků“, na níž lidé prakticky uplatňují „právo na město“, než představě „planety slumů“, jakou popisoval Mike Davis.

Odpor domorodých obyvatel Severní i Jižní Ameriky stupňujícím se vlnám privatizací jejich půdy dal boji za obecně sdílené statky nový podnět. Zatímco volání zapatistů po nové ústavě, jež by uznala kolektivní vlastnictví, zůstalo mexickým státem nevyslyšeno, právo domorodých národů na užívání přírodních zdrojů nacházejících se na jejich území bylo přiznáno novou venezuelskou ústavou z roku 1999. Nová bolívijská ústava v roce 2009 rovněž uznala občinné vlastnictví. Tyto příklady necitujeme proto, že bychom spolehnali, že právní aparát státu prosadí společenské uspořádání postavené na institucích obecně sdílených statků, po kterém voláme, což by bylo ve zřejmém rozporu s našimi pozicemi, ale proto, abychom zdůraznili, jak mocný je požadavek vzešlý od

grassrootového hnutí na vytvoření nových forem společenských institucí a zaopatřování společenských potřeb, které by byly pod kontrolou místních společenství a byly by organizovány na principech společenské spolupráce.

Naším úkolem tváří v tvář tomuto vývoji je pochopit, jak můžeme propojit tyto rozdílné skutečnosti, a především jak se ujistit, že obecně sdílené statky, jež tvoříme, opravdu dokážou proměnit naše sociální vztahy a také že nemohou být kooptovány.

Riziko kooptace je zcela reálné. Již po nějaký ten rok část kapitalistického mezinárodního establishmentu (počínaje Světovou bankou) podporuje měkčí model privatizace a odvolává se při tom na principy obecně sdílených statků coby léku na neoliberální pokus podřídit veškeré ekonomické vztahy diktátu trhu. Rozpoznaly totiž, že je ve skutečnosti trvání na extrémní tržní logice kontraproduktivní dokonce i z pohledu akumulace kapitálu, protože její uplatňování znemožňuje druh spolupráce nutný pro efektivní fungování systému produkce. Svědčí o tom například situace, k níž postupem času došlo na univerzitách ve Spojených státech. Podřízení vědeckého výzkumu komerčním zájmům omezilo komunikaci mezi vědci samotnými a vnutilo jim utajování témat výzkumných projektů i jejich výsledků.

Rétorika pracujících s odkazy na obecně sdílené statky může též vést k přijetí pozitivního pohledu na privatizaci a otupit očekávaný odpor. Světová banka tak ve jménu ochrany „globálních obecně sdílených statků“ vyhnala z lesů a pralesů lidi, kteří tam žili po generace, a zpřístupnila tyto oblasti lidem, kteří za to mohou zaplatit. Své argumenty postavila na tvrzení, že trh (ve formě herních parků nebo ekoturistických zón) je nejracionalnějším nástrojem ochrany přírody. Organizace spojených národů rovněž uplatnila právo obhospodařovat hlavní ekosystémy světa - atmosféru, oceány, amazonské pralesy - a otevřela je komerčnímu vykořisťování ve jménu zachování „společného dědictví lidstva“.

K verbování neplacených pracovních sil je užíváno komunistického žargonu. Například program „Velká společnost“ britského premiéra Camerona mobilizuje energii lidí pro nejrůznější dobrovolné programy zaměřené na nahrazení sociálních služeb seškrtných ve jménu ekonomické krize. Je to ideologický rozchod s tradicí zavedenou Margaret Thatcherovou v 80. letech dvacátého století, kdy prohlásila, že „nic takového jako společnost neexistuje“, a seškrtnala dokonce i program, který dětem zajišťoval k obědu sklenici mléka. „Velká společnost“ je totiž vymezena sérií zákonů, jež zahrnuje například Public Services (Social Value) Act. Tyto zákony instruuji vládu financované organizace (od center denní péče až po knihovny a nemocnice), aby najímaly místní umělce a mladé lidi, kteří budou bezplatně zapojeni do činností, čímž budou navýšovat „sociální hodnotu“ definovanou jako sociální soudržnost a snížení nákladů společenské reprodukce. To znamená, že neziskové organizace zajišťující programy pro seniory dosáhnou na příspěvek od vlády, jestliže dokážou vytvořit společenskou soudržnost a „sociální hodnotu“, měřené podle zvláštní aritmetiky působící ve prospěch sociálně a environmentálně udržitelné společnosti zapuštěné v kapitalistické ekonomice. To znamená, že snahy o budování solidárních a svépomocných forem života na komunální úrovni mimo kontrolu přispívají ke snížení nákladů na společenskou reprodukci a dokonce urychlují propouštění zaměstnanců ve veřejném sektoru.

OBECNĚ SDÍLENÉ STATKY PRODUKUJÍCÍ ZBOŽÍ

Jiným typem problému, s nímž se při definování antikapitalistických obecně sdílených statků potýkáme, jsou obecně sdílené statky produkující pro trh a poháněné „motivací zisku“. Klasickým příkladem jsou neohrazené alpské louky ve Švýcarsku, které se každé léto mění na pastviny pro dojné krávy. Mlékem těchto dojnic je zásobován obrovský švýcarský mlékárenský průmysl. Tyto louky spravují shromáždění farmářů, kteří pro naplnění svých snah vzájemně velmi dobře spolupracují. Garret Hardin by jistě svou „tragédii obecní pastviny“ nenapsal, kdyby se zajímal o to, jak se mu do ledničky dostal švýcarský sýr.

Dalším často citovaným příkladem instituce obecně sdílených statků produkujících pro trh je více než tisíc lovců humrů v Maine, kteří loví na stovkách mil pobřežních vod, kde žijí, rodí se a umírají miliony humrů každý rok. Za více než století lovci vytvořili komunální systém sdílení humřích lovišť na bázi rozdělení pobřeží na oddělené zóny spravované místními „gangy“, které si stanovily limity na počet ulovených humrů. Nejednalo se však vždy o mírumilovný proces. Lidé z Maine jsou pyšní na svůj drsný individualismus a dohody mezi různými „gangy“ byly občas porušovány. Násilí propukalo v soutěživých bojích o rozšíření přidělených lovných zón nebo o prolomení limitů přípustného počtu ulovených humrů. Lovci ovšem rychle přišli na to, že takovéto boje ničí humří populaci, a včas obnovili dříve dohodnuté podmínky.

Tento způsob lovu postavený na instituci obecně sdíleného statku, který byl po desetiletí ilegální, protože porušoval antitrustové zákony, je nyní uznáván dokonce Mainským státním úřadem rybářské správy. Jedním z důvodů pro změnu oficiálního postoje je kontrast mezi stavem lovu humrů a průmyslovým výlovem na volném moři (tj. lovem tresek,

platýžů a podobných druhů ryb), jenž je prováděn v Mainském zálivu a v Georges Bank, kde se pobřeží spojuje s oceánem. Zatímco v prvním případě v posledním čtvrtstoletí dosáhl lov udržitelného stavu a dokázal si jej udržet (dokonce i v obdobích krutých poklesů ekonomiky), od 90. let 20. století docházelo v případě revírního rybaření k nadměrnému výlovu jednoho druhu ryb za druhým, což vedlo k uzavření rybářského revíru Georges Bank na celé roky. V jádru celé věci leží rozdíl v technologii užívané při revírním rybolovu a při lovu humrů a zejména rozdíl v území, kde je lov prováděn. Lov humrů má tu výhodu, že společný zdroj leží blízko pobřeží a v teritoriálních vodách státu. To umožňuje místním „gangům“ lovců přesně určit zóny pro působení každého z nich. Oproti tomu se hluboké vody Georges Bank nedají tak jednoduše rozdělit. Skutečnost, že Georges Bank je mimo dvacetimílový teritoriální limit, vedla k tomu, že rybáři odjinud užívací velké traulery zde mohli lovit až do roku 1977, kdy byl teritoriální limit rozšířen na dvě stě mil. To, že z těchto vod nemohli být vytlačeni až do roku 1977, nejvyšší měrou přispělo k tomu, že zde byly rybolovné zdroje vyčerpány. Poměrně zastaralá technologie, kterou při lovu ve valné většině lovců humrů užívali, konečně nepřispívala ke vzájemné konkurenci. „Vylepšení“ technologií revírního rybolovu („lepší“ síť a elektronické přístroje schopné „efektivněji“ detekovat ryby), ke kterému docházelo od 90. let 20. století, na druhou stranu do tohoto průmyslu, organizovaného v režimu otevřeného přístupu ke zdroji „bez omezení“ („sežeň si loď a budeš moci lovit“), vneslo zmatek. Dostupnost pokročilejších a levnějších detekčních a rybolovných technologií se sešla s organizací rybolovného průmyslu založenou na soutěži a na mottu: „každý proti každému a příroda proti všem“. Výsledkem je „tragédie obecní pastviny“, předvídaná Hardinem v roce 1968. Tento rozpor není typický jen pro „revírní rybaření“ v Maine, ale sužuje rybářská společenství po celém světě. Ta zjišťují, že jsou stále více vytlačována zprůmyslněním rybolovu a hegemonní mocí velkých traulerů, jejichž vlečné sítě vyčerpávají oceány. Rybáři z Newfoundlandu tak čelí podobné situaci jako ti z Georges Bank, která má katastrofální dopady na jejich obživu a komunity.

Lov humrů v Maine byl posouzen jako neškodná výjimka potvrzující neoliberální pravidlo, že obecně sdílené statky mohou přežít jen za zvláštních omezených okolností. Vnímáno optikou třídního boje má nicméně lov humrů v rámci instituce společně sdíleného statku jisté prvky antikapitalistického společně sdíleného statku, který umožňuje kontrolu pracujících nad některými důležitými rozhodnutími, jež se týkají pracovního procesu a jeho výsledků. Tato zkušenost nám dává neocenitelnou průpravu. Poskytuje totiž příklad toho, jak může fungovat správa rozsáhlého společně sdíleného zdroje. Zároveň je však osud lovu humrů podřízen mezinárodnímu trhu s mořskými plody, v němž je zakotven. Pakliže se americký trh zhroutí, nebo stát dovolí offshorovou těžbu ropy v mainském zálivu, zanikne i on. Mainský obecně sdílený lov humrů pro nás tedy není vhodným modelem.

Zapatistické ženy pracují na společné zahradě

SFÉRA OBECNĚ SDÍLENÝCH STATKŮ JAKO „TŘETÍ SEKTOR“: MÍRUMILOVNÁ SYMBIÓZA?

Zatímco na instituce obecně sdílených statků produkující pro trh lze pohlížet jako na pozůstatky starších forem kooperativní práce, rostoucí zájem o instituce obecně sdílených statků rovněž přichází od široké škály sociálnědemokratických sil, které jsou buď znepokojeny extrémem, které přinesl neoliberalismus a/nebo uznávají výhody občinových vztahů pro reprodukci každodenního života. V tomto kontextu se instituce obecně sdílených statků jeví jako možný „třetí“ prostor, jenž se nachází mezi státem a trhem a je stejně důležitý jako tyto dva sektory, jak to ve své diskusi o „zelené vládě“ formulovali David Bollier a Burns Weston:

„Celkovým cílem musí být přeměna neoliberálního dualismu stát/trh na trojici stát/trh/obecně sdílené statky - aby došlo k reorganizaci autorit a zajištění potřeb novými užitečnějšími metodami. Stát bude dodržovat své závazky správy a obhospodařování veřejného majetku, stejně tak soukromé podniky budou dál vlastnit kapitál k výrobě a poskytování zboží a služeb pro trh v sektoru komerčním.“

Stejnými cestami se vydala široká škála skupin, organizací a teoretiků, pohlížejících na instituce obecně sdílených statků jako na zdroj bezpečí, společenskosti, ekonomické moci. Patří mezi ně sdružení konzumentů, která věří, že proces vytváření institucí obecně sdílených statků jim může zajistit lepší podmínky při nákupu zboží, nebo také lidé, kteří si kupují dům a spolu s jeho koupí hledají pospolitost coby garanci bezpečí a široké sféry možností, prostoru a aktivit, které nabízí. Mnoho městských zahrádek rovněž spadá do této kategorie - jako touha po čerstvých potravinách, u nichž víme, odkud pochází, která stále narůstá. Domy s pečovatelskou službou mohou být také pojímány jako druh obecně sdíleného statku. To vše jsou bezpochyby ospravedlnitelné touhy. Nebezpečím a omezením takovýchto iniciativ je to, že mohou velmi jednoduše tvořit nové formy ohrazování. Instituce obecně sdílených statků, jež jsou založeny na homogenitě svých uživatelů, často vytváří uzavřené komunity, zajišťující ochranu před „jinými“, což je pravým opakem toho, co princip tvorby institucí obecně sdílených statků znamená pro nás.

REDEFINOVÁNÍ OBECNĚ SDÍLENÝCH STATKŮ

Co tedy považovat za „antikapitalistické obecně sdílené statky“? Oproti příkladům, o nichž jsme již hovořili, mají mít instituce obecně sdílených statků, které chceme vybudovat, za cíl proměnit naše sociální vztahy a vytvořit alternativu ke kapitalismu. Nejsou zamýšleny jen tak, aby poskytovaly sociální služby nebo aby sloužily jako nárazník proti destruktivním dopadům neoliberalismu, a jsou něčím mnohem důležitějším než jen komunální správou zdrojů. Podtrženo a sečteno, nejde o kapitalismus s lidskou tváří. Instituce obecně sdílených statků jsou spíše prostředky k vytvoření egalitářské a kooperativní společnosti, jinak totiž hrozí, že prohloubí existující rozdělení společnosti, že vytvoří útočiště pro ty, kteří si to mohou dovolit, a ti tak mohou mnohem snadněji ignorovat bídu, která je obklopuje.

Antikapitalistické obecně sdílené statky je tedy lepší pojímat jako autonomní prostory, ze kterých lze znovuzískávat kontrolu nad naším životem a podmínkami naší reprodukce a zajišťování zdrojů prostřednictvím sdílení a rovného přístupu k nim, ale také jako základny, z níž lze čelit procesům ohrazování a postupně osvobozovat naše životy z područí trhu a státu. Kvalitativně se tak liší od těch, jež obhazuje škola Elinor Ostromové, která si jejich fungování představuje v symbióze s veřejným a soukromým. V ideálním případě ztělesňují vizi, ke které směřovali marxisté a anarchisté, ale nepodařilo se jim ji uskutečnit: „svobodná sdružení producentů“, samosprávně řízené a organizované ne k zajištění abstraktní rovnosti, ale k uspokojení lidských potřeb a tužeb. Dnes vidíme jen fragmenty tohoto světa (podobně jako jsme v pozdně středověké Evropě mohli vidět fragmenty kapitalismu), ale už ty instituce obecně sdílených statků, které budujeme, nám mohou umožnit získat více moci s ohledem ke kapitálu a státu, vzdorovat vykořisťování a v zárodečné formě předznamenat nový produkční způsob, který již nebude postaven na principech konkurence, ale na základech kolektivní solidarity.

Jak tohoto cíle dosáhnout? Několik obecných kritérií nám může začít dávat na tuto otázku odpověď, bereme-li na vědomí, že ve světě, jemuž dominují kapitalistické vztahy, jsou instituce obecně sdílených statků, jež budujeme, nutně jen přechodnými formami.

★ **Obecně sdílené statky nejsou dány, ale tvořeny.** Ač často říkáme, že obecně sdílené statky jsou všude kolem nás (vzduch, který dýcháme, a řeci, jimiž hovoříme, jsou klíčovými příklady sdíleného bohatství), je to jen díky spolupráci při produkci našeho života, že je tvořit můžeme. Je tomu tak proto, že obecně sdílené statky nejsou ve své podstatě materiálními věcmi, ale sociálními vztahy, konstitutivní společenskou praxí. Z tohoto důvodu někdo raději mluví o „procesu utváření obecně sdílených statků“ (commoning) nebo prostě o „společném“ (the common), právě kvůli zdůraznění vztahového charakteru tohoto politického projektu. Obecně sdílené statky také musí zajistit reprodukci našeho života. Výlučným spoléháním se na „nehmotné“ obecně sdílené statky, jakými je například internet, toho nedocílíme. Vodní soustavy, půda, lesy, pláže, stejně tak jako různé formy městského prostoru jsou nepostradatelné pro přežití. Ale i zde je tím hlavním kolektivní povaha reprodukční práce a reprodukční prostředky.

★ **Obecně sdílené statky by též měly zahrnovat „obecné blaho“** ve formě sdíleného přírodního i společenského bohatství - půdu, vodu, lesy, pláže, veřejný prostor, systémy znalostí a komunikační systémy - užívané všemi pro nekomerční účely. Často užíváme pojmu „společné“ pro označení různých „veřejných statků“, které jsme si časem zvykli považovat za „naše“, například duchodový systém, systém zdravotní péče, vzdělávání. Existuje však zásadní rozdíl mezi společným a veřejným, s tím že

veřejné je spravováno státem a my nad ním nemáme kontrolu. To neznamená, že bychom se snad neměli zabývat obranou veřejných statků. Ve veřejných statcích je uložena značná část naší minulé práce a je v našem zájmu, aby je nepřevzaly soukromé společnosti. V zájmu boje za antikapitalistické obecně sdílené statky je ale zásadní nepustit toto rozlišení ze zřetele.

★ Jednou z hlavních výzev, před níž stojíme, je **najít způsoby propojení boje za veřejné s boji za utváření společného** [resp. společně sdíleného], tak aby se tyto boje vzájemně posilovaly. Jde tu o víc než jen o ideologický imperativ. To, co nazýváme veřejným, je ve skutečnosti bohatství, které jsme vyprodukovali, a musíme si jej znovu přivlastnit. Je také zřejmé, že boje zaměstnanců ve veřejném sektoru nemohou uspět bez podpory společenství; a zároveň nám jejich zkušenosti mohou pomoci obnovit naši reprodukci, rozhodnout (například) co tvoří „dobrou zdravotní péči“, jaké druhy vědomostí potřebujeme atd. Je nicméně velmi důležité neztrácet ze zřetele rozdíl mezi veřejným a obecně sdíleným, protože veřejné vlastnictví je v držení státních institucí, což předpokládá existenci sféry soukromých ekonomických a společenských vztahů, které nemůžeme kontrolovat.

★ **Obecně sdílené statky vyžadují společenství.** Taková pospolitost nemůže být určena na základě jakékoliv privilegované identity, ale spíše na základě pečovatelské práce činěné pro reprodukci obecně sdílených statků a pro obnovení toho, co bylo ze společně sdílených zdrojů odnáto. Instituce obecně sdílených statků s sebou nesou ve stejné míře jak povinnosti, tak práva. Pravidlem tedy musí být, že kdo se chce na instituci obecně sdíleného statku podílet a požívat těchto práv, musí přispívat k jejímu udržování a zachování; proto (jak jsme již viděli) nemůžeme hovořit o „globálních obecně sdílených statcích“, protože předpokládají existenci globální pospolitosti, která dnes neexistuje⁵⁾ a pravděpodobně ani nikdy existovat nebude. A nemyslíme si, že je to možné či žádoucí. Takže pokud říkáme „žádné obecně sdílené statky bez [jím odpovídajícího] společenství“, máme na mysli to, jak je specifická pospolitost vytvářena prostřednictvím tvorby vztahů, jimiž jsou tvořeny a udržovány určité specifické druhy obecně sdílených statků.

★ **Instituce obecně sdílených statků vyžadují pravidla, jež určují, jak má být bohatství, které sdílíme, užíváno a spravováno,** principem správy je zde rovný přístup, reciprocita mezi tím, čím přispíváme a co si bereme, kolektivní rozhodování a moc směřující zdola nahoru, odvozovaná od prokázaných schopností a opakovaně přesouvaná mezi různými subjekty v závislosti na prováděných úkolech.

★ **Rovný přístup k (re)produkčním prostředkům a rovnostářské rozhodování musí být základem obecně sdílených statků.** Tuto tezi je nutno zdůraznit, protože v historii nebyly obecně sdílené statky zrovna nejlepším příkladem rovnostářských vztahů. Právě naopak, často byly organizovány patriarchálně, což vedlo ženy k podezřívavosti vůči komunalismu. Stejně tak i dnes je mnoho existujících institucí obecně sdílených statků diskriminujících, zejména na základě genderu. Jak se rozloha volné půdy v Africe ztenčuje, jsou zaváděna nová pravidla, jež k ní upírají přístup lidem, kteří původně nepatřili ke klanu. V těchto případech jsou ovšem nerovnostářské vztahy pro obecně sdílené statky hrotem. Tím, jak vytvářejí nerovnosti, žárlivost a společenskou stratifikaci, svádí členy podílející se na této instituci ke spolupráci na procesech ohrazování.

ZÁVĚR

Řekněme závěrem, že obecně sdílené statky nejsou činnosti, prostřednictvím kterých rovnostářským způsobem sdílíme zdroje, které produkuje, ale věrnost tvorbě kolektivních subjektů, věrnost péči o společné zájmy v každém aspektu našeho života a politické práce, a proto též závazek odmítnout všechny hierarchie a nerovnosti; a všechny principy „odcizování“ a vylučování.

Tyto rysy odlišují společné od veřejného. Veřejné je vlastněno, řízeno, kontrolováno a regulováno státem a pro stát, a proto utváří dílčí typ soukromé sféry. To neznamená, že bychom neměli bojovat za zajištění toho, že veřejné nebude privatizováno. Ve střednědobém horizontu je v našem zájmu, aby soukromé společnosti nepohltily „sféru veřejného“, kde je uchováno mnoho z naší minulé práce a zdrojů. Ale pro účel našeho boje za vytvoření nových antikapitalistických obecně sdílených statků je zásadní, že neztrácíme ze zřetele rozdíl mezi nimi.

Antikapitalistické obecně sdílené statky nejsou posledním bodem antikapitalistického boje, ale jeho prostředky. Pro začátek potřebujeme vytvořit hnutí, která se budou zabývat vlastní reprodukcí na komunální bázi, což znamená hnutí, jejichž členové nesdílejí pouze prostor na demonstracích a protestních pochodech, ale učí se žít společně, organizovat se například na bázi svých rozdílných potřeb a možnosti a odstraňovat praktiky, jež se mohou stát principy vylučování a vytváření hierarchií.

Hnutí Occupy a hnutí náměstí vnímáme jako zásadní krok tímto směrem. To, co se děje v mezinárodním měřítku, dokazuje, že pouze když máte formy kolektivní reprodukce, když máte společenství, která se kolektivně reprodukuji, může být boj „udržitelný“.

Zdroj:

„Commons Against and Beyond Capitalism,“ Upping the Anti: a journal of theory and action... No.15 (Sept. 2013), pp. 83-97.)

Poznámky:

- 1) Tragédie obecní pastviny je pojem vycházející z eseje Garretta Hardina *Tragedy of the Commons* z roku 1968. Označuje situaci, kdy je určitý omezený zdroj sdílen několika jednotlivci, kteří se při jeho využívání snaží maximalizovat svůj osobní užitek. Tato snaha ovšem v konečném důsledku může vést k nenávratnému vyčerpání daného zdroje (erozi surovinové základny), a tedy ke snížení užítu všech jednotlivců. [pozn. překl.]
- 2) Anglický výraz gated community by se do češtiny dal přeložit jako „uzavřený rezidenční objekt“. Jedná se o typ rezidenční oblasti, která je od okolní zástavby oddělena zdí (plotem) a všechny vchody a východy jsou střeženy, zpravidla bezpečnostní agenturou. Gated communities často obsahují i veřejné prostory a služby, např. parčíky, bazén, tenisové kurty nebo golf. Důvod vzniku gated communities je zpravidla obava z kriminality. Proto jich většina existuje v zemích, kde panuje velká sociální nerovnost, sociální polarizace, a také v oblastech s vysokou rasovou a etnickou diverzitou. V mnoha případech se do gated communities stahují spíše bohatší vrstvy. Fenomén gated communities vznikl v USA a posléze se rozšířil prakticky do celého světa. Vysoký počet gated communities je třeba v Jihoafrické republice, státech Latinské Ameriky (Argentina, Brazílie, Mexiko), dále také ve státech procházejících ekonomickou transformací – střední a východní Evropa (Maďarsko, Polsko, Rusko), státy Blízkého východu (Saúdská Arábie) či Dálného východu (Čína, Indonésie). [pozn. překl.]
- 3) Obecina představovala půdu společnou všem svobodným hospodářům obce a také práva, jež z tohoto společného vlastnictví plynula. Obecina tvořily náves, cesty, průhony, pastviny, lesy a neplodná půda. [pozn. překl.]
- 4) Land grabbing (v překladu „uchvácení půdy“) je fenomén objevující se po potravinové a finanční krizi v letech 2007 a 2008. Nejedná se o klasické mezinárodní transakce v agrárním průmyslu, kdy například americká společnost investuje do produkce sóji v Brazílii, ale o snahu zmocnit se samotné úrodné půdy. Skupované nebo pronajímané plochy přitom nejsou nikterak malé – hovoříme o statisících hektarů. Celkový objem akvizic spojených s půdou je za poslední roky celosvětově odhadovaný na víc než 35 milionů hektarů, což přibližně odpovídá rozloze Německa.
- 5) Příklad lsti obsažené v ideji „globálních obecně sdílených statků“ může být nalezen v debatě, která se uskutečnila 14. června 2012 na slyšení v americkém senátu k zahraničním věcem, které se zabývalo ratifikací mořského zákona, jímž mělo být ustanoveno právo užívání oceánů za hranicí dvousetmilové výlučné ekonomické zóny, které požadovala většina států na pobřeží oceánů. Na slyšení se proti tomuto návrhu, prosazovanému senátory Johnem Kerryem a Richardem Lugarem, postavil bývalý ministr obrany Donald Rumsfeld. Rumsfeld své stanovisko odůvodnil tím, že by smlouva požadovala po společnostech, které by těžily mořské „obecně sdílené statky“ (za zmíněným dvousetmilovým limitem), aby přispívaly do fondu, který by kompenzoval nevyužitou příležitost užívání „méně rozvinutým zemím“, jejichž společnosti nemají technologie či kapitál potřebný pro takovýto druh těžby.

Silvia Federici je významná feministická teoretička a aktivistka. Je emeritní profesorkou na Hofstra University. V 70. letech se angažovala v kampani Mzdy za domácí práci. Dlouhá léta působila v Nigérii a aktivně se účastnila alterglobalizačního hnutí. Napsala knihu *Kaliban a čarodějnice. Ženy, tělo a původní akumulace* (2004), která představuje zásadní feministickou kritiku marxismu a jeho pojetí žen a práce. Nedávno vyšla antologie jejich textů o reprodukci *Revoluce v bodě nula. Domácí práce, reprodukce a feministický boj* (2012).

George Caffentzis je emeritní profesor filozofie na University of Southern Maine. Je autorem mnoha knih a článků o kapitalismu a třídním boji, včetně práce *V dopisech krve a ohně. Práce, stroje a krize kapitalismu* (2013).

REPRODUKCE JAKO SDÍLENÝ STATEK

Máme chtít neplacenou práci zaplatit, nebo ji raději vykonávat společně?

REPRODUKČNÍ PRÁCE JE VŠECHNA ČINNOST, JEJÍMŽ CÍLEM JE „REPRODUKCE LIDSKÉ BYTOSTI“, OD PÉČE O DĚTI, NEMOCNÉ A STARÉ LIDI, PŘES VAŘENÍ, UKLÍZENÍ, PĚSTOVÁNÍ ZELENINY NA ZAHRÁDCE AŽ PO VZDĚLÁVÁNÍ ČI VYTVÁŘENÍ BEZPEČNÉHO A PŘÍJEMNÉHO PROSTŘEDÍ K ODPOČINKU PO JINÉ PRÁCI. ITALSKO-AMERICKÁ MYSLITELKA A AKTIVISTKA SILVIA FEDERICI JI ANALYZUJE Z FEMINISTICKÉ PERSPEKTIVY A POUKAZUJE NA TO, ŽE VE CHVÍLI, KDY REPRODUKČNÍ PRÁCI ZAČNEME VYKONÁVAT SPOLEČNĚ, SDÍLENĚ, VYMAŇUJEME SE Z KAPITALISTICKÝCH VZTAHŮ A ZAČÍNÁME HLUBOCE PŘETVÁŘET SPOLEČNOST.

Reprodukce lidských bytostí je velice rozsáhlá oblast. Vždyť co jiného je vlastně život? Reprodukční práci můžeme vztáhnout k řadě oblastí, jako je vzdělávání, bydlení, udržování sociálních vztahů, zemědělství, zdravotnictví, bezpečnost a boj proti násilí. Často se jedná o každodenní činnosti, které jsou někdy tak samozřejmé, že je nevidíme. V zemích bohatého globálního Severu bývá reprodukce ztožňována s prací v domácnosti a péčí, protože velká část reprodukční činnosti je zajištěna (sociálním) státem, jako zdravotnictví, školství, nebo trhem (např. zásobování potravinami).

ŽENSKÁ PRÁCE, NEPLACENÁ PRÁCE

Jak asi tušíte, většinu péče (o děti, nemocné, seniory) a práce v domácnosti mají na starosti ženy. V České republice tvoří ženy 98-99 % těch, kdo nastupují na rodičovskou dovolenou, aby se starali o malé dítě. Výzkum Sociologického ústavu Akademie věd zase ukázal, že muži odhadují, že péči a práci v domácnosti týdně stráví 15,4 hodiny, zatímco ženy odhadly své zapojení na 38 hodin týdně. To je 2,5x více než muži a představuje to asi 70 % pracovního úvazku (více k výzkumu viz v publikaci *Pečuj a vypečeme tě*). Ženy se také často starají o stárnoucí rodiče - a to jak své, tak i svého partnera. To je tedy ona „druhá směna“, o které mluví feministické hnutí.

Sociální státy, které dosud zajišťovaly řadu služeb péče, jako jesle, mateřské školy, pečovatelské služby, nemocnice, domy pro seniory, v současnosti často argumentují ekonomickou krizí, slabou ekonomikou, nutností šetřit apod. a snižují výdaje právě v oblastech, které s produkcí souvisejí.

Veřejná péče se postupně ruší a odpovědnost za ni se individualizuje - každý at' se o sebe postará sám. Stát přesouvá náklady na péči do jednotlivých rodin, kde ji vykonávají právě především ženy, a zadarmo.

Individualizace péče také může být příležitostí pro komerční sféru, která bohatším rodinám nabídne soukromé jesle a školky, soukromé domovy pro seniory nebo placené služby pečovatelek, babysitterek, uklízeček a chův (opět to bývají hlavně ženy). Práce v domácnosti a péče tak najednou získává nějakou tržní cenu. Je to ale velmi překerní, nejistá práce, často bez stanovených pracovních hodin, bez možnosti vyjednat o výši platu či důstojném zacházení (odborní pracovníci a pracovníci v domácnosti jsou ve světě velice zřídkavé). To je posíleno tím, že jde o práci často vykonáva-

nou migrantkami, jejichž pozice je velmi nejistá a jejichž povolení k pobytu bývá navázáno na zaměstnání.

V rodinách, které si placenou práci v domácnosti a placenou péči nemohou dovolit, je stále odpovědnost za tuto sféru na ženách, které ji vykonávají jako práci neplacenou. Ostatně, bez neplacené práce by se systém zhroutil: kapitalismus a jeho logika vytváření zisku totiž nutně předpokládá nějaké externí zdroje, za které se neplatí, at' už jsou to přírodní zdroje nebo neplacená práce. Bez neplacené práce, která námezdně pracujícím zajistí stravu, čisté a příjemné bydlení, kde mohou odpočívat a nabírat síly na nový pracovní den, by to prostě nešlo. Na zaplacení té obrovské masy neplacené práce prostě v kapitalistickém systému nejsou peníze.

A tak se o práci v domácnosti a o péči moc nemluví - je to samozřejmost, je to role žen, je to jejich „přirozenost“. O tom, jak se tahle přirozenost vyrábí a od malička v dívkách buduje, existují tuny knih a je to jedno ze základních témat genderových studií.

FEMINISTKY ŽÁDAJÍ ZHODNOCENÍ REPRODUKČNÍ PRÁCE

V českém prostředí jsou iniciativy požadující zhodnocení neplacené práce zřídkavé a krotké. Jednou z mála výjimek byl případ rozvodu ekofeministky Marie Haisové v roce 2008. Dle výroku soudu měla Haisová svému manželovi zaplatit polovinu z hodnoty společného bytu, cca 1,5 milionu, který nabyli během manžel-

ství. Haisová, podle svého článku na *Britských listech*, byla tehdy rok před důchodem a bez úspor, hrozila jí exekuce. Naproti tomu její manžel peníze měl, protože ze společných peněz investoval do akcií a výnosy mu zůstaly: ty se totiž - podle rozhodnutí Nejvyššího soudu - do společného jmění manželů nezapočítávají. A tak si Haisová spočítala hodnotu práce v domácnosti a péče, kterou investovala za dvacet dva let do své rodiny. Vyšlo jí pět milionů. U soudu pak požadovala, aby se tato částka započítala při rozdělování majetku. Soud však tuto argumentaci nepřijal.

Příkladem usilování o systémovější změnu ve vnímání a oceňování domácí práce je italsko-americká kampaň *Wages for Housework* (Mzdy za práci v domácnosti), která vznikla v 70. letech a která se snažila upozornit na roli neplacené práce žen pro udržení kapitalismu v chodu. Jejím významnými teoretickými byly např. Nicole Cox, Silvia Federici, Selma James nebo Mariarosa Dalla Costa. První myšlenky kampaně se nesou v duchu marxistického feminismu, kampaň totiž navazovala na operaistickou myšlenku, že mzda je pro boj dělnic a dělníků proti kapitálu naprosto klíčová. Zásadní texty kampaně představují eseje *Protiplánování z kuchyně*, *Mzdy proti domácí práci* nebo *Proč je sexualita práce* (některé z nich vydalo Kolektivně proti kapitálu a jsou dostupné na webu), které nabízejí skvělou feministickou analýzu reprodukční práce a role žen v ní.

Autorky tu ukazují, jak je v kapitalismu domácí práce nezbytná pro regeneraci sil dělníků

- ti by bez ní nemohli podávat v práci takové výkony. Ale protože je neplacená (systém ji nechce a nedokáže zaplatit), vlastně ani není vnímána jako práce. Autorky dokládají, že ztotožnění domácí práce s přirozeností žen, se samou ženskostí, znemožňuje ženám se proti druhé pracovní směně v domácnosti ohradit - nelze přece protestovat proti přirozenosti. A protože je to práce bez mzdy, o níž by bylo možno se zaměstnavatelem vyjednávat, dělnické hnutí a odbory nevnímají stížnosti žen v domácnosti, že jsou utlačované a vykořisťované, a odmítají přiznat reprodukci status práce. Navíc práce v domácnosti tím, že se odehrává v jednotlivých rodinách a bez zjevného zaměstnavatele, je prací izolovanou, bez možnosti obrany skrze odbory. To všechno podle Wages for Housework přispívá k vykořisťování žen kapitalismem, který využívá patriarchálního uspořádání.

Hnutí Wages for Housework ale nepožadovalo jen to, aby ženy dostaly za reprodukční práci zaplacenou kvůli penězům samotným - šlo o to, aby práce v domácnosti začala být vnímána jako práce, a ne jako přirozenost žen, a aby dělnické hnutí, jemuž tehdy dominovali muži a jejich agenda, začalo vnímat i vykořisťování žen v kapitalismu jako relevantní téma a důvod třídního boje. Wages for Housework apelovalo na ženy i muže, aby odmítli dále udržovat situaci, kdy se kapitalismus krmí neplacenou prací, a díky tomu dále funguje.

Dnes ozvěny těchto kampaní můžeme nalézt třeba v boji za práva sexuálních pracovníků a pracovníků nebo pečovatelských a pečovatelek v domácnostech, což jsou navíc často migrantky ze země chudého jihu a východu.

Silvia Federici, která je zřejmě nejvýznamnější postavou Wages for Housework, ale téma domácí práce a role žen v ekonomice dále rozpracovávala a v současnosti se zapojuje i do kritiky ekonomické globalizace a neoliberalismu a hodně se věnuje tématu sdílených statků (commons) právě ve vztahu k reprodukci jakožto fungující alternativě kapitalismu.

REPRODUKCE A REVOLUCE

V předkapitalistických nebo mimokapitalistických společnostech se často sdílí práce i její plody, kdežto kapitalismus těží z izolovanosti a roztržitosti produkce, reprodukce a spotřeby. To totiž jednak znamená, že lidé více utrácí, více spotřebovávají (např. v oblasti domácnosti to znamená, že každá domácnost má svoji pračku, svůj vysavač, svůj mixér atd.), a jednak také to, že díky izolovanosti se nebudí. Svoje těžkosti totiž vnímají jako individuální selhání.

Pokud ale přenastavíme vykonávání reprodukční práce, tedy péče a práce v domácnosti, a i izolované činnosti uděláme společně, bude to mít podle Federici dalekosáhlé důsledky pro společnost jako celek.

Jaká pozitivita tedy sdílené vykonávání reprodukční práce přinese? Zprvu, když je práce a odpovědnost za ni sdílená, je poskytnutá péče lepší. Často se děje, nebo spíš dělo, že v péči o celou tlupu dětí ze sousedství se rodiče střídají nebo že širší komunita pečuje (což může znamenat i prostou návštěvu a obstarání nákupu) o staré lidi. Sdílení této práce není tak vysilující pro jediného člověka, který pečuje, péče je zajištěna a ještě se posílí sociální vazby uvnitř komunity.

Zadruhé, je to levnější. Zejména u společného vaření se ušetří při velkých nákupech, což je pozitivní zejména pro ekonomicky slabší skupiny.

To souvisí s třetím pozitivem - snížením existenční závislosti na trhu práce a zboží, protože

reprodukční práci nebudeme muset nakupovat ani prodávat, což je v této perspektivě zdrojem nesvobody a vykořisťování.

A konečně začtvrté, nastavení reprodukce jako sdíleného statku má v sobě revoluční potenciál: když spolu lidé něco dělají, mluví spolu o svých problémech. Tím se jednak dozvídají, že jejich problémy často nejsou individuální, ale mají nějakou systémovou příčinu (jako třeba chudoba vznikající na základě rasismu a ožebračování lidí na předražených ubytovnách). Pojmenování takového problému je předpokladem k nějaké kolektivní akci. Sdílenou prací ale také vzniká opravdová solidarita, díky níž se lidé mohou podpořit, když jde v nějaké takové kolektivní akci do tuhého.

Sdílení reprodukční práce vlastně velmi nenásilně přináší „prefigurativní politiku“, tedy to, že už dnes zkoušíme žít to, co bychom chtěli „po revoluci“.

NEJEN TEORIE

Abychom ale nežstali jen u krásných představ, je potřeba se podívat, jestli můžeme najít nějaké inspirativní příklady sdílené reprodukční práce. Logicky se objevují především v chudých oblastech a v obdobích krize a často za nimi stojí právě ženy, protože jsou v řadě společností díky svému genderu svázané s reprodukcí a historicky byly více závislé na přístupu ke společným, sdíleným zdrojům než muži.

Silvia Federici uvádí, že například během ekonomické krize v 80. letech vznikaly v Peru a Chile společné kuchyně „ola communes“. Protože už nebylo ekonomicky udržitelné nakupovat a vařit pro jednotlivé domácnosti, začaly ženy jídlo připravovat společně. Nešlo ale jen o jídlo a snížení nákladů, ale i o vzájemnou podporu a ochranu před násilím jak ze strany policie, tak i násilnických mužů.

V afrických zemích zase funguje grassroot aktivita Home Based Care Alliance, sdružující ženy, které se věnují řadě témat týkajících se jejich života, ať už je to vzájemná podpora vdov, žen v domácnosti nebo rodin, kde je AIDS.

V brazilském hnutí bezzemků, kde ženy hrály významnou roli, se zase mimo jiné společně vykonávaly domácí práce jako vaření nebo mytí nádobí - a do těchto prací jsou zapojeny jak ženy, tak muži.

Obrana reprodukčních commons se ale netýká jen čistě domácích prací a často jde mnohem dále, protože v zemích, kde velká část obyvatel žije na venkově, má na reprodukci bezprostřední vliv také stav životního prostředí. Ženy, které jsou tu zodpovědné za získání potravy, vody a topiva, jsou tedy ohrožené vysycháním nebo znečištěním vody, ničením lesů a erozí půdy. Tak vznikla dvě velká zelená hnutí, Chipko v Indii a Green Belt v Keni. Chipko bránilo komerčnímu kácení pralesů, v Green Belt zase ženy sázely stromy, aby se zabránilo rozšiřování pouště. Ani v jednom případě však nešlo o environmentalistickou aktivitu, ale o boj o přežití, protože na stav přírody jsou život a zdraví lidí bezprostředně navázány.

Pro příklady komunitního vykonávání reprodukční práce ale nemusíme chodit nijak daleko. V České republice je velice hustá síť komunitních, mateřských a rodinných center, z nichž většina nevznikla jako expertské neziskovky poskytující nějakou službu, ale jako místo vzájemného setkávání a pomoci.

V anarchistické scéně můžeme jako zárodek sdílené reprodukční práce zmínit pražské Salé, kde se dnes schází rodičovská skupina Mamatata,

funguje společné vaření apod. Jiným příkladem je letní anarchistický tábor pro děti i rodiče.

NO COMMON WITHOUT COMMUNITY!

Když mluvíme o reprodukci a sdílených statcích v takto širokém záběru a v celosvětovém měřítku, je třeba zmínit ještě jeden důvod, proč reprodukční práci vykonávat společně, v komunitě.

Německá socioložka a ekofeministická aktivistka Maria Mies říká, že tím, že globální kapitalismus zcela rozpojil produkci, reprodukci a spotřebu, vlastně umožnil brutálně vykořisťovat přírodu i lidi, protože spotřebitelé na druhé straně světa nevidí, co se děje při výrobě. Takové rozpojení podporuje naši nezodpovědnost a ignorování toho, co se děje někde na druhé straně světa, takže náš život vlastně stojí na smrti někoho jiného.

Velmi symbolický příklad tohoto rozpojení ukazuje americká aktivistka Inga Muscio, když píše, že růže dodávané na americký trh se pěstují v Mexiku. Květiny, které znamenají v Americe lásku, jsou na mexických plantážích zdrojem nemoci a smrti, protože se stříkají chemikáliemi, po kterých ženy, které růže pěstují a sklízí, mají různé zdravotní problémy, potrácejí nebo porodí děti s různými zdravotními vadami.

Silvia Federici říká, že nelze mluvit o sdílení statků, dokud neodmítneme stavět svůj život, svou reprodukci na utrpení jiných a dokud se neodmítneme chápat jako oddělení od nich. Proto razí heslo „no common without community“, kde jsou klíčové jak spolupráce, tak i zodpovědnost.

Obloukem se tedy vracíme zpět k poselství kampaně Wages for Housework: do politické agendy kolem komunalizace a tematizace sdílených statků je bezpodmínečně nutné zahrnout i reprodukční práci, která je základem fungování každé společnosti. Pokud se budeme rozplývat nad sdíleným veřejným prostorem nebo absencí autorských práv na internetu, ale naše ženy nebo matky stále budou bez uznání dít v domácnostech, bude naše rétorika sdílených statků velmi pokrytecká.

Jak píše Federici, „nelze vytvořit alternativní společnost a silně sebeprodukující se hnutí, aniž bychom redefinovali formy reprodukce kooperativnějším způsobem a odstranili hranici mezi osobním a politickým, a politickým aktivismem a reprodukcí každodenního života“.

Toto poselství se třeba dá mimo jiné interpretovat tak, že chceme-li, aby anarchistické hnutí nezmizelo proto, že staří anarchisté a anarchistky odcházejí a noví dosud nepřišli, měli bychom uvažovat o tom, jak je nastavené jeho fungování i z hlediska reprodukční práce.

Jitka Kolářová

Zdroje:

★ Silvia Federici, *Revolution at Point Zero*. PM Press 2012

★ Inga Muscio, *Autobiography of a Blue-Eyed Devil: My Life and Times in a Racist, Imperialist Society*. Seal Press 2005

★ Magdalena Hornová (ed.), *Pečuj a vypečeme tě. Zpráva o neplacené práci v ČR*. Gender Studies 2012

★ Wikipedia: Wages for Housework (en.wikipedia.org/wiki/Wages_for_housework)

★ Marie Haisová, Žaluji na systém, neboť můj čas nejsou peníze. *Britské listy*, 23. 12. 2008 (www.blisty.cz/art/44377.html)

TRAGÉDIE TRAGICKÉ OBEČNÍ PASTVINY

Nad knihou Nadi Johanisové *Ekologická ekonomie: vybrané kapitoly*

V ROCE 2014 VYDALA NAĎA JOHANISOVÁ, PŮSOBÍCÍ NA KATEDŘE ENVIRONMENTÁLNÍCH STUDIÍ FAKULTY SOCIÁLNÍCH VĚD MASARYKOVY UNIVERZITY V BRNĚ, KNIHU, KTERÁ SE MIMO JINÉ DOTÝKÁ TÉMATU TÉTO *EXISTENCE*. S JEJÍM SVOLENÍM PŘIBLIŽÍME KAPITOLU VĚNOVANOU *COMMONS*, KTERÁ SHRNUJE DOSAVADNÍ ZJIŠTĚNÍ A KONTROVERZE KOLEM TÉMATU OBEČNÝ A ALEŠPOŇ ZČÁSTI JEJ ZASAZUJE DO SOCIÁLNĚ-ÉKOLOGICKO-EKONOMICKÉHO KONTEXTU.

TEZE TRAGÉDIE OBEČNÝ A JEJÍ NEOKLASICKÁ VÝCHODISKA

Explicitním útokem na komunitní vlastnictví je slavný článek amerického biologa Garreta Hardina z roku 1968 nazvaný *The Tragedy of the Commons*, což lze přeložit jako „tragédie obce“ či „tragédie obecní pastviny“. Co je hlavní myšlenkou článku? Autor nás žádá, abychom si představili „pastvinu přístupnou všem“. Lze očekávat, říká Hardin, že každý pastevce, „coby racionální bytost“, bude usilovat o to, aby maximalizoval svůj užitek. To jej povede k tomu, aby na pastvinu dal pást další kusy dobytka, protože si dokáže spočítat, že užitek z jeho vlastní krávy, kterou po vypasení prodá, případně pouze jemu, zatímco negativní užitek (nadměrné spasení jeho nadpočetnými kravami) poneseu všichni pastevci. Jeho podíl na této škodě tedy nepřesáhne malý zlomek. Tragédie je v tom, pokračuje Hardin, že stejně uvažují všichni ostatní pastevci. A všichni tedy pasou nadpočetná dobytčata, která nakonec svou nadměrnou pastvou způsobí zánik pastviny. „V rámci své vnitřní logiky tak občina nevyhnutelně spěje k tragédii,“ dodává autor. Metaforu takto chápané obce - *commons* - aplikuje na řadu dalších oblastí, včetně populačního růstu, mořského rybolovu a návštěvnosti národních parků. Jako řešení navrhuje v případě *commons* typu společné pastviny oplocení a privatizaci, v případě *commons* v podobě oceánů či ovzduší pak legislativní a administrativní opatření ze strany veřejné správy.

Hardinova „tragédie obecní pastviny“ měla obrovský dopad a stala se okřídleným rčením a mnohdy de facto zákonem, se kterým se nediskutoje. Koncept i jeho implikace rychle zdomácněly v environmentální ekonomii, environmentální filozofii, v environmentální výchově a v dalších oborech. Hardinovo řešení, privatizace (případně zestátnění) přírodních zdrojů, si také našlo cestu jak k vlivným institucím typu Světová banka, které ji vtělily do svých doporučení pro země globálního Jihu, tak k vládám těchto zemí. Hardinova teze navíc nahrála představě prezentované již neoklasickým ekonomem Thomase Malthusem, podle které si chudí mohou za svou chudobu sami, protože se příliš množí, a ohrožují tak potravní zdroje, na nichž závisí, či v moderní verzi: environmentální problémy globálního Jihu způsobují příliš rychle se množící chudí lidé.

Hardinův text vyšel ze dvou mocných dogmat neoklasické ekonomie. Prvním z nich je soukromé vlastnictví: tragédie obce myšlenku *soukromého vlastnictví* vyzdvihuje nepřímo, tedy diskreditací jedné z jejích alternativ, ale i přímo, návrhem privatizace půdy jako veřejné politiky, vhodné k ochraně přírody a jejích zdrojů.

Hardinův článek tedy nahrál všem, kteří měli nějaký ideologický či materiální zájem na privatizaci přírodních zdrojů či investování v zemích globálního Jihu. Zároveň můžeme vlnu privatizací podnícenou Hardinovým článkem označit jako další příklad, kdy určitá ideologie, v tomto případě neoliberální, resp. neoklasicky ekonomická, vstupuje do reality a přetváří ji ke svému obrazu.

Hardinova teze tragédie obce silně rezonuje se středoproudou ekonomickou teorií ještě v prezentaci jeho pastevců jako bytostí, které vycházejí ve svém jednání z *individualizovaného preferenčního utilitarismu*, resp. metodologického individualismu a utilitarismu. Jinými slovy: Hardinův pastevce jedná jako *homo economicus*, jenž vždy pečlivě zváží všechny náklady a benefity dané situace a pak se rozhodne tak, aby z toho měl maximální prospěch jen on sám.

Pokud bychom přijali tuto zjednodušenou verzi lidské motivace a jednání, bude to nahrávat expertním hodnoticím přístupům, tedy občané budou stále více vyčleňováni z diskusí o environmentálních konfliktech a problémech, které se jich týkají (protože model předpokládá, že budou vždy jednat ze sobeckých pohnutek).

KRITIKY TRAGÉDIE OBEČNÝ

Hardinův článek vyvolal velkou vlnu kritiky. Významná je kritika vycházející z empirických studií, které dokazují, že Hardinova vize se nezakládá na skutečnosti, neboť v tradičních komunitách existovaly (a v mnoha případech dosud existují) komplexní kulturně-sociální vazby, mechanismy, instituce a etické či náboženské kodexy, které zajišťovaly (a mnohde zajišťují) dlouhodobou udržitelnost ekosystémů, na nichž tyto komunity bezprostředně závisely či závisely.

V případě zemí globálního Severu lze jmenovat historickou studii Jeanette Neesonové, popisující sofistikované rozhodovací procesy, které existovaly v anglických komunitních hospodářských systémech v 18. století. Nebylo např. možné, aby lidé dávali pást na společnou pastvinu stále více dobytka, protože existovaly tzv. *stints*, tedy maximální počty zvířat jednotlivých druhů, které může jedna domácnost na *commons* během sezony vyhnat. Velmi komplexní pravidla existovala v japonských obcích, zvaných *irajči*, v nichž se po řadu staletí podařilo zachovat environmentální udržitelnost. V těchto systémech práva pastvy, sečení trávy, sběr dřeva apod. na obecních pozemcích též náležela jednotlivým domácnostem, přičemž obecní samospráva jen velmi neochotně povolovala vytvoření nové domácnosti. Další účinný mechanismus spočíval v omezení vstupu na určité obecní pozemky. Např. v případě sklizně proutí, používaného na došky, mohla být z rozhodnutí obce „hora otevřena“ jen na tři dny v roce, přičemž každá domácnost mohla vyslat např. maximálně jednoho dospělého. Domácnosti musely povinně malou část své sklizně přenechat obci pro případ nenadálých událostí. Tato složitá a (z hlediska spravedlivé distribuce i zachování zdrojů) účinná opatření se vyvinula právě v návaznosti na vážné dopady odlesňování v 17. století. To nahrává výše zmíněnému konceptu procedurální racionality, kdy občané projevují schopnost měnit své názory a instituce na základě reflexe dopadu svých aktivit a jednat ve společném zájmu. Důležitá pro úspěch japonských *commons* byla ovšem jednoznačná práva obce rozhodovat o daných územích a schopnost udělovat sankce v případě nedodržení společně dohodnutých pravidel.

Ukázalo se, že znalosti o historii a současnosti systémů komunitního vlastnictví v zemích globálního Jihu jsou poměrně malé. Jedním z důvodů může být skutečnost, že komunitní systémy péče o přírodní prostředí v kulturách Jihu mohou být pro badatele obtížně uchopitelné vzhledem ke své komplexnosti, absenci písemných záznamů, výchozím hodnotám odlišným od západních a těsnému propojení s ostatními aspekty života dané kultury. Např. koncept vlastnictví půdy nemusí být akceptován a pravidla regulující chování vůči přírodě jsou často legitimizována duchovními hledisky. Příkladem může být přístup členů etnické skupiny Orang Asli, kteří praktikují střídavé zemědělství v malajských lesích. Jako řada jiných lesních obyvatel se necítí být vlastníky, a to ani „komunitními vlastníky“, svého území. I když území užívají, vlastníky jsou duchovní bytosti. Než vyklučí část lesa pro novou zahradu, požádá proto člověk duchovního strážce místa o dovození. Dovození nebo zákaz se pak rozkládá na základě snů, které se mu následně zdají. V každém případě usiluje o to, aby přírodu nepoškodil ve smyslu degradace ekosystému, protože tím současně poškodí duchovního strážce místa, což může vést k neštěstí. Duchovní, resp. náboženskou dimenzi mají také komunitně-ekonomické aktivity afrických pastevců či instituce posvátných pramenů a vodních ploch v Indii.

Navzdory tomu, že údajů o formách vlastnictví v zemích globálního Jihu není dostatek, zdá se, že není sporu o tom, že v těchto zemích nejméně do 19. století ve vztahu k přírodnímu prostředí výrazně převládala forma vlastnictví, kterou označujeme jako *usufruct*: lidé území užívali, ale necítily se být jeho absolutními vlastníky. Vlastnictví nebylo podstatné, podstatný byl přístup k danému území, přičemž užívání půdy vycházelo z detailní znalosti ekosystému a směřovalo k jejím zachování pro budoucnost, což běžně usnadňovala omezená role trhu, resp. tržní logiky, lokální zakotvení daných komunit a následná autorita sociálních institucí i zvykového práva. Základem tohoto etosu byl postoj, podle kterého „současné generace jsou jen správcí, kteří převzali půdu od předků a předají ji budoucím generacím“. V tomto kontextu bylo přirozené, že práva k užívání půdy byla často mnohvrstevnatá a pružná

a podstatnou roli v jejich alokaci hrála komunita. Do konce 19. století bylo v Indii 80 % půdy komunitní. Podobně v Mexiku bylo donedávna v komunitní správě zhruba 80 % zemědělské půdy a 70-80 % lesů.

Z fungujících systémů komunitního vlastnictví v zemích globálního Jihu uvedme jako příklad příbřežní *commons* marginalizovaných rybářských komunit *beirados* („obyvatelé břehů“) v tisícikilometrovém pásu na severovýchodním brazilském pobřeží v regionu Bahia. Rybáři loví pro obživu i prodej z kánoí v osmičlenných posádkách, za použití tradičního, často zděděného náčiní. Složitý systém rozdělení lovišť ve zdejších komunitách existuje od nepaměti, přičemž lodě se v lovištích koordinovaně pohybují podle rytmu denního přílivu a odlivu, změn proudu, změn ve fázích měsíce, životních cyklů ryb a podle aktuální rybářské aktivity. Zdejší lidé neplatí žádné daně, fungují mimo místní legislativu a instituce, úlovek prodávají načerno. Jsou vlastními pány. Neviditelnost, daná jejich geografickou a kulturní marginalitou, jim umožňuje vyhnout se tíži vládních předpisů. Rybáři de facto, i když ne de iure, kontrolují tisícikilometrový pás pobřeží a jeho zdroje.

Commons těchto rybářů je založeno na spravedlivé distribuci lovišť (s níž druhotné souvisí i environmentální udržitelnost) a drží pohromadě pomocí přibuzenství a vztahů vzájemné spolupráce a pomoci. Dalším faktorem je specifický *étos*, *respeito*, který se každý snaží zachovat. Pokud dojde k vážnému konfliktu, obrátí se *beirados* na mediátory - vážené členy či členky komunity, kteří dotyčné vyslechnou a apelují na jejich smysl pro spravedlnost. Spíše než trest se očekává omluva a přiznání vlastní chyby. Na základě podobných případových studií pronesl jeden z Hardinových odpůrců Arthur McEvoy: „*Nedostatkem mýtu tragické občiny je jeho zvláště jednorozměrný obraz lidské povahy. Zdá se, že Hardinovi pastevci spolu nemluví.*“

Pod tíhou kritiky Hardin nakonec ustoupil a prohlásil, že jeho článek se měl jmenovat „tragédie nikým neregulované občiny“.

Významnou kritiku Hardinovy implikace podřadnosti občiny v obecnější rovině prezentuje myšlenkový proud, jehož nejvýraznější představitelkou je Američanka Elinor Ostromová a její kolegové, přijímající mainstreamový postulát, že podmínkou environmentální udržitelnosti určitého území jsou jasné vlastnické vztahy ve smyslu možnosti vlastníka vyloučit jiné osoby z užívání. Argumentují však, že takovéto jasné vlastnické vztahy mohou existovat i v rámci komunitních forem vlastnictví. Především jejich zásluhou se zčásti vyjasnily některé terminologické zmatky. V řadě prací doporučují rozlišovat mezi územím s „volným přístupem“ a komunitně spravovaným územím. V území typu volný přístup (na rozdíl od komunitně spravovaných území) z definice neexistuje účinná regulace vstupu dalších účastníků ani možnost jejich aktivity omezovat v zájmu zachování daného přírodního zdroje.

Díky práci Elinor Ostromové a lidí kolem ní byl komunitní správní režim do jisté míry přijat v akademickém světě jako legitimní forma vlastnictví vedle státního a soukromého.

SELHÁNÍ OBČIN A TRAGÉDIE UZAVŘENÍ OBČINY

Pohlédneme-li z této perspektivy na formu správy, kterou jsme nazvali *commons* či komunitně spravované vlastnictví, je nasnadě otázka, za jakých okolností *commons* selhává v komunitách globálního Jihu a mění se v režim volného přístupu. Zdá se, že v místních komunitách fungovaly systémy *commons*, o nichž víme, povětšinou uspokojivě v tom smyslu, že dokázaly dlouhodobě uchovat přírodní zdroje a přitom vzájemně spolupracovat. Problém nastal zpravidla tehdy, když do fungujícího systému vstoupily trh, koloniální správa či stát, které různým způsobem podryly tradiční způsoby regulace.

V koloniích např. byla běžná praxe, kdy kolonisté označili veškerou půdu, která nebyla viditelně obhospodařována, za majetek koloniální správy. Ta pak tuto půdu často pronajala komerčním firmám na plantáže a těžbu surovin či dřeva, případně prodala bílým usedlíkům.

Někde (Filipíny, Malajsie, Indie a část Afriky) kolonisté aktivně usilovali o nahrazení komunitního vlastnictví soukromým prostřednictvím legislativy. Francouzská koloniální správa v Severní Africe vydala v roce 1873 zákon cílený na místní kočovné pastevce: kdokoli chtěl, mohl registrovat na své jméno vlastnictví, které bylo původně společné. Zákon využili městské elity a francouzští kolonisté, kteří tak získali velké plochy kvalitní půdy.

Po dosažení nezávislosti dochází v zemích globálního Jihu nadále k zásahům vedoucím k zániku funkčních režimů komunitní správy. Svou roli sehrávají i nedomyšlené rozvojové projekty. Třeba případ vládního zavlažovacího systému v Nepálu v regionu Chiregad, který nahradil tradiční zavlažování, jež vzniklo svépomocí z místních materiálů a fungovalo v komunitním režimu správy. Stát nedokázal zajistit pro nový zavlažovací systém funkční režim distribuce vody a zemědělská produktivita od jeho postavení výrazně klesla. Nebo tragický příklad privatizace části původně komunitní půdy v Etiopii, kde Afarové coby kočovní pastevci využívali po staletí během osmiměsíčního období sucha komunitní pastviny v údolí řeky Awash. Během 60. let však (též díky úvěru Světové banky) část těchto pastvin zabraly komerční plantáže cukrové třtiny

a bavlny. Afarové byli nyní nuceni spoléhat na sušší a méně úrodné pastviny. Výsledkem bylo umírání dobytka, snižování objemu stád, podvýživa a nakonec (roku 1973) hladomor, při němž zemřela nejméně třetina Afarů (100 000 lidí). Jako oficiální příčina byla vedle sucha uváděna nadměrná pastva. Hlubší příčina však spočívala v narušení systému *commons*.

ENVIRONMENTÁLNÍ KONFLIKTY A HNUTÍ NA OBRANU

COMMONS

Edward Goldsmith se domnívá, že pokud má být systém *commons* funkční, musí existovat rovnováha moci jak uvnitř dané komunity, tak mezi komunitou a vnějším světem. Rovnováha moci uvnitř komunity je v komunitně spravovaných systémech podle nich spíše pravidlem. Vzniká „... jako vedlejší produkt neschopnosti elity v malé komunitě úplně eliminovat vyjednávací schopnost kteréhokoliv jejího člena, skutečnosti, že vzájemná sociální kontrola znemožňuje, aby se jeden člen mohl příliš obohatit na úkor ostatních, a nenápadného přetahování o pozice ve skupině mezi mnoha jednotlivci, kteří se navzájem znají a jejichž společným zájmem je jak minimalizovat vlastní rizika, tak zabránit tomu, aby jeden z nich uzurpoval příliš velký díl moci“.

Tuto křehkou rovnováhu může podle nich narušit státní zásah či vstup trhu do dosud převážně samozásobitelského společenství. K narušení komunitně spravovaného území zásahem moci zvenčí může dojít tím spíš, že samozásobitelské aktivity nejsou zvenčí vnímány jako ekonomická činnost, jsou de facto neviditelné. Vzhledem k tomu, že neviditelné je často i komunitní vlastnictví, a může proto chybět i formální uznání *commons* státem, je zvykové právo často beztestně porušováno.

Vedle každodenních, plíživých a všudypřítomných privatizací *commons* probíhají tyto procesy vyvlastnění i ve velkém měřítku, často ve jménu rozvoje a pokroku a za přispění státu, který si osvojil tržní logiku. Ekosystém, dosud spravovaný komunitou, se stává plantáží, hutí, dolem či údolní nádrží a zábor komunitního území může zahrnovat i přemístění celé komunity. Protože se místní lidé většinou brání, hovoří se právě v této souvislosti o environmentálních konfliktech či o konfliktech environmentální distribuce. Z uzavírání občin se v této perspektivě stává boj mocných a bezmocných.

Příkladem environmentálních konfliktů, resp. tragédie uzavření občiny, je privatizace mangrovových mokřadů pro zakládání krevetových farem na pobřeží řady zemí zejména Latinské Ameriky a jižní a jihovýchodní Asie. S podporou Světové banky (do 90. let) a pod tlakem vládního zadlužení a neoliberalních doktrin iniciují vlády privatizaci mangrovů. Ty jsou poté vykáčeny a nahrazeny nádržemi na intenzivní chov krevet pro vývoz.

Místní lidé jsou v environmentálních konfliktech globálního Jihu znevýhodněni i tím, že jejich zvykové právo nebývá legislativně zakotveno. Pokud v konfliktu prohrají, může být dopad dalekosáhlý nejen materiálně, ale i kulturně. Např. když je prostor, v němž žijí, pro ně plný odkazů na historické události, tj. jejich historickou paměť, resp. živou mytologii, a pokud jej opustí, ztrácí svou vazbu na minulost a vlastní kulturu. Často proto bojují za zachování svého *commons*, resp. svého ekosystému, a to mnohdy doslova na život a na smrt.

Řada autorů a autorek dokládá navíc genderový aspekt výsledné nerovnosti: pokud dojde k uzavření občin, ztrácejí ženy často víc než muži. Především proto, že se kvůli své rodinné roli pohybují v nepeněžní ekonomice, a více tedy na daném ekosystému závisejí. Často také mají specifické tradiční znalosti (v medicíně, ekologii a zemědělství), jejichž hodnota klesá s tím, jak je opuštěn komunitní způsob hospodaření.

Indická aktivistka Vandana Shiva nicméně neukazuje ženy jako oběti, ale naopak jako aktérky boje o zachování *commons*, přičemž jejich aktivity v environmentálních konfliktech je dána jak jejich větší rolí v péči o rodinu a hospodářství, tak znalostmi souvislostí uvnitř ekosystémů, v nichž žijí. Shiva chápe pojem „rozvoj“ negativně a ztotožňuje jej s procesem uzavírání občin. Vyzdvihuje aktivity indických vesnických žen a jejich komunit, zaměřených proti tomuto typu „rozvoje“ a usilujících o obnovu *commons*. Tento pojem přitom chápe obecněji než jen jako kolektivně spravované území. Za *commons* považuje mj. genetickou rozmanitost indických plodin, která vznikla staletou interakcí mezi rolníky a přírodou. V současné době je toto *commons* uzavíráno tržním chováním, kdy rolníci ztrácejí přístup ke svému tradičnímu osivu a jsou napojováni na globální komerční síť, a snahami o patentování tradičních odrůd.

Debal Deb, další indický radikální autor, označuje za skutečnou tragédii privátní vlastnictví zdrojů, které umožňuje jednotlivcům maximalizovat jejich krátkodobý užitek. Namísto postulátu tří rovnocenných systémů správy území tak tyto autoři chápou funkční režimy *commons* jako nejvhodnější z hlediska sociálního i environmentálního, ale současně se silně ohrožené mocnými ekonomickými hráči, jejichž struktury sociální kontroly jim umožňují zachovat mocenské pozice a vliv navzdory odporu ze strany obhájců *commons*.

(pokračování na straně 23)

VODA JE SAKRA NAŠE!

Alexander Dwinell
Marcela Olivera

Obnova obecného sdílení vodních zdrojů v Bolívii

ZKUŠENOSTI Z BOLÍVIE, AŽ UŽ TY NABYTÉ ZA UPLYNULÁ STALETÍ NEBO OD VÁLKY O VODU V ROCE 2000, UKAZUJÍ UNIVERZÁLNOST VÝRAZU OBECNĚ SDÍLENÝ STATEK.

Sdílené statky fungují podle toho, kdo je používá a jakým způsobem je používá. Válka o vodu v Cochabambě v roce 2000 poskytuje historický příklad a ukazuje vítězství commons nad privatizací, jež zneužila Moralesova vláda, aby převzala kontrolu nad sdílenými statky z rukou obyčejných lidí a soustředila moc v rukou státu. Stát intervenoval, aby redukoval lokální autonomii a učinil lidi závislé na rozhodovacích procesech vlády, čemuž se postavila místní komunita úspěšnou sebeorganizací za účelem udržení správy sdílených statků na místní úrovni. Ve vzdoru proti snahám státu ovládnout jejich komunitní vlastnictví a za udržení místní samosprávy a autonomie pokračují stále.

VEŘEJNÉ VLASTNICTVÍ VS. COMMONS

Obecně sdílené statky nejsou neměnné. Jsou nárokovány, uzavírané, znovu získávané a znovu uzavírané v různých dobách a na různých místech. Podobně se mění i způsoby jejich správy. V Bolívii nenajdeme dva obecně sdílené statky, které by fungovaly stejně. Způsob jejich fungování závisí na místních zvycích a na tom, kdo je využívá. Objevují se zde dva hlavní trendy, které přicházejí v úvahu, když je potřeba vyřešit konflikt a rozhodnout, jak se s nimi bude nakládat. Tyto trendy jsou určovány dvěma hlavními body: 1) kdo obecně sdílené statky využívá (na přijatém rozhodnutí se podílí každý, koho dané rozhodnutí ovlivní), 2) místní zvyky (bere se v potaz, jak byly obecně sdílené statky využívány v minulosti).

Flexibilita tohoto rámce je frustrující pro ty, kteří hledají právní směrnice a regulační opatření, a naznačuje důvod, proč dochází k napětí mezi těmi, kteří usilují o obranu, prosazování a rozšiřování sdílených statků, a těmi, kteří chtějí jejich správu svěřit státu. „Veřejné vlastnictví“ spravované skrze stát ještě nemusí být obecně sdíleným statkem a uzákoněné „právo“ na využívání zdroje ještě z tohoto zdroje obecně sdílený statek nečiní. I když existence sdílených statků nezaručuje realizaci ideálního světa, vytváří prostor pro diskusi, úvahy a změnu.

Často je uzavírání nebo ohraničování obecně sdílených statků vnímáno jako jednorázová historická událost zhmotněná v procesu ohraničování britské půdy a obhajovaná teoretiky jako Garret Hardin, jehož argumenty v často citovaném článku *Tragédie obecní pastviny* byly již mnohokrát vyvráceny. Nicméně autoři jako Silvia Federici a další, sdružení ve skupině Midnight Notes Collective, ukázali, jak dochází k dalšímu uzavírání, které se stává nepostradatelným zdrojem pro hromadění kapitálu. Vandana Shiva dále zkoumá, jak byla koncepce „terra nullis“ (země nikoho) poprvé použita jako koloniální nástroj pro uzavření půdy a dnes je používána k ohraničování biodiverzity a nakonec i našich životů.

Tento širší pohled na uzavírání uznává, ale ne vždy otevřeně konstatuje, že obecně sdílené statky stále existují. Uzavírání pokračuje, ale stejně tak pokračuje odpor vůči uzavírání a také vytváření nových sdílených statků, kterému se věnují autoři jako Linebaugh, De Angelis a Harvie. V případě Bolívie je typickým

obecně sdíleným statkem zdroj vody. Voda je se svými fyzickými vlastnostmi (prouděním, permeabilitou, koloběhem) a díky tomu, že je nezbytnou podmínkou života, častým důvodem boje za komunitní vlastnictví.

Jedna z těchto bitev, na kterou bývá odkazováno jako na vítězství commons, se odehrála v roce 2000 v Cochabambě. Existují nejméně dva různé pohledy na tyto události. Ten první říká, že nadnárodní korporace Bechtel zprivatizovala vodní zdroj tohoto bolivijského města, čemuž místní lidé tvrdě oponovali, a vodní zdroj byl navrácen. Druhý pohled - kterým se chceme v tomto článku více zabývat - jde hlouběji za prodej a navrácení městských vodáren, aby prozkoumal rozdíl a napětí mezi „veřejným vlastnictvím“ v rukou státu na straně jedné a obecně sdíleným statkem a jeho vytvářením na straně druhé.

VÁLKA O VODU

Od poloviny osmdesátých let byly ekonomické (a politické) reformy v celé Jižní Americe určovány tzv. programy strukturálních úprav. V roce 1985 vydala bolivijská vláda za silného tlaku Světové banky a Mezinárodního měnového fondu prezidentův dekret známý jako DS21060, který uzákonil sérii politických opatření, jež zdecimovaly sociální služby a vydláždily cestu privatizaci státních firem.

Začalo to těžařskými společnostmi, aby nakonec došlo k privatizaci většiny státních firem. Privatizace státního majetku nebyla prostým převodem majetku z veřejného (jakkoli definovaného) na soukromý, jednalo se o proces iniciovaný prostřednictvím programů strukturálních úprav, jímž byl podmíněn příliv zahraničních investic do země.

V roce 1999 byly všechny dostupné nástroje využity k privatizaci vodního zdroje ve městě Cochabamba, třetím největším v Bolívii. Nejprve prošel zákon 2029, který odstranil všechny závazky ohledně distribuce vody ve venkovských oblastech a umožnil pronájem jedinečného vodního zdroje zahraničním společnostem. To znamenalo, že nad zavlažovacími systémy na periferii metropole, které byly vybudovány svépomocí místními komunitami a farmáři a nezávisely na městských vodárnách, náhle ztratili jejich původní správci kontrolu i právo na využívání tohoto zdroje. S tímto ustanovením byly veřejné vodárny SEMAPA prodány konsorciu Aguas del Tunari, jehož majoritním vlastníkem byla nadnárodní korporace Bechtel. Pro obyvatele města to znamenalo přemrštěný nárůst poplatků za vodu (někde až o 200 %) a vodárenská družstva se ocitla v situaci, kdy poskytovala dodávky vody bez povolení státu. Aguas del Tunari na ně tedy v zájmu naplnění potřeb společnosti nyní mohla podat žalobu pro nekalou soutěž a převzít kontrolu nad systémem do té doby vlastněným komunitou.

Tato situace vedla ke zrodu Koalice za obranu vody a života (Coordinadora de Defensa del Agua y de la Vida) a umožnila mobilizaci lidí z města a venkova, jejichž jednota neměla za posledních dvacet let obdoby. Počátkem ledna 2000 vyslyšely tisíce lidí výzvu Coordinatory k mobilizaci pod heslem: *El Agua es Nuestra Carajo!* (Voda je sakra naše!) Vláda je sice nejprve přivítala slzným plynem, ale o čtyři dny později podepsala dohodu, v níž se zavázala k přezkoumání klíčového zákona a smlouvy.

Přesto vláda nehodlala snížit poplatky za dodávku vody. Na oplátku lidé začali odmítat platit účty za vodu. V únoru, kdy Coordinadora viděla, že smlouva není brána vážně, došlo k pokojnému a symbolickému obsazení centra města, které mělo demonstrovat jednotu a legitimitu požadavků lidí, a tím vytvořit tlak na vládu. Vláda tuto mobilizaci zakázala a povolala policejní jednotky z dalších částí země, aby pomohly demonstraci potlačit. Během následujících dvou dnů se centrum Cochabamy proměnilo ve válečnou zónu. Došlo ke zranění 175 protestujících, ale nakonec bylo dosaženo dohody. Klíčový zákon a smlouva byly připomínkovány a poplatky za dodávky vody byly zmrazeny na hodnotách z listopadu 1999.

Posléze bylo svoláno množství lidových shromáždění, na nichž se zformulovaly požadavky ohledně přístupu k vodnímu zdroji. Shromáždění se účastnilo více než 50 000 lidí. Když nebyl tento lidový mandát autoritami uznán a vláda odmítla rozvázat smlouvu a vrátit správu vodního zdroje lidem, ti odpověděli dalšími rozsáhlými blokádami ulic. Během následujících dnů počet lidí v ulicích stoupal a blokády se rozšířily do dalších částí města. Navzdory vládnímu prohlášení o rozhodnutí smlouvu zrušit oblastní vláda v La Paz oznámila, že k rozvázání smlouvy nedojde, a okamžitě vyhlásila výjimečný stav.

Ulice města byly obleženy armádou. Násilí se stupňovalo, mluvčí Coordinatory byli napadáni a šikanováni a jeden sedmnáctiletý mladík byl policií zastřelen. Lidé začali stupňovat své požadavky - chtěli, aby korporace i s prezidentem opustili zemi, a volali po zformování lidového ustavujícího shromáždění. Po dnech plných konfrontací byla nakonec korporace vykázána ze země. V Bolívii se tyto události zapsaly do historie jako první vítězství lidu během osmnácti let neoliberalismu.

„*Nechceme soukromé ani státní vlastnictví, ale samosprávu a sociální vlastnictví.*“ Tak zněl jeden z požadavků stávkujících dělníků. Válka o vodu v Bolívii byla jasným vítězstvím nad privatizací a vynucovanými neoliberalními strukturálními úpravami. Ale nejednalo se pouze o boj za obnovu vodáren SEMAPA. Byl to lidový boj za rozvoj účasti na určování vlastních životních podmínek a dá se říct, že díky tomu byl úspěšný. Fungování Coordinatory a přijímání rozhodnutí probíhalo skrze znovuvytváření komunitního sdílení politických požadavků místních obyvatel.

Podstatou Coordinatory byla diskuse účastníků, kolektivní přijímání rozhodnutí a jejich realizace. Přijímaná rozhodnutí překračovala autoritu státu. Bojkot účtů za vodu a porušování smlouvy s Aguas del Tunari by nebylo možné uskutečnit v rámci pravidel určovaných státem - jednalo se o nelegální činnost, pro kterou se ovšem rozhodli sami lidé. Tento příklad ukazuje, jak nás neoliberalismus oloupil o tato základní práva, a demonstuje potenciál akcí, které mohou jít daleko za hranice předepsaných pravidel a iluzorních forem uplatnění práva na to být vyslyšen v rámci neoliberálního režimu. Během války o vodu byla poprvé uzákoněna změna v mocenském vztahu mezi pracujícími a vládnoucí elitou. K další legislativní změně došlo během války o plyn v roce 2003.¹⁾ Tyto události se zapsaly do historie země a de facto umožnily pozdější zvolení Eva Moralesa prezidentem.

Historie bolivijského státu je navzdory jeho relativní slabosti plná úsilí o privatizaci a jiných zásahů do struktury obecně sdílených statků, např. útoků a ničení kolektivní správy, pomoci níž se lidé snažili obecné statky využívat. To se dělo během koloniální éry, za republiky, a nakonec, jak ukazuje konflikt ohledně rezervace Isiboro, se to děje i dnes za vlády Eva Moralese.²⁾ Za pomoci velmi opěvované Dohody o právu na vodu z dílny OSN a za pomoci Deklarace o právech matky Země v Bolívii prosazuje vláda „právní rámec“, který přesouvá odpovědnost, a tudíž pravomoc spravovat vodní zdroje z rukou lidí na stát. Lidská práva se tedy stávají dalším důvodem pro ustanovení další podoby uzavírání, přesunem správy zdroje z komunity na stát. Tradiční způsoby správy zdroje zanikají a ti, kteří k nim požadují přístup, se musí obracet na stát, zákonodárce a soudy. Stát sice deklaruje, že vláda zanedbává svou úlohu, jenže naplňování potřeb lidu bude nadále zajišťováno státem, a proto prý není autonomie nadále zapotřebí. Nyní je zde paternalistická tendence kooptovat, kontrolovat a unifikovat síť dodávky vody.

Abychom tomu porozuměli, musíme se vrátit zpět do doby před válkou o vodu. Ze stejného důvodu je potřeba přiblížit nescetné množství způsobů, jakými obyvatelé Cochabamby spravovali přístup k vodním zdrojům, a také poukázat na podobu sociálních vztahů, které se vláda Eva Moralese pokouší podkopat. Lidé z pohoří And obecně považují vodu za živou bytost, respektive božskou bytost. Voda je základem vzájemnosti a komplementarity; pomáhá řešit problémy a navázat vztahy, voda je všech a nikoho. Na rozdíl od institucionálního zákoníku vidí lidé ve vodě vyjádření flexibility a adaptability. Je prvkem, který pomáhá přírodě utvářet a přetvářet život a umožňuje sociální reprodukci. Před privatizací byla voda v Cochabambě využívána různými způsoby. Městské vodárny SEMAPA byly hlavním a nejviditelnějším dodavatelem. Vedle nich zde ale existovala síť potůčků, studen, lapačů dešťové vody, ale také soukromých dopravců dodávajících vodu v cisternách. Mnoho vesnic a osad bylo zásobováno vodou skrze tyto různorodé zdroje a bližší pohled na fungování vodní sítě nám přiblíží rozmanité možnosti využívání a zvyky týkající se obecně sdílených zdrojů vody. Tyto zavlažovací a napájecí systémy byly různě složité. Obyvatelé některých sousedství dali dohromady své finanční prostředky, aby vybudovali vodovod, kterým zavedli vodu až do svých domovů, a údržbu opět financovali společně. Jiní si vybudovali zásobníky vody nebo dokonce využívali služeb soukromých dopravců. Rozhodnutí o tom, jak si zajistit dodávku vody, bylo jedním z klíčových prvků existence komunitního vlastnictví.

Bolivijská vláda, která se paradoxně dostala k moci díky tomu, že si lidé znovu osvojili schopnost rozhodovat sami za sebe, nemá žádný zájem na tom, aby byly podporovány nebo

posilovány autonomní procesy. Namísto toho iniciovala proces expanze do nedotčených oblastí. Ze strany státu se jedná o vzrůstající vměšování do záležitostí, které stály tradičně mimo jeho rámec. Tato intervence nabrala úzce centralizovanou podobu, navršila byrokracii a legislativu, které upevňují moc státu rozhodovat za lid, a narušuje místní zvyklosti a autonomní praxi, o níž stát neměl dosud tušení.

Morales a García Linera tvrdí, že otázky a problémy týkající se zdrojů vody a jejich správy, stejně jako další důležité sociální problémy, nemohou být nadále záležitostmi komunity. Podle jejich názoru byla v minulosti problémem podoba státní správy, a ta se v roce 2008 ústavním shromážděním předefinovala a konsolidovala. A od té doby jsou mobilizace lidí údajně zaměřeny výhradně na kladení požadavků na stát ohledně přebytku, který generuje, a ohledně toho, jak má být tento přebytek využit. Z tohoto pohledu se kolektivy sebeorganizují pouze za účelem kladení požadavků na stát - pro vládu jiný důvod k mobilizacím neexistuje.

Jenomže komunity se i přes existenci nové ústavy nadále domáhají rozhodovacích práv. Například na setkání v roce 2008 se obyvatelé jižního náhorního hřebenu Cochabamby rozhodli podniknout průzkum za účelem zásobování svých domovů vodou. Posléze dali dohromady své závěry a pokračovali v dlouhé diskuzi, zda by bylo lepší vyvinout tlak na městské vodárny, aby vybudovaly další přípojky v jejich sousedství, nebo postavit vlastní velkou zásobárnu a uzavřít smlouvu s dopravcem, který by ji za stanovenou sumu doplňoval. Kromě toho kolektivy obhospodařující vodní zdroje v jiných regionech, nebo dokonce v jiných zemích, budují síť, které jim umožňují sebeorganizaci a sdílení strategií týkajících se zajištění dodávky vody pro své komunity. Je důležité zmínit, že tyto vodní kolektivy nebíjí proti veřejným vodovodům, ale za možnost rozhodovat jak a do jaké míry se k těmto vodovodům připojit. Boje za utváření a správu obecně sdílených zdrojů vody si vyžadují podrývání struktur usilujících o zisk z přístupu k vodnímu zdroji a struktur, které brání jiným využívat vodní zdroje na základě jiné etnicity, pohlaví nebo třídního původu.

Je potřeba utvářet a podporovat autonomní rozhodovací principy. Státní správa není cílem, kterého bychom chtěli dosáhnout. Musíme pokládat otázku, zda je něco veřejné, pokud je to vlastněno státem. Výbory pro správu vodních zdrojů jdou daleko za problematiku dodávky vody. Ačkoli byly vytvořeny z důvodu nouze, nedostatku nebo nadbytku vody, věnují se i jiným problémům. Na shromážděních se například řeší bezpečnost (účelem je vyhnout se policejní přítomnosti v sousedství), spokojený život sousedů, festivaly a fotbalové turnaje. Během národního povstání známého jako válka o plyn v říjnu 2003 byly výbory pro správu vodních zdrojů jedním z činitelů, který v ulicích Cochabamby protestoval proti nové plynové

politice. Tato mobilizace nakonec vedla k rezignaci vlády. Jeden z členů výboru Gaston Zeballos upřesňuje: „Když například někdo zemřel, řešili jsme zajištění materiální podpory rodině. Materiální výhody zajišťujeme také na konci roku pro každého člena. Takže jsou na našich schůzkách diskutovány i takovéto osobní záležitosti.“

Výbory pro správu vodních zdrojů ve své činnosti odrážejí místní zvyky a to, jakým způsobem byly vodní zdroje využívány v minulosti. Tím utvářejí komunitní soužití místních obyvatel. Na západě se může zdát role státu ve válce o vodu revoluční, ale v zemích, jako je Bolívie, na to lidé pohlížejí jinak a říkají, že se nechtějí obracet na stát a nechtějí, aby spravoval jejich sdílené statky. Jak jsme mohli vidět v Cochabambě a jak můžeme vidět dnes v boji za rezervaci Isiboro, lidé se neorganizují, aby kladli otázky a požadavky státu nebo aby jednali o svých právech, ale proto, aby sami určovali a realizovali podmínky svých životů.

Poznámky:

1) Od poloviny září do října 2003 proběhla řada mobilizací za účelem ochrany ložisek plynu v Bolívii před privatizací. Po celé zemi stovky tisíc lidí protestovaly, stávkovaly a blokovaly dopravní uzly. Docházelo k ostrým střetům mezi pořádkovými silami a protestujícími, které si vyžádaly téměř sto obětí a rezignaci tehdejšího prezidenta Gonzala Sáncheze de Lozada.

2) Populace rezervace Isiboro zahrnuje šedesát čtyři komunit, což čítá asi 10 000 lidí. Moralesova administrativa má v plánu vystavět 180 kilometrů dlouhou dálnici, která by procházela rezervací. Plán vyvolal konflikt a otázky ohledně vztahu vlády k přírodě a autonomie původních obyvatel. Plány na dálnici vznikly bez konzultace s obyvateli rezervace a došlo ke schválení zákonů, které nutily místní komunity ke spolupráci. Např. zákon č. 180 zakazoval téměř jakoukoliv ekonomickou aktivitu nutnou pro přežití v oblasti, dokud nebude dálnice schválena.

Přeložil Tonda Kováč

Zdroj:

cdj.oxfordjournals.org/content/49/suppl_1/144.full#ref-11

Alexander Dwinell je aktivista, editor, umělec a designér; bývalý člen kolektivu South End Press a současný člen kolektivu Occuprint. alexander@endless-knot.com

Marcela Olivera se aktivně věnuje obecně sdíleným zdrojům vody; je aktivistkou nevládní organizace Food & Water Watch. Koordinuje kampaň „Voda pro každého“ a síť za spravedlivý přístup ke zdrojům vody Red VIDA.

Tři způsoby, jakými byly a jsou v Bolívii spravovány zdroje vody:

	Před válkou o vodu	Po privatizaci	Za současné vlády Eva Moralese
Organizační struktura	Dva způsoby správy: veřejný/státní a komunitní. Dvě třetiny zdrojů vody v Bolívii (na venkově i ve městech) jsou spravovány skrze obecné sdílení.	Soukromá firma zprivatizovala zdroje vody a v dodávkách vody získala monopol. Komunity byly zbaveny svých zavlažovacích systémů a vodovodů a jejich dosavadní činnost byla postavena mimo zákon.	Znovu obnovený státní podnik zanedbává rozvoj sítě dodávky vody. Provoz komunitních autonomních sítí je státem zakazován.
Participace a rozhodovací procesy	Ve státním podniku jsou technici a úředníci úkolováni vládou. Na komunitní správě se podílejí všichni členové komunity.	Jsou možné drobné státní intervence v podobě regulačních opatření, ale rozhodnutí přijímají pouze manažeři a akcionáři korporace. Z komunitních správců se stávají zákazníci.	Státní podnik funguje stejně jako před privatizací. Komunitní správa je postavena mimo zákon.
Cíle	Různé, ale mezi ty hlavní patří dodávka vody domácnostem.	Generovat zisk.	Zajistit dodávku vody domácnostem, zvýšit závislost na státu a získat podporu voličstva.

Boj o KLINIKU

Pokus o uplatnění „práva na město“ prostřednictvím autonomního sociálního centra

OTÁZKU COMMONS JE VELMI DŮLEŽITÉ POKLÁDAT I V PROSTŘEDÍ MĚSTA A Z TĚTO PERSPEKTIVY SE ZABÝVAT JEHO FUNKCÍ A PROCESY, KTERÉ HO PROMĚŇUJÍ. KAPITALISMUS PŘETVÁŘÍ MĚSTO K OBRAZU SVĚMU, LIDÉ, KTERÍ JSOU JEHO SOUČÁSTÍ, ZAČÍNÁJÍ HRÁT ROLI POUHÝCH KONZUMENTŮ, KTERÍ NEMOHOU DO PROCESU UTVÁŘENÍ MĚSTA NIKTERAK MLUVIT.

Oproti tomuto přístupu města pro lidi coby spotřebitele se staví koncept přetváření města lidmi. Sami obyvatelé města, kteří v něm žijí, mají mít právo rozhodovat a ovlivňovat prostor, v němž žijí, bez ohledu na jejich ekonomickou sílu. Velikost finančního konta nemá určovat míru participace na rozhodování. Dominantní by tu měla být logika užité hodnoty. Lidé zkrátka mají právo na město. S tímto konceptem přišel v 60. letech francouzský sociolog Henri Lefebvre. Právem na město ale nemyslel legální právo. Pro něj kodifikovaná práva nebyla ničím přirozeným. Naopak byla vždy výsledkem politických bojů a konfliktů a jako taková předmětem dalších politických bojů, střetů a vyjednávání. Právo na město tak pro Lefebvra není žádný „legální projekt“, nic, co je jednou provždy zapsáno v zákoníku, ale je to spíše morální nárok, východisko pro iniciativy a ideje, je to výzva k oživení politického života, k samosprávě, k přímé participaci skrze přímou akci, která se bude snažit překonávat odcizující stát a kapitalismus. V právu na město Lefebvre vidí možnost, jak si obyvatelé mohou přivlastnit město a utvářet ho podle svých potřeb, přání a tužeb. Tím, že si nárokují právo na město, nárokují si právo na to, co je jejich, ve smyslu obecně sdílených statků. Je to uplatňování užívacího „práva“, protože prostor města je obecně sdílený statek, který je nespravedlivě privatizován. Právo na město tak deklaruje: město patří těm, kdo v něm žijí.

Není to ale participace na veřejných slyšeních pod taktovkou profesionálních politiků a developerů, ale je to živý, vzpurný zápas o město, které utvářejí jeho obyvatelé. O město, které bude spíše obecně sdíleným statkem s užitnou hodnotou než komerční komoditou s privátním ziskem. Kvalita života ve městě závisí především na racionálním spravování sdílených statků a na ochotě ke kolektivním akcím a jednáním. Právo na město tak může propojovat různé zdánlivě nesouvisející lokální konflikty. Co mají společného squatři z Kliniky, aktivisté bojující proti zdražování, či přímo za bezplatnou dopravu, zahrádkáři z Libeňského ostrova, kteří se brání likvidaci, občané bojující proti zástavbě Vidoule, golfovému hřišti v Klánovicích či třeba proti zvyšování nájmu v Praze? Spojuje je právě uplatňování práva na město, které utvářejí lidé sami pro sebe a nikoli developeri, byznysmeni a politická elita pro lidi-konzumenty za účelem soukromých zisků.

NESMRTELNÝ SEN

Od doby násilných policejních evikcí squatů Ladronka (2000) a Milada (2009) stále žije mezi myšlenkově nonkonformní mládeží (i když z nemalé části již značně odrostlé) sen mít ve svém městě autonomní centrum (nebo ještě lépe centra), které by se vymykalo kapitalistickým vztahům.

Po několika spíše demonstrativních squaterých akcích vniklo v sobotu 29. listopadu 2014 asi dvacet squaterů v pracovních vestách, vyzbrojených smetáky, lopatami, rukavicemi a odpadkovými pytlíky do budovy bývalé polikliniky na pražském Žižkově. Ta je ve vlastnictví státu a posledních pět let se stala příležitostným útočištěm pro lidi bez domova a drogově závislé. Proto také byla bývalá poliklinika plná odpadků, výkalů a použitých injekčních stříkaček. Bylo to místo nepřívětivé, občas i volně přístupné a obyvateli Žižkova vnímané jako rizikové. Stát zastoupený Úřadem pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM) se o dům nestaral a ten pomalu chátral.

Během odpoledne squatři většinu odpadků z domu vyklidili, vynesli před dům a naplnili jimi celý velkoobjemový kontejner. Místnosti zametli, některé vytřeli a vydezinfikovali. Nanosili vodu, dopravili generátor a rozvedli provizorní osvětlení. První dvě místnosti připravili k spěpávání. Celý objekt se proměnil k nepoznání. Pozitivní proměna překvapila i první hlídky městské a republikové policie do takové míry, že „zapomněli“ squatery vyklidit a po seznámení se s projektem na autonomní sociální centrum, který squatři podali vlastníkově, zase odjeli.

AUTONOMNÍ SOCIÁLNÍ CENTRUM

Předložený projekt sociálního centra zahrnoval kavárnu, lidovou vegetariánskou jídelnu, knihovnu, komunitní zahradu, komunální dílnu, rodičovský klub, Lidovou žižkovskou univerzitu či třeba tělocvičnu. Projekt má být nezávislý na státních dotacích, grantech, případně na sponzoringu bohatých miliardářů. Financování by bylo pokryto ze samotných aktivit centra, z benefičních akcí či třeba crowdfundingu (sbírek na konkrétní akce). Hlavní ideou centra je, že se má provozovat na základě dobrovolnosti, samosprávy, solidarity a vzájemné pomoci. Nepočítá se zde s placenými profesionály, kteří by poskytovali služby či program klientům a spotřebitelům. Má být místem, kde se tyto hranice stírají, a které lidem umožňuje vztahovat se k sobě i ostatním podle jiné logiky, než je ta tržní.

Aktivita v takových centrech umožňují, aby lidé přestali být „podnikateli se svými životy“, kteří neustále přepočítávají a kalkulují, nakolik se jim to vyplatí, zatímco v druhých vidí své konkurenty či prostředek svého podnikání. Naopak umožňují rozvíjet jiné sociální vztahy, hodnoty a charaktery založené na sdílení, dohodě, spolupráci a vzájemné pomoci.

Autonomní centrum otevřelo ve středu třetího prosince sousedskou slavností. Od té doby zde probíhal po několik dní program přednášek, diskusí, koncertů, výstav, promítání, recitací atd. Během nich se ukázalo, že to, co iniciátoři projektu slibovali na papíře, je realizovatelné v praxi, a to za velice provizorních podmínek pod hrozbou bezprostředního vyklizení. Vedle toho sociální centrum získalo podporu lidí ze sousedství, kteří do budovy bývalé polikliniky začali postupně chodit, i širší veřejnosti.

ODPOVĚĚ SYSTÉMU

Vlastníka budovy, kterým je stát, zastupuje ÚZSVM. Jeho ředitel měl však na tuto občanskou iniciativu zdola, která se začala starat o nevyužívanou budovu bývalé polikliniky, zcela odlišný názor než sousedé, Městská část Prahy 3 a někteří radní pražského magistrátu, kteří projekt postupně podpořili. Na lidi v domě vyrukoval 1. prosince s policií a stanovil třídenní ultimátum na odchod a opětovně vyprázdnění domu. Vzhledem k veřejné podpoře byl sice 4. prosince radním magistrátu Matějem Stropnickým „přinucen“ setkat se se zástupci iniciativy Klinika, jednání však bylo spíše zopakovaním ultimátů. Vyplývaly při něm však na povrch zajímavé skutečnosti. ÚZSVM oznámil, že do budovy polikliniky se bude stěhovat Generální inspekce bezpečnostních sborů (GIBS). Nato iniciativa uvedla, že bude usilovat o zveřejnění všech dokumentů, týkajících se dosavadního nakládání s budovou bývalé polikliniky, stejně jako informací, nakolik bude případné stěhování GIBS a plánovaná rekonstrukce polikliniky za desítky milionů skutečně efektivní.

V průběhu jednání také generální ředitel ÚZSVM František Dittrich jasně prohlásil, že se nikoho o uklizení a zajištění prázdné a nevyužívané budovy neprosil. Že si iniciativu Klinika

v budově nepřeje a že než aby tam byla ona, ať je budova radši prázdná, zabeďněná. Jak řekl, tak učinil.

Budova je po 9. prosinci prázdná a zabeďněná. Představitelé ÚZSVM jednají, jako by šlo o jejich soukromé či osobní vlastnictví, nikoliv o majetek státu, který jim byl svěřen do správy. O tom svědčí i jejich neochota veřejně obhajovat své kroky a komunikovat nejen s veřejností, ale i s médií.

KDYŽ POLICIE ÚKOLUJE STÁT

Z jednání s ÚZSVM vyplynula i další „pozoruhodná“ skutečnost. Ukázalo se, že na to, aby nechal urychleně vyklidit aktivisty z Kliniky, tlačila policie. Jedna z úřednic se navíc proěkla, že jim policie ukazovala složky aktivistů s tím, že se jedná o recidivisty. Proto prý s iniciativou ani „jednat nemohou, i když chtějí“.

Opět je na místě se ptát, jaká policie vede na koho jaké složky a o jaké recidivy se mluví. Nejspíš o té squatterské. V srpnu 2013 squatři upozornili na prázdný dům na Pohořelci, který patří miliardáři Radovanu Vítkovému a je prázdnou schránkou pro více než sto firem. V říjnu 2013 pak přišla řada na roky prázdný dům ve Washingtonově ulici, patřící ministerstvu spravedlnosti. Po policejním vyklizení je opět již čtrnáct měsíců prázdný. V únoru 2014 squatři upozornili na podivné praktiky ze strany italských spekulantů vůči poslednímu nájemníkovi v Neklanově ulici. A v červnu pak propojili tohoto spekulanta se sítí dalších firem, které končí v daňových rájích a které vlastní celou řadu prázdných domů v centru Prahy. Toto je recidiva a extremismus, o kterém mluví Policie ČR. Přestože za tyto politické aktivity nebyl navzdory snaze policie nikdo odsouzen, a to ani v přestupkovém řízení, policie vede na tyto squatry „policejní složky“ s osobními údaji, s kterými chodí po úřadech. Ukazuje je úřední-

kům s cílem politické aktivisty marginalizovat a kriminalizovat. Nepřipomíná to praktiky, které používala Státní bezpečnost v časech normalizace? Ve chvíli, kdy policie úkoluje státní a veřejné instituce v tom, s kým jednat či nejednat, můžeme začít mluvit o policejním státě.

POTŘEBA NADĚJE

Krátké zprovoznění autonomního centra Kliniky pro mnoho lidí představuje záblesk toho, jak by mohlo fungovat. Člověk není jen homo economicus. Pro rozvoj skutečné demokracie, kterou je především potřeba chápat jako proces, kdy se lidé podílejí (anebo k tomu alespoň mají možnost) na rozhodování o věcech veřejných, jsou místa jako Kliniky nezbytná. Praha (a nejen ona) potřebuje místa a prostory, které budou otevřeny hodnotám užitečným, kde bude možné rozvíjet sociální vztahy, jež přesahují úzký individuální zájem; kde se lidé scházejí jakožto občané a ne jako spotřebitelé, protože taková místa a prostory jsou nezbytné pro rozvíjení participativní přímé demokracie.

Kauza Kliniky už není pouze příběhem využití jednoho prázdného domu. Přeme se o povahu dnešní společnosti. Zda o městě budou rozhodovat lidé na lokální úrovni, nebo lidem stále více se odcizující státní instituce a podnikatelská sféra. Zda moc ve společnosti bude spíše decentralizovaná, nebo vzdálená a centralizovaná. Zda budeme podporovat občanskou iniciativu zdola, nebo byrokratickou mašinerii, a také zda si policie povede složky na aktivní občany, kterými bude zastrážovat jejich okolí. Je to rovněž konflikt o to, zda policie bude mít pod kontrolou stát anebo bude sama vystavena veřejné kontrole. Řada lidí díky Klinice zažila na vlastní kůži, že měnit věci je možné. Dodala jim naději. A proto, i když ji policie vyklidila, už nikdy nic nebude jako předtím. Jak prohlásili squatři z Kliniky: Vyklizení nás nezastaví.

ŠIROKÁ PODPORA

Naděje squatterských aktivistů a aktivistek bezesporu narostly s mohutnou podporou, které se jim v souvislosti s projektem Kliniky dostalo, a to od lidí veřejně známých přes obyvatelé Žižkova až po lidi bez domova či sympatizanty z různých měst po celé ČR.

Povedlo se alespoň dílčím způsobem vnést do veřejné diskuse otázku ideologické nedotknutelnosti soukromého vlastnictví. A je více než důležité tuto otázku udržovat stále otevřenou a neskouznout k politice ústupků, na jejímž konci se může rýsovat úřady milostivě uvolněný prostor, který však bude institucionalizovaný, spoutaný předpisy a logikou peněz.

I když je Kliniky násilně uzavřena coby prostor, stále ještě žije jako myšlenka, která se zhmotňuje v provizorních útočištích a v různé podobě, jako například přednáška „Bourdieu a environmentalismus“, jež se nakonec demonstrativně uskutečnila ve vestibulu ministerstva práce a sociálních věcí. Po vyhnání aktivistů z Kliniky se rozjel maraton podpůrných akcí, které mají zajistit, aby se v moderním informačním chaosu na celou věc nezapomnělo, a ukázat, že touha po společném, možnosti sdílení a volné spolupráce není vlastní jen hrstce pražských squatterských aktivistů.

Jedno z hesel kampaně za autonomní centrum říká „Každé město potřebuje svoji Kliniky“. Můžeme tedy směle spekulovat o tom, že pokud se podobný projekt nedaří prosadit v centru moci - v Praze, má možná o to větší šanci zrodit se v moci zapomenutých okrajích republiky. Další semínka vzdoru byla zasetá, nechme je vzklíčit!

Zpracováno s použitím textů mluvčího Kliniky Arnošta Nováka, které vyšly na *Deníku Referendum*.

KLINIKU LIDEM, NE POLICIÍ!

REPORTÁŽ Z DEMONSTRACE NA PODPORU AUTONOMNÍHO SOCIÁLNÍHO CENTRA KLINIKY, KTEROU V ZÁVĚRU NAPADLA POLICIE:

Na jedné straně prázdné domy a na straně druhé lidé bez domova a lidové iniciativy bez prostoru. Odmítnutí této zvrácenosti vládnoucího principu soukromého vlastnictví a touha po místě, které by fungovalo naopak na principech svobody, rovnosti a solidarity, to byly důvody, které v sobotu 13. prosince svedly dohromady skoro tisícovku lidí.

Ve dvě hodiny odpoledne se na náměstí Jiřího z Poděbrad v Praze začaly na ohlášené demonstraci scházet davy lidí, aby podpořily projekt autonomního sociálního centra Kliniky. K vidění bylo mnoho vlastnoručně vyrobených piketů či transparentů (např. „Každé město potřebuje svoji Kliniky“, „Víc kultury, méně dozoru“, „Kliniky zůstane“), k dostání byla i solidární trička s několika motivy Kliniky. Pro hledek demonstranty a demonstrantky tu měl kolektiv Kuchařky bez domova připraveno jídlo.

Krátkce po projevu mluvčího projektu Kliniky, Arnošta Nováka, o probíhající jednání s úřady se začalo formovat čelo průvodu. Příjemnou atmosféru umocňoval samba band v přední a soundsystem v zadní části demonstrace. Za skandování „Kliniky žije“, „Život Kliniky“, „Prázdné domy, prázdné hlavy“, „Kliniky lidem, ne policii“ či „Hop hop hop, squaty patří na Žižkov“ procházel průvod spleť ulicemi této pražské čtvrti. Další rozměr mu dodávala podpora od lidí z okolních balkonů a oken. Postupem času tvořilo průvod až tisíc lidí.

S nastupující tmou dorazili demonstranti až k prázdné budově Kliniky, kde se volně rozlili před vchodem a v parku kolem domu. Byl přečten poslední projev a demonstrace byla následně oficiálně ukončena. Na místě však mnozí zůstali, hrál samba band a panovala dobrá nálada po úspěšné demonstraci. Po chvíli se davem rozesla zpráva, že Kliniky je otevřena, několik desítek lidí se tak nahnulo dovnitř, zatímco ostatní stáli v klidu před domem.

To byl ovšem signál pro policii, která nelenila, a velitel zásahu s několika členy „anti“konfliktního týmu šli vykázat lidi ven. Zároveň už nadšeně příklusávala jednoznačná těžkožádostivost, kteří začali dav stísněný před vchodem napadat pěstmi a teleskopickými obuškami s cílem dostat

se k budově. To se jim za nesouhlasného křiku mlácených i nemlácených lidí nakonec podařilo. Zde už také po výzvě policie lidé za zvuků samba bandu opouštěli Kliniky.

Nastoupení policajti zřejmě neměli dost, tak začali agresivně strkat do několika lidí, co zrovna vycházeli z budovy či jen stáli poblíž. Přitom velitel zásahu se pokoušel situaci slovně zklidnit, ale kvůli jeho tupé argumentaci se mu dostávalo převážně posměšků. Několikrát také zazněla výzva od lidí před domem, aby policie opustila Kliniky, že se o ni postarají, když to stát posledních pět let nezvládal.

Policie po pár minutách začala před vchodem natahovat pásku, aby mohla vytvořit uličku pro příjezd vlastníka, který si měl vchod ještě ten večer zabezpečit. Toto jednání ovšem skončilo poté, co jeden z policajtů zákeřně napadl mluvčího iniciativy Arnošta Nováka úderem do tváře. Ve své oblíbené činnosti pokračoval domlácováním napadeného na zemi. O nerušenou „práci“ se mu staralo kolečko dalších policajtů, kteří museli čelit lidskému řetězu, jenž se kolem nich utvořil a požadoval propuštění napadeného.

S jídlem roste chuť, a tak policie na nic nečekala a začala všechny mlátit hlava nehlava a strkat ze svahu nad silnici. Při tomto útoku bylo zraněno obuškou či pěstmi několik dalších lidí. Tímto způsobem byli všichni vytlačeni z chodníku vedoucího ke vchodu. Na parkovišti před policejním autem se zadrženými všedě blokovalo několik lidí jeho odjezd. Žižkovskou ulicí blikaly modré majáky antonů a na místo se začaly sjíždět první sanitky, které zavolali sami protestující.

Situace se po čase uklidnila a zbytky lidí vyrazily hledat služebnu policie, kam byli odvezeni zadržení. Po chvíli se podařilo zjistit, že většinu lidí sanitky po zásahu policie odvezly do Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, kam se také několik desítek lidí vydalo. Na místě se dozvěděli, že jeden ze zraněných má podezření na těžký otřes mozku, musel podstoupit CT vyšetření a v nemocnici zůstane pravděpodobně přes noc. Zbylí dva lidé, jeden z nich mluvčí Arnošt Novák, jejichž zranění vyžadovalo ošetření záchranářů, byli po několika hodinách propuštěni.

Zajímavé je ovšem vyjádření policejní mluvčí Jany Rösslerové, která uvedla: „Ve svahu spadli na zem a lehce se poranili, když se je policisté pokoušeli vykázat dál od budovy. Chtěli, aby opustili objekt včetně nádvoří. Spadli sami, ke kontaktu s policií nedošlo.“ Asi to nevyžaduje bližší komentář.

ALTERNATIVA NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ

Michail Urickij se zamýšlí nad sociální transformací v syrském Kurdistanu

HISTORIK A ANARCHISTA MICHAİL URICKIJ UVAŽUJE O SOCIÁLNÍ TRANSFORMACI V ROJAVĚ V SYRSKÉM KURDISTÁNU A O ROLI ŽEN V TĚCHTO PROCESECH V KONTEXTU SPOLEČENSKÝCH TRADIC NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ.

V průběhu celé své existence se staví Izrael do pozice avantgardy osvědčené západní demokracie na Blízkém východě. Neustále slyšíme, že židovský stát je jediným ostrůvkem svobodomyšlnosti a uvolnění v jednotném islámském tmářství. Například Igor Guberman v rozhovoru s Dmitrijem Bykovem řekl: „*Nezamýšleli jste se vážně nad tím, že židé mají dnes jiné poslání? Že jsou baštou civilizace na Východě? Vždyť kdyby nebylo této malinké izraelské bašty, celá tahle část země se dostane pod takové nebezpečné tmářství, takovou agresi, takovou nesmiřitelnou zlobu, že nějaká rovnováha pak dostane na frak.*“ Tato image, svědomitě pěstovaná izraelskou státní propagandou, má samozřejmě daleko k realitě, bereme-li v úvahu tvrdé represe ve vztahu k Palestincům, úřady podporovaný rasismus a nacionalismus, religiózní diktát, neslyšitelné sociální rozvrstvení a různé projevy systémového násilí. Nicméně je třeba přiznat, že lidem v Izraeli, zvláště ženám, se dýchá mnohem volněji než v muslimských zemích. Z toho se pak dělá jednoznačný závěr - kdyby tu nebyl Izrael, žádná alternativa stojící proti islámské expanzi na Blízkém východě by neexistovala.

Možná to takhle donedávna bylo. Jenže dnes vidí každý, kdo zastává podobný názor, působivý sociokulturní experiment, rozvíjející se na severu Sýrie, který obývají dva miliony Kurdů. Právě tam je dnes hlavní bašta blokující nástup Islámského státu (IS). Bojovníci IS vidí v syrských Kurdech hlavního nepřítele nejen proto, že syrský Kurdistan je překážkou jejich dobovačských ambicí, ale i kvůli ideálům vzdáváním tamějším společenstvím - jež jsou příznačně silně projevovaným odporem ke světovému uspořádání, o kterém sní islamisté. A největší zuřivost u nich

vyvolává postavení, jaké zaujímají v tomto společenství ženy. I když je možné a nutné zaujímat do jisté míry skeptický postoj k sociální revoluci v syrském Kurdistanu v dané etapě, o feministické revoluci, která tam proběhla, je zcela adekvátní mluvit jako o hotovém faktu.

Ale pro začátek malé shrnutí: v roce 2011 Kurdecký demokratický svaz (PYD) při podpoře budování Strany kurdeckých pracujících (PKK) v Turecku začal kontrolovat oblast Rojavy a vytlačil odtud Assadovy prominenty. Je třeba poznamenat, že označení „začal kontrolovat“ je matoucí, protože předpokládá existenci silové skupiny, která se zmocnila vlády v regionu. Opravdu se to tak děje všude tam, kde se mění vládci, a přitom se zachovává vertikála moci. Jenže PYD a PKK deklarovaly úsilí zrušit mocenskou hierarchii jako takovou. Souvisí to s názorovým vývojem lídra PKK, který si odpývá doživotní trest v tureckém vězení, Abdullaha Öcalana, těšícího se v syrském Kurdistanu všeobecně a bezvýhradně úctě. Ve vězení se Öcalan seznámil s pracemi teoretika anarchismu Murrye Bookchina, který zastával myšlenku společnosti bez státu, založené na decentralizované federaci samosprávných menších komunit. Öcalan se ostře vymezil vůči svým dřívějším marxistickým názorům a prohlásil, že nyní už není jeho cílem ustavení nezávislého kurdeckého státu, protože každý stát představuje zlo. PYD se ve shodě s Öcalanovým odkazem deklaruje nikoli jako politická strana, která je u moci, ale jako organizující síla zodpovědná za vytvoření a podporu autonomních samosprávných struktur - zákonných a soudních orgánů, místních samospráv, škol, hnutí za práva žen. Pečuje tedy o to, aby tyto struktury existovaly, ale nevmešuje se do jejich fungování. Kurdecký systém samosprávy se nazývá TEV-DEM (Tevgera Cîvaka Demokratîk - Hnutí za demokratickou společnost). Základem tohoto systému je existence komunitních „lidových rad“, rozhodujících o všech otázkách, které se objeví na pořadu dne. Poslanci těchto rad se volí v referendech místních obyvatel. Mimo to se v každé takové radě volí zástupci pro orgány samosprávy vyšší úrovně - Lidového kongresu Západního Kurdistanu. Je pozoruhodné, že velitele oddílů lidové domobrany také vybírá lidová rada prostřednictvím přímé volby. Mezi základními principy deklarovanými TEV-DEM je oddělení náboženství od společnosti a absence jakékoli diskriminace. Velká část principů se samozřejmě týká zajištění těch práv pro ženy, která jim byla upírána v podmínkách islámského patriarchy: zrušení mužské dominance ve všech oblastech života, zákaz polygamie, ženské obřizky, sňatků dívek do osmnácti let věku apod.

V anarchistických kruzích se vedou vášnivé spory o tom, jestli je syrský Kurdistan uskutečněním libertariánského modelu společnosti. Kritické oprávněné podotýkají, že celý tento systém, i kdybychom připustili, že prohlášení jsou ve shodě s činy, je založen na neochvějné autoritě Abdullaha Öcalana. Sotvakdo v kurdeckém společenství se odváží vztáhnout ruku na „jeho svátost“. A přestože je ve vězení, pravděpodobně existují lidé oprávněni mluvit jeho jménem a v souvislosti s tím požívající zvláštního postavení. Navíc se zachovává rozvrstvení mezi chudými a bohatšími Kurdy a není tu nejmenší náznak možného zespolštění vlastnictví půdy. Ale v jednom aspektu je kritika kupodivu bezzubá - při pokusech zpočhybní fakt, že syrský Kurdistan je dnes na Blízkém východě skutečnou oázu genderové rovnosti, a to na mnohem vyšší úrovni než v Izraeli. Jediné, co se uvádí jako argument údajně narušující tuto image, je „přetvářka“ Öcalana, který se podle vlastního přiznání v letech před uvězněním nebránil bohatému milostnému životu a nyní co nejpřísněji zakazuje svým stoupencům jakékoli romantické vztahy během vojenské služby. Tady je ovšem třeba zdůraznit, že výzva k účasti v národní domobraně, čelící Islámskému státu, má výhradně dobrovolný charakter, a mimo ni žádné zákazy, omezující nebo stanovující sexuální vztahy mezi lidmi (samozřejmě na rovnoprávných principech a bez jakéhokoliv donucování), neexistují.

Vedle toho existuje řada svědectví ukazujících bouřlivé osvobozování se kurdeckých žen z okovů patriarchy. Dokonce i kurdestí anarchisté, reagující na PYD a PKK jako na organizace autoritářské, přiznávají: „*TEV-DEM vyvolává naději na zlepšení postavení žen v nábožensko-patriarchální blízkovýchodní společnosti, dovoluje jim svobodně se rozvíjet a podle svého se zdokonalovat. Ženám se vrací důstojnost, svoboda a sebejistota.*“⁽¹⁾ Genderová rovnoprávnost vůbec nespočívá jen v tom, že ženy a muži bojují bok po boku v řadách kurdecké domobrany. V iráckém Kurdistanu také existuje ženský oddíl v milicích pešmerga (kurdsky jdoucí na smrt, hledící do tváře smrti), ale tento fakt nijak nepřispívá k dodržování ženských práv. V letech 2011 až 2012 „bylo zaregistrováno více než 3000 případů násilí na ženách a jen 21 případů se dostalo až před soud“.⁽²⁾ Bez ohledu na účast v bojových akcích tam ženy nadále zůstávají pouhým doplňkem mužů. V syrském Kurdistanu ženy nejen

NO PASARAN!

Proslov ČSAF na pražské akci globální demonstrace pro Kobanê 1. 11. 2014

I když nemáme takový dostatek informací, jaký bychom si přáli, a i když bychom jistě našli řadu výhrad, rodící se autonomie v syrském Kurdistanu si bezesporu zaslouží naše sympatie a podporu. Svou přítomností na této demonstraci, stejně jako předchozími symbolickými akcemi vyjadřujeme naši solidaritu sociálnímu experimentu, založenému na principech, které jsou nám tak blízké - rozhodování zdola, přímá demokracie, samospráva, rovnost apod. Vyjadřujeme naši podporu bojovníkům a bojovnicím, kteří se postavili imperiální touze Islámského státu ovládnout jejich zemi a podrobit její obyvatele kruté autoritě náboženských tmářů. Vyjadřujeme naši účast obětem tohoto konfliktu, jejich rodinám a komunitám.

Zaznívá volání po tom, aby se poskytla obráncům Kobanê pomoc a vojenskou silou byl zastaven teror Islámského státu. Bezesporu jde o logický a oprávněný požadavek, jelikož zachování životů obyvatel syrského Kurdistanu je prioritou. Je ale potřeba mít se na pozoru, protože není v zájmu žádného z okolních států či velmocí, aby existovala takováto zdola organizovaná autonomie. Vývozní demokracie v režii Spojených států totiž zpravidla znamená zajištění si vlastního ekonomického a politického vlivu za přispění zkorumpovaných vlád. Není důvod si myslet, že když na vlastní pěst nasazují Spojené státy ozbrojené složky proti demonstrantům požadujícím skutečnou demokracii a odstranění sociální nerovnosti či sociální a rasové segregace, budou vstřícně jednat s autonomií, která se vše toto snaží zaručit. Stejně tak je třeba počítat s tím, že turecký stát, který dlouhodobě utlačuje kurdeckou menšinu na svém území, nebude mít zájem na zachování procesu sociální transformace na své hranici.

Naše snaha pomoci nesmí být slepá. Musíme si být vědomi toho, že zahraniční intervence může být ve svém výsledku pro emancipační snahy na Blízkém východě stejně zdrcující jako výhra Islámského státu. Mějme to na paměti.

Proti náboženskému, nacionalistickému, sexistickému a ekonomickému útlaku!

**Za svobodu, rovnost a samosprávu!
No pasaran!**

bojují a prodělávají výcvik za stejných podmínek jako muži, ale také mají nejvyšší velitelské funkce. Výstižným příkladem je čtyřicetiletá Mayssa Abdo (známá i pod bojovým pseudonymem Narin Arfin), která velí kurdským oddílům v kantonu Kobanê, ležícím v popředí odporu proti Islámskému státu. Přitom Abdo nebyla jmenována do funkce vrchní velitelky „shora“, ale byla vybrána přímým hlasováním na celovojenském shromáždění, kde minimálně polovinu účastníků tvořili muži. Totéž se děje i v ostatních oblastech společenského života - ve vzdělávání, zdravotnictví, v právní oblasti. V každém orgánu PKK funguje systém kvót - čtyřicet procent členů musí tvořit ženy, čtyřicet procent mužů, zbylých dvacet procent mohou zaujímat muži nebo ženy. Když muži náleží první místo, ženě musí patřit druhé a naopak. Sülbüs Peri, která je v PKK od roku 1993, vyjádřila krédo své strany následovně: „*Usilujeme o osvobození ženy na všech úrovních - sociální, politické a ekonomické - , aby se mohla rovnoprávně účastnit života společnosti. Snažíme se rozbit hegemonii mužské mentality. A aby se to stalo, ženy musí projevoovat aktivitu a organizovat se.*“⁴³⁾

Vždyt kurdská společnost byla vždy jednou z nejvíce patriarchálních dokonce i na Blízkém východě a stále je taková v Iráku a v Turecku. A v tom se výrazně shoduje s arabsko-palestinskou společností, kde ženy také tradičně zaujímají podřadné a bezprávné postavení. Kdyby nebylo příkladu syrského Kurdistanu, sotva bychom mohli předpokládat, že se

situace v dohledné době změní, což budi u mnoha lidí oprávněné obavy. Například dívka-feministka, bez nacionalistických předsudků, mi v rozhovoru přiznala, že myšlenka jediného státu všech občanů ji odrazuje jen z tohoto důvodu - prý stačí vlastní šovinisti. S tím je těžké nesouhlasit. Přece však rychlý sociokulturní vzestup, završený v tak krátké době syrskými Kurdy, ukazuje, že podobný stav palestinské společnosti se nejvíce jako nezměnitelný a že vztah k ženám v palestinském prostředí může projít radikální proměnou. Otázka je, za jakých podmínek.

Jak vyplývá z toho, co jsme tu řekli, je nutná mobilizující síla, schopná dát prvotní impuls - nesporný lídr, vyjadřující osvobození žen jako základní cíl. Přelom, který nastal ve vědomí syrských Kurdů, by byl pravděpodobně nemyslitelný, kdyby byl Abdullah Öcalan v roce 1998 nenazval PKK „ženskou stranou“ a neprohlásil, že „svoboda žen je mírou úrovně svobody ve společnosti“. Ale to samo je málo. Palestinská společnost, stejně jako kurdská, je skoro celá agrární, tedy složená z drobných rolnických hospodářství. V takové společnosti se nemohou hodnotové a kulturní změny zavádět „shora“ při zachování státní mocenské vertikály. Je třeba si uvědomit, že v zemědělských obcích lidé přijímají stát výhradně jako represivní sílu, protože nepotřebují mocenské instituce k zajištění svých každodenních potřeb. Od toho je rodina, klan, komunita. Úplně jinak to funguje ve velkých průmyslových centrech a městech, kde jsou horizontální vztahy mezi lidmi maximálně oslabeny a člověk nemůže udělat ani krok bez přítomnosti státní kontroly, vymezující celé jeho bytí. Pro obyvatele megapole je zastupitelská demokracie možností vybrat toho, kdo bude nejlépe spravovat jeho život a zajišťovat mu služby, které si sám není schopen zajistit, zatímco pro venkovského obyvatele znamená jen to, že disponuje právem vybrat si pána z nabízeného sortimentu pánů. V souladu s tím se skupiny nebo osoby, které se (i když díky svobodným volbám) prodraly k moci, chovají jako diktátoři, kteří dostali zákonné právo provozovat násilí. Proto jediný způsob, jak podryt konzervativně-patriarchální zřízení, vládnoucí v palestinské společnosti, spočívá v místní samosprávě na základě přímé demokracie, v jejímž rámci budou ženy a muži spolupracovat a společně rozhodovat o jakýchkoli otázkách spojených s životem a činností jejich komunity. Mohlo by se to zdát jako utopie, ale procesy probíhající v syrském Kurdistanu nezvratně svědčí o tom, že „pokud chcete, pohádka se stane skutečností“.

překlad -tb-

Poznámky:

- 1) www.anarkismo.net/article/27520
- 2) tovaryshka.info/women-kurdistan/
- 3) www.ekurd.net/mismas/articles/misc2012/1/turkey3684.htm

Zdroj:

avtonom.org/news/mihail-urickiy-feministicheskij-zapovednik-pod-ugrozoy-unichtozheniya

TRAGÉDIE TRAGICKÉ OBEČNÍ PASTVINY

(dokončení ze strany 17)

Z uvedené optiky vychází i typologie účastníků environmentálních konfliktů, jejímž autorem je Ind Ramachandra Guha: 1) *ekosystémoví lidé*: komunity silně závislé na přírodních zdrojích své vlastní lokality; 2) *omnivoři-všežravci*: jednotlivci a skupiny, mající schopnost zachytit, transformovat a spotřebovávat přírodní zdroje z daleko širšího území, ba z celého světa. Autor dodává: „*Historii rozvoje v nezávislé Indii lze v zásadě chápat jako proces podchycení zdrojů pro všežravce na úkor ekosystémových lidí. Z toho vznikla třetí významná ekologická třída, a to ekologičtí uprchlíci, bývalí [ekosystémoví lidé] proměnění v obyvatele slumů, kteří žijí ve velkých městech z odpadků prosperity všežravců.*“

Vývoj globální společnosti lze tedy z této perspektivy schematicky nahlédnout jako dlouhodobý konflikt mezi ekosystémovými lidmi spravujícími přírodní ekosystémy, na něž mají dlouhodobé vazby a jež uspokojují jejich základní potřeby, a všežravci. Příroda se v rámci tohoto konfliktu mění z *commons*, v nichž jsou vnořeny samozásobitelské aktivity ekosystémových lidí, na *zdroje*. Zdroje slouží intenzivní průmyslové výrobě produktů a služeb, které uspokojují potřeby spotřebitele-všežravce.

Tato výroba je poháněna technologií závislou na fosilních palivech a komplexním ekonomicko-finančním systémem. V tomto směru není zásadní rozdíl mezi kolonialismem, modernistickým rozvojem a neoliberalním projektem ekonomické globalizace: všechny jsou variantami stejného velkého vyprávění.

Pojem *commons* ve svém rozšířeném významu vychází z představy, že s nástupem modernity a s procesem komodifikace postupně dochází k uzavírání *commons* politicko-ekonomickou mocí, přičemž to, co bylo až dosud volně dostupné, získává statut vzácného zboží, dostupného za peníze. Člověk postupně ztrácí svobodu a možnost řídit vlastní život. Tak je příroda uzavírána privatizací, ale i prostor ulice uzavírán auty (děti už si tu nemohou hrát, dospělí sedat na zápraží či vodit zvířata), země Jihu uzavírání úvěry a západní technologii a řemeslná výroba uzavírána továr-

nou. Ideál (či ideologie) *commons* ve své radikální podobě často odmítá nejen státní a soukromé vlastnictví, ale i stát a trh vůbec, a klade důraz na sdílení (např. internetového softwaru, veřejného prostoru, myšlenek a informací), spolupráci, samozásobitelské, lokalizované ekonomické vazby a spravedlivou distribuci. Ve své environmentální podobě zdůrazňuje právo všech na stejný díl přírodních zdrojů a nutnost tyto zdroje spravovat v zájmu budoucích generací. V diskurzu *commons* tak zaznívají cíle environmentální udržitelnosti a sociální spravedlnosti a důraz je kladen na demokratická řešení zdola. Naproti tomu zde nenacházíme cíle, jako jsou produkce, produktivita, efektivnost a ekonomický růst.

PRIVÁTNÍ VS. KOMUNITNÍ VLASTNICTVÍ

Dlouhodobé cíle funkčních občin jsou často sociální i mezigenerační spravedlnost, a často se jim také daří cíl „vyvážení moci na různých úrovních“. Funkční občina plní alespoň lokálně cíl sociálně-ekologické ekonomie: „docílení trvalého lidského blahobytu na bázi setrvalého zdraví a fungování zemských ekosystémů“. Pokud přijmeme tezi, že současný systém je neudržitelný, a je proto třeba tvorby nových institucí, je možné přemýšlet i v zemích globálního Severu o podpoře „alternativních ekonomických prostor“: ekonomických organizací, které jsou schopné zajistit „zásobování“ společnosti, aniž by kladly důraz pouze na zisk a na růst. Některé z nich by se mohly inspirovat občinami a komunitním vlastnictvím, což už se ostatně také děje.

Je patrné, že v podceňování tradičních občin, v jejich neviditelnosti a zranitelnosti se odráží i skutečnost, že se v nich nejčastěji pohybují a nejvíce na nich závisejí ženy, že velká část jejich „aktiv“ má nepeněžní podobu a že často nejsou formálně ukotveny. Pokud bude sociálně-ekologická ekonomie věnovat občinám v budoucnosti větší pozornost, bude to znamenat i větší důraz na témata genderu, nepeněžní ekonomiky a alternativní mikroekonomie, která v jejím výzkumném portfoliu zatím nehrají výraznou roli.

N. Johanisová: *Ekologická ekonomie: vybrané kapitoly* (2014, Masarykova univerzita, Brno). Ke stažení na bit.ly/kniha_ekologicka_ekonomie.

MARKELOV A BABUROVÁ

K šestému výročí zavraždění ruských sociálních aktivistů

19. LEDNA 2009 BYL V CENTRU MOSKVVY ZAVRAŽDĚN ADVOKÁT STANISLAV MARKELOV. VRAH HO ZA BÍLÉHO DNE NA ULICI POPRAVIL PISTOLÍ. SMRTELNĚ ZRANIL I PĚTADYACETILETOU NOVINÁŘKU, ANARCHISTKU A ČLENKU AUTONOMNÍ AKCE ANASTÁZII BABUROVOU, KTERÁ SE SNAŽILA ÚTOČNÍKA ZASTAVIT. PÁR HODIN PŘED SMRTÍ SE MARKELOV ÚČASTNIL TISKOVÉ KONFERENCE V NEZÁVISLÉM TISKOVÉM CENTRU, KDE MLUVIL O TOM, ŽE HODLÁ PODAT STÍŽNOST PROTI PŘEDČASNÉMU PROPUŠTĚNÍ BÝVALÉHO RUSKÉHO DŮSTOJNÍKA JURJE BUĐANOVA, KTERÝ ZNÁSILNIL A ZABIL ČEČENSKOU DÍVKU, A OBRÁTIT SE NA EVROPSKÝ SOUD PRO LIDSKÁ PRÁVA VE ŠTRASBURKU.

Stanislav Markelov se narodil 20. května 1974 v Moskvě. V roce 1996 dokončil Moskevskou státní právnickou akademii a v následujícím roce se stal advokátem. Už tehdy se stal mediálně známý díky obhajobě Igora Gubkina a Andreje Sokolova, kteří byli obviněni v případě exploze pomníku carské rodiny na moskevském Vagaňkovském hřbitově a pokusu o vyhození do vzduchu památníku Petra I. v Moskvě. Díky Markelovově obhajobě byla obvinění z terorismu zrušena, ovšem soud tehdy využil jiné paragrafy. Markelov začal záhy spolupracovat s běloruskou opozicí a stal se advokátem lidí souzených za účast v protivládních demonstracích. V roce 2001 byl veřejným kritikem průběhu běloruských prezidentských voleb.

Stanislav Markelov pomohl mnoha lidem v levicovém a anarchistickém hnutí, přičemž se neustále potýkal hlavně se zvláštními úředníky a představiteli zákona. Angažoval se v případech útoků na antifašisty a migranty, vražd novinářů, obvinění aktivistů z terorismu, zastupoval novinářku Annu Politkovskou, zavražděnou později za kritiku ruského angažmá v Čečensku. Založil organizaci Institut svrchovanosti práva, která zajišťovala právní pomoc ve veřejně důležitých procesech, radil organizátorům nezávislých iniciativ, odborů nebo nevládních organizací, jak vzdorovat policejní zvláštnosti. Spolupracoval s alternativními novináři.

Anastázie Baburová se narodila v roce 1983 v Sevastopolu. Byla aktivistkou anarchistického a ekologického hnutí, účastnila se řady protestních akcí a veřejných iniciativ, jako například evropského sociálního fóra v Malmö v roce 2008. Jako novinářka se věnovala zejména tématům neformálních mládežnických hnutí a souvisejícím soudním procesům. V desítkách článků otevřeně psala o takových problémech současného Ruska, jako je neonacismus.

V lednu se každoročně konají vzpomínkové akce na oba aktivisty jak v Rusku, tak v zahraničí.

Za vraždu Stanislava Markelova a Anastázie Baburové byli 6. května 2011 odsouzeni manželé Nikita Tichonov a Jevgenije Chasisová. Tichonov, absolvent historie na Moskevské státní univerzitě, člen nacionalistické organizace Ruský obraz a Sjednocených brigád 88, jedné z nejdůležitějších ruských skupin nazi skinheads té doby, byl odsouzen na doživotí. Jevgenije Chasisová, která předtím spoluorganizovala centrum Ruský verdikt, zabývající se pomocí vězněným nacionalistům, a aktivně pěstovala kickbox a boj s nožem, dostala za spoluúčast na vraždě osmnáct let. Ve vazbě začali oba vyznávat pravoslavi.

Dodejme, že mezi lety 1993 až 2009 bylo v Rusku zavražděno 165 novinářů, beze stopy jich zmizelo 14, za nejasných okolností jich zahynulo 28, při nehodách v rámci pracovních povinností jich zahynulo 37. Za všechny tyto roky bylo vyneseno celkem 46 rozsudků v případech souvisejících s mrtvými žurnalisty.

Následující vzpomínka Petra Rjabova byla otištěna v knize vydané v roce 2010 na památku Stanislava Markelova.

PROTIATOMOVÁ ANARCHISTICKÁ KAMPAŇ – VJASELKA 1998

Petr Rjabov

S myšlenkou uspořádat protiatomovou kampaň v Bělorusku v létě 1998 proti plánované stavbě atomové elektrárny ve východním Bělorusku u Mogileva, což není zas tak daleko od Černobylu, přišel Stas Markelov, moskevský advokát, veřejný činitel, socialista, účastník protestních táborů proti atomovým elektrárnám, velký přítel anarchistů a ekologů, veselý, tvůrčí a neúnavný člověk. V té době byly už vztahy moskevské a běloruské anarchistické scény víceméně trvalé. V říjnu 1996 dokonce skupina moskevských anarchistů jezdila do Minsku na antilukašenkovské opoziční akce. Stas Markelov, který se dlouhodobě věnoval běloruské historii, kultuře i společenské situaci a naučil se dokonce bělorusky, jezdil do Běloruska pravidelně. Na jaře 1997 se seznámil se studentkou (novinářkou a aktivistkou) Galinou, která se o pár let později stala jeho ženou.

Někteří aktivisté anarcho-ekologického hnutí v Rusku a na Ukrajině nazvaného Strážci duhy byli navíc tehdy nespokojeni se situací v hnutí (kombinací chaosu s autoritářstvím) a rozhodli se uspořádat vlastní „projekt“. Podpořil je tehdy náš moskevský teoretický anarchistický časopis *Hanepekop* (Navzdory) a tak to začalo.

Na podzim 1997 jsme se pravidelně objevovali v Bělorusku, hledali kamarády a potenciální účastníky protestního pochodu, sbírali informace o jaderném projektu. Navštěvovali jsme Gomel, Mogilev, Grodno, Minsk, setkávali se s různými lidmi. Na jaře 1998 jsme udělali závěrečnou poradu na předměstí Minsku. Sešlo se tam na třicet lidí z Ruska, Běloruska a Polska, pestrá, přátelská a výkonná skupina, v níž byli čtyři už pár let aktivní členové anarcho-ekologického hnutí Strážci duhy (které se proslavilo radikálními ekologickými protestními tábory) a chtěli podpořit cosi jako běloruský „klon“ hnutí: já se svými zkušenostmi s organizováním tří čtyř ekotáborů, moskevský advokát Stas Markelov, několik polských ekologických a anarchistických aktivistů, Natálie Podobědová z Mogileva, anarchisté z Gomelu, Minsku a Grodného, ekologové z Minsku... Naši protiatomovou akci jsme nazvali Vjaselka, což bělorusky znamená Duha. Vytiskli jsme agitační literaturu: o nebezpečí, které obnáší atomová energetika, o alternativních zdrojích energie (ve stovkách a tisících exemplářů). V létě 1998 v Mogilevu se na pronajaté sportovní základně objevil revoluční mezinárodní oddíl anarchoekologů a protiatomový

pochod lesními cestami u Mogileva začal. Pochodu se od začátku do konce neúčastnilo více než tucet lidí. Byli to: jeden milý a naivní německý autonom Mathias; dva Poláci (anarchista Stanislav a „zelená“ Zuza-na); dva grodněští anarchisté (legendární Stanislav Počobut a Paša přezdívaný Hřeb - za pár let ho zmrzačili při alterglobalizačních nepokojích proti zasedání Mezinárodního měnového fondu a Světové banky v Praze); „strážkyně duhy“ z Mogileva Nataša Podobědová, tři lidé z Minsku (studentka Galina, jedna mladá manželská dvojice ekologů, národních demokratů); čtyři Moskvané (Markelov, dvě báječné anarchistky Olga a Nastja a já). Stas Markelov, mladý, ale už zkušený advokát na sebe vzal „příjemné“ břemeno komunikace s policií.

Takové bylo nepočtené, ale bojovné, veselé a přátelské jádro účastníků pochodu (mezi nimiž byli celkem tři reagující na jméno Stas). Většina z nás měla už bez ohledu na mládí zkušenost revolučního boje - a vydali jsme se do boje se státně-policejné-atomovou saní bez kopí a štítů, všehovšudy jen s batohy (napěchovanými letáky, brožurami, stany, spacáky a jídlem). Jednotliví kamarádi aktivisté se k nám přidávali v různých etapách kampaně. Celkový počet nepravidelných účastníků Vjaselky dosahoval myslím tři desítek lidí.

Ostatně náš pochod v klasické pochodové formaci netrval dlouho - dohromady tak dva dny. Svědomitý policejní běloruský stát nás nenechal bez pozornosti a péče. Na břehu Dněpru k našim stanům dorazila policejní auta. Policajti nás zatkli a odvezli na okresní služebnu města Bychov. Obvinili nás z účasti na nepovolené akci - demonstraci. Tak říkali pochodu desítky lidí s anarchistickým praporem po pusté lesní cestě. Pak nás převezli do Mogileva.

Posadili nás do obřího policejního antonu. Než jsme vyjeli z Bychova, opatrně k nám do auta nakoukl nějaký policejní lampasák, starostlivě se ohlédl a se slavnostními rozpaky řekl, že on i jeho přátelé „jsou na nás hrdí“ a přeje nám „úspěšný boj“. (Pamatuju se, že jsem si pomyslel, jestli by zopakoval tahle slova, kdyby mu třeba dali rozkaz nás zastřelit?) Tohle nečekané uznání nás konečně rozveselilo a povzbudilo, a když s námi anton uhaněl po hrbolatých cestách Mogilevské oblasti, začali jsme sborem zpívat staré revoluční písně a zvedli poklop na střeše auta a nad policejním autem zavál černo-rudý prapor anarchismu. Tak jsme triumfálně vjeli do pohostinného Mogileva.

V Mogilevu jsme se rozhodli změnit taktiku: tak velká skupina nebyla možná, a tak jsme se začali dělit na dvojice a jezdit stopem po vesnicích v okolí plánované stavby jaderné elektrárny (stavba začala v roce 2007 a dokončení bylo stanoveno na rok 2013). Chodili jsme do škol a knihov-

ven, debatovali s místními vesnickými „inteligenty“ (učitelé, knihovníci, klubovými pracovníky) a rozdávali jim brožury a letáky. Připomínalo to „chození mezi lid“, které provozovali ruští narodníci od roku 1873, aby šířili mezi rolnictvem své revoluční myšlenky. Lidé na nás reagovali různě: od ustrašených rozpaků až po zaujatou pozornost.

Potom jsme se přesunuli do města Šklov, kde jsme udělali akci s divadelními prvky. Hlavní náměstí Šklova, kde naše skupina protestovala, mimochodem obklíčila policie a málokdo z obyvatel tak mohl vidět naše podomáčku připravené úderní vystoupení.

Následující akci s rozdáváním letáků, s plakáty a projevy jsme udělali v Minsku. Potom 14. srpna proběhl velký rockový koncert na podporu protiatomových požadavků nedaleko Minsku pod názvem „nuCLEAR free land“. Na koncert přišly stovky mladých lidí, kteří dokázali celou noc bésnit, ale sotva jim došel ekologický smysl toho, co se tu odehrávalo. Koncert ve mně zanechal nezapomenutelně hrozný dojem.

Kampaň korunovala tisková konference za účasti aktivistů Vjaselky a minských vědců, kteří vysvětlovali škodlivost jaderných elektráren, a to nedaleko míst, která trpěla černobylskou katastrofou.

Tím náš pochod končil. V Bělorusku pak ještě nějakou dobu fungovala nevelká skupina vydávající ekologické protiatomové noviny *Vjaselka*. Noviny zmizely asi za rok.

Už nevím, jestli naše skromné úsilí nebo nějaké na nás nezávislé okolnosti tehdy přiměly běloruské úřady upustit od toho nebezpečného a šíleného úmyslu, ale na několik let řeči o jaderné elektrárně přestaly. Veřejný ohlas na náš pochod nebyl příliš velký (tak jako naše síly), ale přesto byl, stovky Bělorusů se dozvěděly o atomovém nebezpečí (v mnoha vesnicích zůstaly naše brožury a letáky).

Upevnily se vztahy mezi aktivisty Ruska, Běloruska a Polska. Lidé z různých stran hranice, kterým není jedno, co se ve světě děje, nově vystoupili proti svým vládám a jejich nelidským úmyslům. Byla to skromná, co se týče rozsahu a následků, ale cenná zkušenost veřejné akce. Je dobře si ji zapamatovat.

Zdroje:

- ★ www.avtonom.org
- ★ ru.indymedia.org
- ★ Илья Фальковский, Никита Тихонов, in И. Фальковский - А. Литой, *Гражданская война уже началась*, Издательство Алгоритм 2013
- ★ Петр Рябов, «Вяселка»-1998: краткий очерк антиатомной анархической кампании, in *Стас Маркелов: Никто кроме меня*, Москва 2010

PAMÁTKA ANTONIE FONTANILLAS BORRÁSOVÉ

V PRVNÍ PODZIMNÍ DEN, 23. ZÁŘÍ, ZEMŘELA ANTONIA FONTANILLAS BORRÁSOVÁ, POSLEDNÍ Z ŘADY LIBERTARIÁNEK, KTERÁ OSOBNĚ ZAŽILA ŠPANĚLSKOU REVOLUCI.

Vždy se čile zajímala o dění v anarchistických organizacích, vždy byla připravená pomoci, neúnavně cestovala, aby šířila během diskusí a konferencí společnou myšlenku, která jí byla vodítkem po celý život. Narodila se do anarchistické rodiny a říkala, že být anarchistkou je pro ni přirozené, jelikož už od kolébky byla vychovávána v tomto ideálu, kterého se důsledně držela celý život. Řečeno slovy ze smutečního dopisu José Luise Gutiérrezze Moliny, s její smrtí „odešel člověk, který vzhledem ke své činnosti a rodinné tradici ztělesňoval dějiny španělského anarchismu“.

Narodila se 29. května 1917 v Barceloně, její rodiče byli anarchisté, prarodiče Francesca Saperas Miró a Martín Borrás Jover pak oba významní libertariáni. Když bylo Antonii osm let, emigrovala spolu s matkou a bratry do Mexika, kde vystudovala střední školu a stala se vášnivou čtenářkou především socialistické a anarchistické literatury. Když byla její matka roku 1933 z Mexika deportována, vrátila se rodina do Katalánska. Antonia začala pracovat v litografické dílně, vstoupila do Národní konfederace práce (Confederación Nacional del Trabajo, CNT) a do Libertariánské mládeže (Juventudes Libertarias), byla zvolena do předsednictva Iberské federace libertariánské mládeže (FIJL). Když začala občanská válka, snažila se zapsat jako dobrovolnice do mallorské výpravy,

nakonec skončila u administrativní práce v novínách *Solidaridad Obrera de Barcelona* (Dělnická solidarita v Barceloně). Po vítězství frankistů zůstala v Barceloně, pokračovala v činnosti v rámci FIJL, v jejím domě bylo tajně připraveno k vydání nejméně 14 čísel *Dělnické solidarity*, která vyšla v lednu až listopadu 1945.

V letech 1966 až 1969 si její životní druh odpýkával trest ve Španělsku, zůstali spolu až do jeho smrti v roce 1979. Byla členkou redakce novin *Frente Libertario* (Libertariánská fronta). Po smrti Franka se účastnila všech sjezdů CNT v letech 1979 až 1983, po jejím rozkolu pak sjezdů Všeobecné konfederace pracujících (CGT) v letech 1983 až 1997. Účastnila se mnohých konferencí, výstav, libertarián-

ských výletů a knižních prezentací ve Španělsku a po celé Evropě (Francie, Itálie, Lucembursko). Spolupracovala na nejrozličnějších projektech Mezinárodního centra anarchistických studií (CIRA), jehož členkou byla, podílela se na historickém bádání o libertariánském hnutí. Byla členkou místní pobočky Národní konfederace pracujících v Dreux u Paříže, kde žila do samé smrti.

V souladu se svým anarchistickým přesvědčením vždy zůstávala kritická a nezávislá, vyslovovala se pro sjednocení různých libertariánských frakcí, zdůrazňovala jejich společné body na úkor rozporů. Její četné publikace (podepsané Tona, AF Borrás) vydávaly Action Libertaire, Anthropos, Boletín Amicale, Boletín Rodano-Alpes, CIRA, Le Combat Syndicaliste, Confrontaciones, Espoir, Mujeres Libertarias, Rojo y Negro atd. Je autorkou mnohých (vesměs zatím nevydaných) knih, jako jsou *Svědectví o Germinalovi Garciovi* (1992), *Z jedné a druhé strany Pyrenejí* (1993), *Francisca Saperas* (1995), *Z poznaného a zažitého* (1996), *Svobodné ženy. Libertariánské bojovnice* (1998), *Lola Iturbe: život a ideál anarchistické bojovnice* (2006, spolu se Sonyou Torresovou) atd.

Její přátelé vždy oceňovali její pohostinnost, kritického a antiautoritářského ducha, mimořádné intelektuální schopnosti i ochotu ke spolupráci s lidmi a organizacemi, hájícími libertariánské ideje a činy. (-sc-)

Zdroj:

www.portaloaca.com/historia/biografias/9429-antonia-fontanillas-borras-in-memoria-23-de-septiembre.html

DUCH FRESTONIE

Harry Sword

Squateři z Frestonie deklarovali nezávislost na Spojeném království Velké Británie a Severního Irska už v roce 1977

V ROCE 1977 VYHLÁSILI SQUATEŘI Z FRESTON ROAD V NOTTING HILLU, COŽ JE ČÁST LONDÝNA, NEZÁVISLOST NA BRITSKÉM STÁTU. TVÁŘÍ V TVÁŘ HROZBĚ EVIKCE NA PŘÍKAZ RADY VELKÉHO LONDÝNA (GREATER LONDON COUNCIL, GLC), DOSPĚLA TATO KOMUNITA K NÁZORU, ŽE NEJLEPŠÍ ZPŮSOB, JAK SE VYHNOUT NÁTLAKU, KTERÝ NA NĚ BYL VYVÍJEN, BUDE PROSTĚ ZCELA SE OD PŮVODCE TOHOTO NÁTLAKU OSVOBODIT. INTERVENOVALI Tedy U OSN A VYHLÁSILI MIKROSTÁT O ROZLOZE 1,8 AKRU S NÁZVEM „SVOBODNÁ A NEZÁVISLÁ REPUBLIKA FRESTONIE“ (THE FREE AND INDEPENDENT REPUBLIC OF FRESTONIA) – KTERÁ, ABY BYLA KOMPLETNÍ, MĚLA I SVOJE VLASTNÍ POŠTOVNÍ ZNÁMKY, VÍZA A PASY.

Asi stovka občanů Frestonie variovala od různých herců, umělců a drogově závislých až po normální londýnské příslušníky dělnické třídy a nejrozumnější bohémské pobudy. Dramatik a jeden z prvních londýnských graffiti umělců Heathcote Williams byl velvyslancem ve Velké Británii, David Rappaport (herec, který účinkoval jako Randall, král trpaslíků ve filmu Terryho Gilliama *Zloději času*) byl ministrem zahraničních věcí. Dvouleté děcko jménem Francesco Bogina-Bramley bylo ministrem školství.

Kdyby se taková věc stala dnes (ale pravděpodobně by se nestala, protože squatting v rezidenčních budovách je něco, za co vás dneska můžou zavřít do vězení), policie by pravděpodobně za pomoci beranidel vnikla dovnitř s příkazy k evikci. Ale tehdy nebyl život v opuštěných budovách zjevně pokládán za tak strašlivý přečin, za jaký ho mají dnes. Ve skutečnosti dokonce i toryovský poslanec parlamentu Geoffroy Howe – nejdříve sloužící ministru kabinetu Margaret Thatcherové – napsal obyvatelům Frestonie dopis, vyjadřující jim podporu: „Sotva se mohu zmýlit, když připustím, že na mne vaše aspirace zapůsobily.“

Fotograf Tony Sleep, který dokumentoval dobu existence Frestonie sérií fotografií, byl jedním z prvních obyvatel tohoto mikrostátu:

„Pracoval jsem tou dobou pro alternativní pracovní agenturu, zvanou Gentle Ghost,“ vypráví Tony Sleep. „Čtvrt' Notting Hill byla tou dobou plná všech možných vznikajících projektů kontrakultury, a to byl důvod, proč jsem se tam přestěhoval. Rozešel jsem se tehdy s přítelkyní a nastěhoval se do jednoho ze squatů na Freston Road, které se tam začaly objevovat.“

Předtím než se Notting Hill stala ztělesněním gentrifikace – a oblíbeným místem výskytu finančních manažerů, italských turistů a řemeslných výrobci svíček –, nebyla zrovna vyhledávaným místem k bydlení. Dneska je možné si představit, že by tu někde mohl vydělávat rekreační komplex pro domácí mazlíčky, býval to ale hašíšem provoněný areál rozpadajících se budov a zpustlých dvorků – dokonala živná půda pro zrod kontrakulturní scény.

„Notting Hill byla v té době neuvěřitelně živá čtvrt,“ říká Tony. „Celá ta oblast vřela politickými konflikty kvůli právním menšin, rasové nenávisti, nátlakovým skupinám... říkej-

te tomu, jak chcete. Lidé chtěli experimentovat s různými způsoby bydlení. V žádném případě to nebylo gentrifikační místo jako dnes, plné komerčních bankéřů. Většina Notting Hillu byla slum.“

„Pouliční umělci z Frestonie vždycky přitahovali hordy dětí z okolních baráků,“ píše Tony. „Squateri většinou opovrhovaly, ale milovaly oheň. Každou chvíli někdo zapálil staré ojeté pneumatiky nebo auta nebo jenom smetí, prostě proto, aby mohly pozorovat, jak přijdou hasiči.“

Boom obecních bytů a s tím spojená výstavba věžáků v šedesátých letech způsobily, že se objevily celé ulice s řadovými domky odsouzené k tomu zůstat po zbytek desetiletí i na počátku 70. let prázdné, což vedlo k situaci, která značně usnadnila velkoplošný squatting v hlavním městě. Nicméně jak začaly na celou oblast dopadat sociální problémy z krachujících nových sídlišť, začalo také vznikat napětí mezi squateri a v poslední době přestěhovanými trvalými obyvateli.

„S místní komunitou to bylo těžké,“ připomíná Tony. „Většina z nich moc šťastná nebyla – snili o tom, že nebudou muset řešit problémy spojené s těmi nemovitostmi ze 60. let, což jsme dobře věděli. Ano, bylo krásné uniknout těm depresivním a hrůzostrašným barákům, které jsme potom zasquatovali, ale myslím si, že lidé byli dost naštvaní z toho, když viděli ‚bandu vyžirků‘, kteří přišli a obsadili jejich bývalé domovy. Měli jsme společné zahrady. Bydleli jsme v přízemí. Oni žili ve dvacátém patře paneláku s rozbitým výťahem a na své bývalé domovy se dívali dolů z okna.“

„Byla to taky třídní věc,“ pokračuje Tony. „Oblast rozkládající se okolo Freston Road obývala chudá a skutečně pracující třída. Byla to průmyslová oblast plná drsných dvorků... spousta gangsterů. Všude samá opuštěnost a chudoba. Mezi námi a lidmi, kteří si mysleli, že jsme přišli a ukradli jim jejich baráky, ve kterých by – v jistém smyslu – byli raději zůstali, byla ohromná kulturní propast.“

Domy na Freston Road byly obsazeny squateri o čtyři roky dříve, než se rozšířila myšlenka vyhlásit místní nezávislost. Načrtnul ji Nick Albery – kulturní agitátor a později kandidát Zelené strany – a byla inspirována klasikou komedií z roku 1949 *Pas to Pimlico*, ve které vybuchne nevybuchlá bomba z druhé světové války a přitom vyletí do vzduchu staré dokumenty, které prohlašují Pimlico za součást Burgundska a jeho obyvatelé za čestné „Burgundany“, a oni tuto identitu přijmou s odhodlanou a opojnou chutí.

„Rada velkého Londýna rozhodla, že všechny ty špinavé squateri vykopnou, baráky strhnou a nechají tam volné pole pro vznik rumišť,“ říká Tony. „Nebyli jsme z toho moc nadšení. Neexistoval žádný plán, žádný větší projekt na výstavbu alternativního bydlení. Chtěli prostě jenom to místo vyčistit.“

Otcem celé té myšlenky byl Nick, spolu s Davidem Rappaportem a Heathcotem Williamsem. Byl tu taky chlápek jménem Mick Saunders, který potom napsal knihu *Alternativní Londýn*, kontrakulturní kompendium všech těch věcí, které se odehrály v 70. letech. Ti

čtyři celou tu věc vymysleli. Vypůjčili si šest-náctimilimetrovou kopii filmu Pas do Pimlica, uspořádali místní promítání pro každého, kdo chtěl přijít, a řekli: „Mohli bysme to tak udělat?“ A každý řekl: „Jo, jo, myslím, že by to šlo.“ Byla to odpověď ve vlastním zájmu, která vycházela z pocitu ohrožení. Ale bylo to také ohromné divadlo a fantastická reklama.“

Nezávislost byla vyhlášena 31. října 1977. Díky následné pozornosti médií shledala Rada velkého Londýna o dost obtížnější než kdykoli předtím prosadit na daném místě celoplošnou demolici. Šéf Rady velkého Londýna sir Horace Cutler napsal obyvatelům Frestonie dopis, kde tvrdil: „Kdybyste neexistovali, bylo by nutné si vás vymyslet.“ Nick Albery mu na to odpověděl: „Jelikož existujeme, proč je nutné nás zničit?“

Existují určité věci, které potřebuje každý suverénní stát, a obyvatelé Frestonie si je velmi rychle sami opatřili, a to na mezinárodní úrovni. Zavedli například poštovní známky, na nichž královnu nahradila „Gorila Gary“.

„Byly tu vizová razítka, poštovní známky, u vstupu do Frestonie byl malý stolek, kde se razítkovaly pasy,“ vzpomíná Tony. „Lidé dokázali posílat dopisy po celém světě s použitím známek Frestonie. Bůhvíjak, ale fungovalo to... známky skutečně uznávala i Britská pošta.“

Pilná byla i kulturní scéna Frestonie. „Frestoniánské národní divadlo“ (sídící v Peoples Hall na Freston Road) uvedlo londýnskou premiéru hry Heathcota Williamse *Imoralista*, zatímco „Frestoniánský národní filmový institut“ pořádal pravidelná promítání filmů. V roce 1982, při oslavách pětiletého výročí vyhlášení Frestonie, nahráli Clash většinu svého alba *Combat Rock* ve zdejší Peoples Hall.

Richard Adams, občan Frestonie, vytvořil pro zdejší komunitu erb, který nesl motto: „Nos

Somos Una Familia“, neboli „Jsme jedna rodina“. Jako v každé rozvětvené rodině bylo ale i zde nevyhnutelně určité napětí mezi některými obyvateli.

„Vzniklo tu jakési dynamické tření,“ říká k tomu Tony. „Každý měl rovné právo být zde, takže jste se do jisté míry museli přidat. Obecně jsme byli všichni v ohrožení, že můžeme být vyhozeni a stanou se z nás bezdomovci - což je přesně ta psychologie, kterou jste měli během Blitzu. Vedlo to ke společenství, které se samo stmelilo kvůli vnějšímu ohrožení.“

Jednou z věcí u squatingu je fakt, že neexistují žádné vstupní podmínky. Není v něm vůbec žádná homogenita, bylo tam úplné spektrum lidí. Myslím, že by bylo možné říct, že dominantní v něm byl prvek hippies, protože v té době byl squating takový, ale byli tam taky lidé, kteří se stali bezdomovci z rozmanitých důvodů. Byla tam spousta lidí s problémy s drogami nebo s alkoholem. Byla tam spousta lidí, co měli za sebou duševní choroby. A byli tam i lidé, kteří patřili ke klasické dělnické třídě a kteří prostě někde potřebovali bydlet.“

„Hotel Apokalypsa. Obyvatelé Frestonie, naprosto nekonvenční ve smyslu punkového hnutí, byli povinně kreativní, ačkoli to obvykle znamenalo dávat dohromady rozbité věci. Průčelí hotelu se měnilo téměř každý týden, od zeleného maskování přes krvavě rudé stříkané až po koláž z úlomků. Vevnitř se přes noc náhle ztratilo schodiště, zdi byly čistě provizorní a pro bezstarostného člověka to mohlo být nebezpečné místo.“

Obyvatelé byli ustavičně obtěžováni jak policií, tak kriminálníky z této oblasti, přičemž ti první chtěli lidi dostat kvůli drogám a ti druzí jim chtěli ukrást jídlo. Popravdě řečeno, pokusy o násilné vniknutí dovnitř byly tak časté, že

se Tony rozhodl vyskládat si vedle postele cihly pro případ, že by o půlnoci potřeboval střelivo.

Navzdory agresivitě těchto útoků se společenství nadále upevňovalo. Okolo roku 1982 zahrnovala Frestonie 23 domů a v nich 97 obyvatel a Rada velkého Londýna upustila od plánů na demolici - ačkoli byla stále rozhodnuta toto místo přebudovat.

Ve snaze udržet si své domovy se obyvatelé sdružili do Bytového družstva Bramleyových (všichni obyvatelé Frestonie přijali příjmení Bramley; idea tohoto kroku spočívala v tom, že Rada velkého Londýna by je potom musela přestěhovat všechny jako jednu rodinu, kdyby nakonec došlo k tomu, že by je vyhnali) a vyjednávali o podílu s developerskou korporací Notting Hill housing trust.

Tento krok směrem k legitimizaci znamenal konec Frestonie, neboť se sem nastěhovalo množství nových obyvatel, kteří nedokázali dál udržovat ideály „národa“ Frestonie. Nicméně jak napsal v roce 1983 Nick Albery, stále to bylo malé vítězství tohoto společenství, které strávilo značnou část desetiletí bojem proti Radě velkého Londýna a zachránilo „malou část Západního Londýna před pochmurnou budoucností“.

Ten pocit se Tonymu stále vrací: „Duch Frestonie je v jistém smyslu stále tady, protože Bramleyovi jsou tu pořád. A protože jsme vytvořili družstvo, byli jsme schopni dostat nějaké peníze do toho, co bylo třeba postavit. Takže určitá ozvěna Frestonie stále existuje... kulturně je to ale už jinde.“

Přeložil Čestmír Pelikán

Zdroj:

en.squat.net/2014/11/01/london-frestonia-squatters-who-declared-independence-from-the-uk/

PŘÍBĚH O PÁTRÁNÍ PO ČESKÉM KONCENTRÁKU

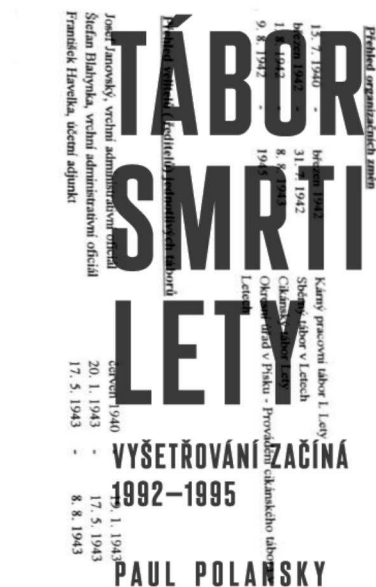
HISTORIE, KTERÁ SE NIKDY NEMĚLA DOSTAT NA SVĚTLO. HISTORIE ČECHŮ, KTERÍ BYLI AKTIVNÍMI VYKONAVATELI NEMILOSRDNÉ MAŠINERIE HOLOCAUSTU. MUČENÍ A VRAZDY ROMŮ, KTERÉ MĚLY BÝT ZAPOMENUTY. A PŘEDEVŠÍM Jména TĚCH, KTERÍ I 50 LET PO KONCI 2. SVĚTOVÉ VÁLKY VYNALOŽILI VELKÉ ÚSILÍ, ABY HISTORIE LETŮ ZŮSTALA NĚMÁ.

O tom je kniha *Tábor smrti Lety* amerického spisovatele a aktivisty Paula Polanského. V jeho deníkových zápisech sledujeme pátrání po historii, o níž se neučilo. O historii, která byla po desetiletí aktivně umlčována. Nejenže scházely důkazy, ale byla nepohodlná i politicky, protože nabourávala představu o Čechách jako pouhých válečných obětech.

V roce 2013 přijel Paul Polansky do Prahy, aby o svém pátrání po koncentráku v Letech vyprávěl. Českem v té době otřásaly anticiganistické pochody. Během rozhovorů Polansky nastínil, proč je historie Letů tak málo známá: na vině podle něj není jen prostý nezájem, ale i aktivní utajování ze strany českého státu. I proto jsme se rozhodli jeho deník vydat v češtině.

Mezitím našel Miroslav starý obrázek tábora. Měl jej pan Canda, kronikář z Letů. Jak jsem si myslel, vypadal skoro stejně jako dnešní vepřín a byl přesně na tomtéž místě.

Miroslav také v sousední vesnici vystopoval švagra jednoho z dozorců, který tehdy v táboře pracoval. Podle Miroslava byl ten muž z toho, co se tehdy dělo, tak v rozpacz, že o tom

nechtěl mluvit. Nicméně na Orlíku mluvil Miroslav s osmdesátiletým policistou v důchodu, který podle několika lidí v táboře pracoval. Tento pan Končický popřel, že by v táboře pracoval jako dozorce, ale připouštěl, že jako český četník tam vedl Cikány. Nepamatoval si jméno žádného z dozorců, ale pamatoval si jména několika lékařů, kteří v táboře pracova-

li: dr. Neuwirth ze Starého Sedla, dr. Kalbáč a dr. Mráz z Mirovic.

Pan Končický si také vzpomněl, že Marie Sklenářová z Orlíka se provdala za muže, který pracoval jako dozorce v táboře v Letech. Když byl tábor uzavřen, ona i její manžel se museli odstěhovat do Prahy, protože místní lidé mu zazlivali, co dělali dozorcí vězňům v Letech.

„Co jim dělali?“ ptal se Miroslav Končického.

„Nechávali je umřít hladu. A utloukali je k smrti.“

„Viděl jste někdy nějakého z těch vězňů?“

„Jistě. Někteří z nich pracovali v oddílu, který stavěl silnici, státní silnici č. 19. Jiní pracovali ve schwarzenberském lese, káceli stromy, a ve schwarzenberském lomu lámali kámen na stavbu státní silnice č. 19. Někteří byli pronajímáni statkářům. Ale ti nejzdatnější pracovali ve schwarzenberském kamenolomu.“

Ve strhujícím příběhu sledujeme, jak Polansky bojuje za to, aby se skutečná historie dostala na veřejnost. Objevil důkazy a příběhy, které byly nejen politicky nevhodné, ale pro mnohé i osobně nebezpečné. Bylo je třeba skrýt...

Kniha Paula Polanského vychází v prosinci 2014 a veškerý výtěžek z jejího prodeje bude věnován na kampaň za zrušení vepřína, stojícího dnes na místě bývalého tábora smrti.

Paul Polansky, *Tábor smrti Lety. Vyšetřování začíná (1992-1995)*, vydaly Antifašistická akce, Československá anarchistická federace a Institut kritických studií; brožovaná, 510 stran, cena v oficiální distribuci 330 Kč, naše cena 250 Kč.

STUDENTSKÝ VZDOR

Studenti bojují v ulicích po celém světě (nejen) za své zájmy

PODZIM ROKU 2014 PŘINESL V RŮZNÝCH PODOBÁCH NOVOU VLNU STUDENTSKÝCH PROTESTŮ.

BYLY OPĚT REAKCÍ NA SNAHY NEOLIBERÁLŮ KOMODIFIKOVAT VZDĚLÁVÁNÍ, ALE I NA SILOVÉ PROSAZOVÁNÍ MOCENSKÝCH AMBICÍ VLÁDNOUCÍCH POLITIKŮ.

SRBSKO

Ve čtvrtek 9. října byla v Bělehradě zahájena okupační stávka proti snahám o zpoplatnění studia. Studenti obsadili Filozofickou fakultu Bělehradské univerzity v počtu zhruba 300 účastníků. Na budovu fakulty vyvěsili transparenty s nápisy „Blokáda běží“, „Zastavit okrádání studentů“, „Přijď na plénum“, „Vy nás neposloucháte - my vás sem nepustíme“. Stávkující studenti se od počátku museli potýkat s různými problémy, když například třetí den blokady v noci vnikli na fakultu čtyři maskovaní muži s fašistickými symboly a napadli je. Jeden napadený musel k ošetření do nemocnice. Dvě studentky, které se snažily incident zaznamenat kamerou, byly napadeny také.

Srbsko

V pondělí 13. října se okupační stávka rozšířila na Fakultu politických věd Bělehradské univerzity. Vedení školy blokádou ignorovalo a komunikovalo jen s médií, nakonec se koncem října pokusilo diskreditovat některé stávkující studenty disciplinárními postihy a konečně v listopadu povoláním policie na fakultu. Po 55 dnech byla stávka ukončena a požadavky částečně splněny. Mezi studenty nepanuje shoda v tom, jestli byli ve svém boji skutečně úspěšní, vedení školy ale po konfrontaci se silou stávkového boje přistoupilo na další vyjednávání.

MEXIKO

Koncem října zaútočily desítky učitelů a studentů na rezidenci guvernéra mexického státu Guerrero. Šlo o vyvrhnutí protestního pochodu, jehož se účastnilo na 1000 učitelů organizovaných v odborovém svazu bojujícím proti prezidentským reformám vzdělávání. Proti učitelům bylo nasazeno 500 těžkoobčerství.

Protestní pochod byl součástí reakce na bezprecedentní zásah lokálních politiků, kteří poslali 26. září policii spolupracující s místní narkomafií na studenty ze školy Raúla Isidra Burgoše ve městě Ayotzinapa. Rázce skončila zabitím šesti lidí, více než dvacítou zraněných a únosem 43 tamních studentů. Následná neochota úřadů zjistit osud unesených studentů pak vedla k bezprostředním masovým demonstracím.

Anarchistická federace Mexika vydala k událostem v Ayotzinapě prohlášení, v němž kromě jiného říká: „Krvavé státní represe proti studentům pedagogické školy Raúla Isidra Burgoše v Ayotzinapě ve státě Guerrero 26. září vedly k zabití 6 lidí, zranění 20 dalších a zmizení 43 studentů. Tím, kdo zabíjel, byla městská, stát-

ní a federální policie za podpory mexické armády. Místní, státní a federální úřady se spřáhly, aby uskutečnily a pak zatajily tento surový zločin státu.“

Zmizeli studenti pedagogické školy pocházeli z chudých rolnických rodin a škola byla pověstná radikálním odporem proti neoliberalním reformám vzdělávacího systému.

Podle českých korporátních médií, která přinesla o událostech jen velmi vágní informace, šlo při represích ve škole o vyřizování účtů v rámci organizovaného zločinu. Podle zahraničních médií vystupovali studenti proti neoliberalním reformám vzdělávacího systému, což se jim stalo osudným.

Protesty pokračovaly v pondělí 10. listopadu 2014 obsazením mezinárodního letiště v Acapulcu. Zástupce rodičů unesených studentů Felipe De La Cruz oznámil médiím, že „pokojné obsazení“ letištního terminálu proběhlo proto, aby „donutilo úřady pokračovat v pátrání po zmizelých“. Blokádou letiště zahájili protestující po skončení masového pochodu, který začal v turistické čtvrti Acapulco Diamante. Při začátku protestní akce došlo ke střetům jejich účastníků s policií.

11. a 12. listopadu pokračovaly protesty útokem na sídlo vládnoucí strany, policejní služebny a na budovu parlamentu státu Guerrero, kde demonstranti zapálili zasedací sál a poté i auta v ulicích. Protestující učitelé pronikli také do sídla ministerstva školství, jehož zařízení vyházeli na ulici a zapálili.

20. listopadu vyšly do ulic už desítky tisíc lidí. V hlavním městě Mexika požadovali protestující vyšetření události z Ayotzinapy a odstoupení prezidenta Niete. V rukou drželi portréty unesených studentů. Na transparentech bylo napsáno: „V Ayotzinapě neřídila narkomafie, byl to stát!“ a „Zmizelých není jen 43, jsou jich tisíce!“ Protestovalo se také v mexických státech Morelos, Puebla, Guanajuato, Tamaulipas a Chiapas.

Prvního prosince proběhly masové akce ve zhruba šedesáti mexických městech a opět došlo ke střetům s policií, protože vláda vyslala proti lidem v zájmu „zákona a pořádku“ silné oddíly policejních těžkoobčerství. Jedenáct zatčených demonstrantů obvinila z terorismu a organizovaného zločinu. V této souvislosti stojí za zmínku, že v Mexiku v rámci mocenských bojů oficiálních politiků (tj. zřejmě neorganizovaného zločinu) zmizelo bez stopy už více než dvacet tisíc lidí.

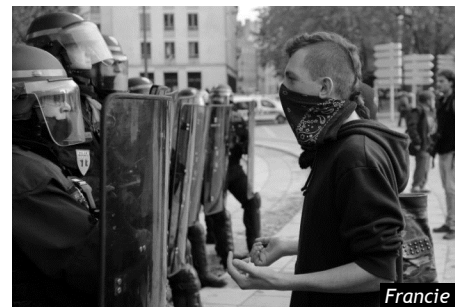

Mexiko

FRANCIE

V prvním listopadovém týdnu postavili studenti po celé Paříži barikády a zablokovali tak vstup do takřka 25 školních budov. Barikádami a průvody směřujícími na náměstí protestovali proti policejnímu násilí, v jehož důsledku ze-

mřel jednadvacetiletý student Remi Fraisse, který byl téměř před dvěma týdny při protestní akci proti stavbě přehrady Sivens Dam zabit policejním zábleskovým granátem.

Francie

Studenti vystavěli barikády před školními branami z odpadkových kontejnerů, někde zablokovali vchody okupováním vsedě. „Nezapomeneme, neodpustíme“ hlásal jeden z transparentů studenta sedícího na kontejnerech blokujících vstup do školní budovy. Některé z barikád byly vysoké několik metrů.

Po navržení barikád se blízko pařížského Place de la Nation okolo jedenácté dopoledne shromáždily tisíce studentů na protest proti policejnímu násilí. Doprava v této oblasti byla paralyzována.

Následovaly demonstrace nejen v Paříži, ale také v Brestu, Lyonu a Marseille. V Albi, Nantes a Rennes došlo ke střetům s policií. Ulicemi Nantes prošlo více než 600 lidí s transparenty s výzvou k solidaritě proti policejnímu násilí. Protestující rozbili výlohy obchodů, policie proti nim použila slzný plyn. (V Nantes se ostatně za poslední dva roky odehrálo několik bouřlivých protestů proti stavbě mezinárodního letiště.)

22. listopadu proběhly další protesty proti policejnímu násilí ve více než dvaceti francouzských městech. Tisíce lidí vyšly do ulic, zejména 32 jich bylo následně zatčeno. Ve většině měst proběhly protestní pochody klidně, ale v Nantes a Toulouse došlo ke střetům s policií. Na transparentech stálo: „Odbíjíme policii“. Když začali demonstranti házet na strážce „pořádku“ nejrůznější předměty, byla proti nim použita vodní děla a slzný plyn.

ŘECKO

Ve čtvrtek 13. listopadu ráno se studenti athénské právnické fakulty rozhodli symbolicky obsadit školu, aby připomněli památku 17. listopadu 1973, kdy se tehdejší studenti postavili vojenské diktatuře. Školu ale už předtím obsadila pořádková policie. Tisíce studentů v reakci na to pochodovaly Athénami a protestovalo proti policejnímu násilí.

Pochod začal u budovy rektorátu Athénské univerzity, pokračoval kolem řeckého parlamentu a směřoval k právnické fakultě obsazené robocopy a k polytechnice. Tam došlo ke střetům, při nichž policie použila slzný plyn a zábleskové granáty.

Listopad je v Řecku tradičně měsícem mobilizace studentů, i když poslední velké protesty proti neoliberalním reformám vzdělávání proběhly naposledy už před několika lety. Letos v listopadu byly sice školy symbolicky obsazeny v minulých týdnech, ale až do čtvrtka k žádným masovějším akcím nedošlo.

Řecko

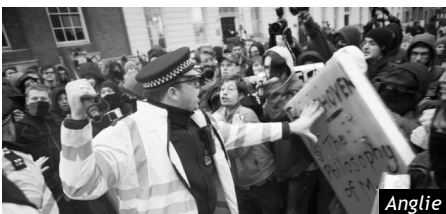
17. listopadu vyšlo do athénských ulic přes dvacet tisíc lidí. Proti nim bylo nasazeno více než sedm tisíc policistů. Na tradiční demonstrace navázaly solidární protesty na podporu anarchistického vězně Nikose Romanose, který drží hladovku kvůli svému právu vzdělávat se. Jeho zdravotní stav je podle lékařů vážný. Nikos Romanos byl dobrým kamarádem Alexandrose Grigoropoulase a byl svědkem toho, jak Alexandrose v roce 2008 zastřelil policista (oběma bylo tehdy patnáct let).

Na jaře 2013 Nikos ve vězení úspěšně složil přijímací zkoušky na univerzitu. Od září, kdy začal školní rok, měl dovoleno účastnit se přednášek. Ministr spravedlnosti a prezident Řecka se Nikose a další studující vězně rozhodli ocenit za zvládnutí přijímacích zkoušek z vězení, což ale Nikos odmítl, stejně jako odmítl převzít cenu 500 eur. Výsledkem bylo zamítnutí Nikosovy studijní propustky. Nikos zahájil kvůli zamítnutí studijní propustky 10. listopadu protestní hladovku. O dva týdny později byl převezen do jedné z athénských nemocnic, kde zůstal pod přísným policejním dohledem. Jeho stav je kritický.

Na podporu Nikose se kromě protestních pochodů v několika městech konala v Athénách i „spanilá jízda“ 200 motokářů, kteří projeli kolem nemocnice, kde ležel Nikos, až na náměstí Syryza. Nikosovi kamarádi také jako vyjádření solidarity 1. prosince obsadili budovu Národní technické univerzity v Exarchii. V jejím okolí došlo při demonstracích k několika střetům s policií. K protestní hladovce se přidali i další tři anarchističtí vězni Nikos Romanos (drží hladovku od 10. listopadu), Yannis Michailidis (od 17. listopadu), Andreas-Dimitris Brouzoukos a Dimitris Politis (od 1. prosince). 10. prosince média oznámila, že Nikos hladovku ukončil, protože mu bylo povoleno studovat.

ANGLIE

Ve středu 19. listopadu demonstrovaly tisíce studentů v Londýně proti ztrojnásobení školného a snižování výdajů na vzdělávání. I tady došlo samozřejmě ke střetům s policií a k zatýkání. Mluvčí ministerstva pro obchod, inovace a dovednosti akci komentoval slovy o vysokém standardu britských univerzit s tím, „že Británie je jednou z mála zemí, která vyvinula udržitelný systém financování pro své vysoké školy“. Tento skvělý systém znamená například možnost zavést roční školné 9000 liber (tedy v přepočtu přes tři sta tisíc korun) a odpovídající míru zadlužení studentů. Organizátor demonstrace Aaron Kiely prohlásil, že listopadový pochod studentů z celé Anglie byl jen začátkem hlavní vlny protestních akcí, které budou probíhat až do všeobecných voleb v příštím roce. Není tedy žádná náhoda, že v prosinci zahájili studenti na univerzitě ve Warwicku okupační stávkou, ani to, že policie proti nim na přání vedení školy tvrdě zasáhla.

Anglie

UKRAJINA: ODPOR PROTI VÁLCE

Muži, kteří obdrželi povolávací rozkaz, ve stále větším počtu ignorují nástup do armády, která válčí v Donbasu. Zástupce oděského vojenského komisaře sdělil, že v Oděské oblasti se více než třetina povolanců vyhýbá plnění vojenské služby v rámci mobilizace, a přitom verbování prý dosud fungovalo v Oděské oblasti, která je největší samosprávnou oblastí země, lépe než v ostatních.

Během tří mobilizačních vln od dubna do září 2014 bylo do ozbrojených sil povoláno asi 6000 obyvatel oblasti, z nichž se jich víc než 2500 odmítlo rozkazu podřídit. „Máme problém, 919 mužů odmítlo obsílku vůbec převzít, 1200 se jich nedostavilo,“ sdělil představitel vojenské správy Oděské oblasti Valerij Iščenko. 898 případů povolanců vyhýbajících se nástupu do armády bylo předáno ukrajinskému ministerstvu vnitra.

Na podzim 2014 řešila Hlavní vojenská prokuratura 222 případů vztahujících se k 3078 ukrajinským vojákům podle paragrafu o dezerci. Další způsoby vyhýbání se vojenské službě podle paragrafu 409 Trestního zákoníku zahrnuje 56 případů týkajících se 850 vojáků. Podle zástupce generálního prokurátora Anatolika Matiose bylo od zavedení tzv. protiteroristických operací 7. dubna zahájeno 1428 trestních řízení podle různých paragrafů týkajících se odpírání služby v armádě.

Připomeňme, že soustavné protesty proti mobilizaci probíhají na různých místech Ukrajiny od přelomu května a června a kromě odmítnutí nastoupit do armády mají nejčastěji podobu spontánních mítinků a blokád silnic. Právě v Oděské oblasti v červnu místní obyvatelé zapálili dvě budovy vojenské správy, které organizují mobilizaci.

ŠPANĚLSKO: POCHODY DŮSTOJNOSTI

Stovky tisíc obyvatel Španělska se 29. listopadu účastnily ve více než třiceti městech tzv. pochodu důstojnosti, který vyjadřoval protest proti politice španělské vlády. V Madridu šlo v protestním pochodu zhruba půl milionu lidí, v Andalusii osmnáct tisíc, v Galicii sedm tisíc, v Kantábrii dva tisíce, v Barceloně jeden a půl tisíce, v Asturii tisíc, v Lleidě tisíc atd.

K protestům proti státnímu rozpočtu a sociálně-ekonomické politice vlády vyzvala řada nejrůznějších veřejných a odborových organizací (ty provedly zpravidla samostatně paralelní akce), politických skupin a iniciativ. Pochod aktivně podpořili anarchisté a anarchosyndikalisté.

Pochody důstojnosti prošly všemi velkými městy Španělska pod heslem: „Chleba, práce, střecha nad hlavou... důstojnost!“ Mezi dalšími hesly na transparentech stálo: „At žije boj pracujících třídy!“, „Tomuhle říkají demokracie? My ne!“, „Ne splácení nezákonných dluhů!“, „Násili je, když vám berou dům a chléb!“

Madridský pochod skončil na náměstí Puerta del Sol přečtením prohlášení jeho účastníků. Na rozdíl od minulých protestů (například 22.

března letošního roku) se policie tentokrát držela stranou. Ve Valencii prošly tisíce demonstrantů centrem města a zakončili tak „týden boje“, čímž ovšem jejich odpor nekonečným: „Jestli všechno zůstane při starém, budeme pokračovat v pouličních protestech.“ V Galicii se skandovalo: „Stávka, stávka, všeobecná stávka. Ted!“ Ve Valladolidu navíc demonstranti volali po zastavení korupce, v Toledu požadovali záchranu veřejného zdravotnictví a zastavení privatizace sociálních služeb. I tady končil pochodem „týden boje“, který mimo jiné zahrnoval témata práva na bydlení, sexuální násilí, represivních zákonů nebo všeobecně dostupného vzdělávání.

ARGENTINA: AKCE ZA ŠESTIHODINOVÝ PRACOVNÍ DEN

Koncem listopadu 2014 zorganizovali aktivisté a nezávislé anarchosyndikalistické odbory FORA akce za zavedení šestihodinového pracovního dne. Proběhla ve městě Avellaneda (v provincii Buenos Aires) pod heslem odporu vůči rostoucí prekarizaci práce, již trpí miliony pracujících v celé zemi, a vůči konformnímu postoji oficiálních odborů. Jako prozatímní alternativu nabídli anarchosyndikalisté zavedení šestihodinového pracovního dne bez krácení mezd.

Akce zohledňovala fakt, že prekarizace práce - systém nestabilních, negarantovaných a dočasných úvazků, bezsmluvní pracovní závazky atd. - existovala v kapitalismu vždy, teď se však stala jednou z hlavních strategií zaměstnavatelů. Dnes začínají být prakticky všechny pracovní vztahy prekarizované a stabilita pracovního místa chybí. V Argentině se tento proces zrychlil od doby vojenského převratu a zvláště pak v 90. letech. Byly přijaty zákony zaměřené na to, aby byla práce „flexibilnější“, realizovala se nařízení změny výrobní struktury a zavedení nových technologií.

Pořadatelé upozorňovali na to, že oficiální odbory problémy prekarizace práce ignorují. Nepřiznávají pracujícím právo organizovat se nezávisle a není v jejich zájmu, aby pracující vedli boj proti pracovní nestabilitě. Pracující se musí organizovat mimo rámec pravidel stanovených státem a oficiálními odbory. Je třeba zničit staré byrokratické struktury a založit svobodné asociace pracujících.

Jedinou cestou je organizace prekarizovaných pracujících, jež se stane úhelným kamenem nového hnutí, v němž už nebude diskriminace. Pracující musí sami hájit své zájmy a sami své organizace vést. Výsledkem bude vítězství rovnoprávné a transparentní formy organizace. Odmítnutí starých odborových struktur povede ke vzniku nového federalistického pracovního hnutí, ve kterém budou přijímat rozhodnutí sami členové.

Anarchosyndikalistické argentinské odbory FORA byly založeny v roce 1901 a na začátku 20. století hrály klíčovou roli v boji za práva pracujících v této zemi. Doufejme, že historie se bude opakovat.

Španělsko

OD ZAČÁTKU VÍM, ŽE PATŘÍM K MENŠINĚ

Rozhovor s Maxem Ščurem

ROZHOVOR S BÁSNÍKEM A PŘEKLADATELEM MAXEM ŠČUREM O BĚLORUSKU, ČESKU, EMIGRACI A SAMOZŘEJMĚ O ANARCHISMU.

Jak je to s tebou a s anarchismem?

Otázku na mou zkušenost s anarchismem bych rozdělil do dvou: jak jsem se stal anarchistou a jak jsem se přidal k anarchistům. Přesnou odpověď na tu první nejspíš ani sám neznám. V dětství mě nejvíce ovlivnily dvě osobnosti: jednak můj otec, dělník a básník, který byl a je přesvědčený marxista, člen komunistické strany, i když byl vždy v opozici vůči oficiální stranické linii, a pak dědeček, který byl členem nejstarší běloruské strany, Rolnicko-dělnické jednoty, v Argentině pak vstoupil do strany komunistické, bojoval za práva dělníků-emigrantů a během Perónovy diktatury seděl ve vězení. Byl jsem vychováván v duchu revolučních tradic, jednou z mých oblíbených knih byl třeba *Útek* od Kropotkina, popisující jeho útek z carského vězení - asi to byla první kniha, napsaná anarchistou, kterou jsem v životě přečetl. V otcově knihovně obecně nechyběly četné tituly o revolucionářích a atentátnících všeho druhu, od Robespiera po Zasuličovu, i když třeba o Machnovi se dalo něco dozvědět až mnohem později, jelikož mezi oblíbence komunistů nepatřil... Ovšem člověk má tendenci vlivy nejen asimilovat, ale i jim vzdorovat - proto k vlastnímu, jaksi vnitřnímu anarchistickému přesvědčení jsem dospěl později a cestou nikterak dogmatickou: možná vlivem četby Orwellova románu *1984* nebo Kafky; k řadě anarchistických myšlenek se hlásil i můj oblíbený Borges... Asi poslední kapkou a zároveň největším politickým ořesem mého mládí byla četba Marcuseho knihy *Eros a civilizace* - nejenže jsem si po ní definitivně uvědomil represivní povahu naší společnosti, ale stal se ze mě takový fanoušek přes francouzský Máj 68 (k hipizáci jsem inklinoval už předtím, stejně jako k alternativní kultuře, především tedy prostřednictvím hudební scény).

Po tom všem byla cesta k anarchistům poměrně logická a snadná, ale byl v tom možná i kus štěstí - studoval jsem v Minsku španělštinu a kamarádil jsem se s jedním argentinským trockistou, který osobně znal Pauluka Kanačyky (s nímž jsem měl později tu čest sedět pět dnů v minské vazbě) a Lolika Uškina, což byli ti neaktivnější členové čerstvě založené „antistranické skupiny Čyrvony Žond“. (Název pochází z dob proticarského povstání r. 1863 v Polsku, Bělorusku a Litvě - tak se jmenovala skupina ve vedení povstání, která měla levicový program. Od povstání se chtěl tenkrát zapojit i Bakunin, ale k výsadku na litevském pobřeží nakonec nedošlo.) Od vidění jsem je už znal, ale neměl jsem možnost chodit na všechny anarchistické akce, protože jsem přece jen musel taky trochu studovat. V podstatě hned poté, co jsme se seznámili osobně, jsem dostal „za úkol“ (spíše nabídku, ale vzal jsem ji jako úkol) napsat k výročí atentátu na cara Alexandra II. nějakou divadelní frašku, čehož jsem se zhostil s vervou, stejně jako jejího následného

vedení našim improvizovaným „pouličním divadlem“ (na všechno jsme měli tak tři dny, už proto považuji tu akci za úspěšnou). Právě jakožto hlavní postava hry, běloruský terorista lhnat Hryniavicki, jsem se poprvé dostal doslova do hledáčku kameramanů z KGB, i když střetů s policií jsem se účastnil už od února roku 1996. Pak jsme se scházeli pravidelně na různých akcích, někdy vyložené recesistických, jako byla třeba oslava Che Guevarových narozenin za účasti kubánské ambasády, kterou jsme využili pro propagaci svých názorů... V té době jsme všechno, včetně stupidního Lukašenkova režimu, brali tak trochu jako recesi - obávám se, že zrovna já jsem byl ze všech anarchistů ten „nejvážnější“ (nebo asi na ty politické poměry nejnasranější, nevím) a furt čekal, kdy už konečně půjdeme házet molotovy... i když šutry se házely pravidelně, to jo. Možná, že bych si v tom víc rozuměl s lidmi jako právě lhar Aliněvič (Igor Oliněvič), ale ti byli v té době ještě moc mladí. Činnost naší generace anarchistů byla taková především agitační a kontrakulturní: jejími nejviditelnějšími a nejúčinnějšími produkty byly třeba noviny (později časopis) *Navinky* (což je název minského bláznivce) a dokonce několik skvělých politických filmových komedií, které byly ovšem natočené už v mé nepřítomnosti. Když si pro mě přišla KGB, bylo pro mě osobně už po recesi.

Pak jsem se nějakou dobu pohyboval v anarchistickém prostředí v Praze (na Miladě, na 1. máji 1998 a 99, během protestů proti summitu NATO atd.), ale poté už jsem se zase musel věnovat hlavně studiu na FF UK, takže jsem přešel z kategorie praktiků anarchismu spíše do kategorie teoretiků - od té doby se snažím pravidelně studovat klasiky politické filozofie včetně těch anarchistických a své názory na věc prohlubovat a korigovat. Neaktuálnějším levicovým myslitelem a spisovatelem je pro mě dnes Egon Bondy, s jehož dílem jsem se seznámil v Čechách - výběr z jeho děl v mém překladu vyšel vloni v Minsku v nezávislém nakladatel-

ství; ale vedle něj tu jsou samozřejmě i jiní, jako Debord, Stirner, Benjamin a další.

Doma v Bělorusku jsi zažil „klasické“ politické pronásledování, a to v době, kdy se z něj v Česku už stalo téma do čítanek. Skončil jsi jako emigrant právě v Česku. Jaké to tu podle tebe je? Srovnával jsi s Běloruskem?

Předpokládám, že se ptáš především na „politikum“. V tomto ohledu srovnání mezi Běloruskem a Českem podle mě není vůbec možné, jelikož Bělorusko jednoduše není stát, který žije podle zákonů. Jakožto bytostnému anarchistovi by mi to teoreticky mělo vyhovovat - ale má zkušenost s Běloruskem je taková, že naopak, čím slabší je zákon, tím silnější je stát - což může vyhovovat jen tomu, kdo ten stát z nějakého důvodu podporuje (většinou je jeho otrokem, fyzicky i intelektuálně). Jako člověk, který považuje Kantův „morální zákon ve mně“ za zcela dostačující, přicházím v Česku (teď ho schválně beru mimo světový systém) do styku se zákonem jen vzácně, takřka nikdy - a to mi vyhovuje. (Stejně tak se státem: platím daně, ale žádné výhody od něj nemám ani nečekám.) Naopak v Bělorusku jsem měl pocit, že stát tento styk (na bázi údajného „porušování zákona“) se mnou vysloveně vyhledává, jako by mu vadilo už to, že existuji...

Tuto situaci lze asi nejlépe popsat pomocí známého pořekadla: v Čechách je povoleno vše, co není vysloveně zakázáno; v Bělorusku (ale i jinde na východě) je zakázáno vše, co není vysloveně povoleno. Náš stát - stejně jako „příroda, která se bojí prázdna“ - vyplňuje veškeré mezery, strká svůj nos úplně do všeho, a ten nos je většinou nesmírně necitlivý a tupý, jelikož je většinou ztělesňován podprůměrným a na svou moc pyšným policistou nebo úředníkem... Takový stát znamená de facto absenci soukromí, a to dávno před Snowdenem. Když se tady v souvislosti s kauzou CzechTech začalo mluvit o „policejním státě“, nemohl jsem se než smát: nejde o zásah jako takový, ale o to, podle čeho je nařízen a jak bude (bude-li vůbec) posuzován. Ve skutečném policejním státě, jako je Bělorusko, se zákonné normy bud' vytvářejí zpětně, nebo jich není vůbec zapotřebí, proto jsou tam ty zásahy na denní pořádku - policista se nebojí ničeho, „má pravdu“ vždycky, ať udělá cokoli. Třeba vloni umlátili k smrti devatenáctiletého kluka, který ani nebyl odsouzený - jen proto, že je natáčel na mobil... A to pomíjím oficiálně existující trest smrti... Existuje dokonce něco jako „presumpce viny“ (jak to známe z knihy anarchisty lhar Aliněviče). Ovšem píše o tom už Solženicyn a ten „soudní“ systém je dědictvím stalinských dob, o tom žádná.

Ale ten hlavní rozdíl mezi Čechami a Běloruskem je možná ještě někde jinde. Když se shodneme na tom, že civilizace znamená postupné snižování tolerance k násilí ve společnosti, pak je Bělorusko (stejně jako jiné postsovětské země) ve srovnání s Českem zemí pramálo civilizovanou - a proto i patriarchální, sexistickou, xenofobní, rasistickou atd., to všechno napros-

to logicky plyne z tradiční „nadvlády mužů“. To násilí je tam (i díky vězeňské subkultuře) naprosto běžnou součástí života, proto společnost jako celek nijak nepobuřují zásahy à la Czech-Tech, naopak jim fandí, stejně jako (ná)silnému státu, vládě pevné ruky atd. - existuje rčení „pravdu má ten, kdo má víc práv“. Právo je tam myšleno především jako výsada trestat, právo na násilí, nikoli jako jakási spravedlnost. V takové společnosti vždy a bez výjimek má pravdu většina oproti menšině, silný oproti slabému, bohatší oproti chudšímu atd. K čemu je pak zákon? Jednotlivý lidský život v podobné společnosti nemá žádnou cenu, natožpak „důstojnost“. Tuto v zásadě středověkou mentalitu ztělesňuje dnes nejen běloruský stát, ale i jiné Putinovy loutky, především na východě Ukrajiny, ať už s insigniemi nebo bez. Radovat se z toho, že to „nandali Západu“, je stejně pošetilé jako radovat se z vítězství islamistů - v obou případech jde o krok zpátky v dějinám a politickém vývoji.

Samozřejmě existují i jiné zákony, než jsou ty lidské - přírodní, fyzikální, historické i ekonomické (s tím, že ty poslední „nejsou lidské“, by většina levicově smýšlejících zřejmě nesouhlasila) - a ty doléhají na lidi všude ve světě bez rozdílu státního zřízení. V tomto smyslu se moje dnešní situace s Běloruskou srovnávat dá a myslím si, že až na to, že jsem časem zestárnul, je lepší (aspoň mám tu možnost pořizovat si kulturní statky v dostačující míře, a to mi bohatě stačí; na klima si nestěžuji atd.).

Ale vážně, tj. zpátky k politice: nemohu souhlasit, že jsem v Bělorusku zažil „klasické“ pronásledování (v Bělorusku „klasické“ není snad vůbec nic). Spíš je pravda, že jsem před ním včas uprchl (to kdybych mohl aspoň doufat v „klasický“ soud, možná bych dokonce zůstal). Udělal jsem to proto, že žádné „čitanky ani památníky“ nemohou kompenzovat ztrátu zkušenosti ze života na svobodě, o níž přicházejí lidi ve vězení, a to ještě k tomu v mládí. To, že jsem byl nakrátko zatčen kvůli účasti na demonstraci, za pronásledování nepovažuji, to je bohužel „normální“ v každém státě. Byl jsem důkladně „fyzlovaný“, to jo, to bylo kdysi klasické i tady. (Od té doby se to jenom zhoršilo: podle mých nejnovějších informací spolupracuje dnes v Bělorusku s tajnými službami takřka polovina obyvatelstva, ale zdaleka nejhorší je to, že to nikdo nepovažuje za nějaké morální dilemma.) Nakonec si pro mě přišla KGB (jedna z nejstarších zločineckých organizací na planetě) a nabízela mi „svobodu“ výměnou za spolupráci, tj. udavačství a zradu. Přestože jsem byl přitlačen ke zdi, řekl jsem si v duchu, že si dokážu zajistit svobodu i jinou cestou než cestou zpronevěření se svým morálním zásadám. V tom mi hodně pomohli mí běloruští a čeští přátelé, kterým vděčím za to, že jsem mohl zůstat sám sebou. Naopak „klasický“ pronásledování jsou podle mě ti političtí vězeňové, včetně anarchistů, kteří si dnes odpykávají tresty v běloruských vězeních - těm se v žádném ohledu nemohu rovnat. To v Čechách, pokud vím, nikdo není vězněn za politické postoje - i když kauzy tykadlového řidiče Romana Smetany nebo umělce Romana Týce jsou samozřejmě ostudou.

Letos v létě projednáváný zákon o „preventivním“ sledování lidí v Bělorusku do tohoto obrazu skvěle zapadá. Jinak jsi mě jen utvrdil v tom, že si podmínky v Bělorusku nedokážeme ani zdaleka představit. Emigrace pro tebe vlastně nebyla volba, ale jediná možnost. Prošel jsi tady uprchlickým táborem. Jak to tam koncem 90. let vypadalo?

Emigrace byla přesněji řečeno jediná soudná možnost, kterou jsem ale ještě rok předtím, po svém zatčení, vůbec nepřipouštěl - připadala

mi tehdy jako zbabělý útěk... Člověk opravdu nikdy neví, co se mu všechno může přihodit. A nebyla to jen možnost záchrany, ale i jediná možnost pokračovat ve vzdoru, byť už jen individuálně: během krátké doby režim dokázal natolik marginalizovat jakoukoli opozici, že „bojovat spolu“ s de facto nebojujícími, nýbrž jen bránícími se uskupeními, usilujícími aspoň o zachování statu quo, pro mě postrádalo smysl - opozice v Bělorusku během prvních pár let Lukašenkovy vlády (bod nenávratu byl překročen už v roce 1996) pohnojila, co se dalo. Ještě víc se uzavřela do nacionalismu, elitářství, stala se z ní taková jednostranně smýšlející prozápadní firma s vlastními úzkými zájmy, obchodující s politickými hesly, k tomu ještě dost povrchními... Inu, aspoň po této stránce jsem svého rozhodnutí emigrovat nikdy nelitoval: bylo mi jasné, že nejméně dvacet let všechno zůstane stejné, a nechtěl jsem je strávit s Lukašenkem ani promarnit s takzvanou opozicí. Uvědomuji si, že se odjezd ze země nakonec jeví jako až příliš „mirumilovná“, ne-li vyčuraná (být v mém případě zcela spontánní a nepromyšlená) volba, která (bohužel) jaksi vyhovuje oběma stranám... Jenže Bělorusům, jak se mi tenkrát zdálo, zcela vyhovoval Lukašenko - no dobrá, tak jsem nechtěl stát v cestě jejich štěstí...

Tady jsem pobýval dokonce ve dvou uprchlických táborech (po čtyřech měsících jsem kvůli nějaké hlouposti zažádal o převedení z Červeného Újezdu u Teplic do Bělé pod Bezdězem, a toho jsem pak trochu litoval, jelikož není tábor jako tábor: na „Červenák“ už jsem byl zvyklý a cítil jsem se tam skoro jako „mazák“, ale změna je život). Musím říct, že koncem 90. let to tam nevypadalo nijak apokalypticky. Na Červený Újezd mám (nebo snažím se mít) ty nejlepší vzpomínky: byl jsem vlastně šokován tím, že mě český stát nenechal chcípnout hladu na ulici, proto mě na rozdíl od mých spoluobčanů nikdy nenapadlo si na něco v táboře stěžovat. Tenkrát žadatelé o azyl nesměli oficiálně pracovat, takže většina zabíjela čas hazardními hrami, sportováním (v areálu bývalých sovětských kasáren) nebo chlastáním (na to se kupodivu peníze našly vždycky - jistě, pracovalo se načerno). Nejhuř to čekání nesly asi ženy s dětmi - i když i tam si dokázaly zřídít provizorní domov. Já jsem se nenudil - učil jsem se sám česky, psal, četl (byla tam i knihovna), poznal jsem spoustu lidí z Balkánu, Afghánistánu, Iráku, Kuby, ba i z Rumunska, Polska (!) nebo Slovenska (!!), i když drtivou většinu tvořili uprchlíci z postsovětských zemí. Ti se samozřejmě i v táboře (jako ostatně všude, bez toho by snad ani nepřežili - naučila je tomu jak sovětská vojna, tak pochybná minulost) pokoušeli o zavedení „vězeňské“ hierarchie a subkultury, ale jednak tam nebylo koho o co násilím obírat (i když pokusy byly), jednak se na ně dalo kašlat díky přítomnosti ostrahy, takže to jejich „chlapácké“ machrování nakonec nemělo smysl.

Na ty z nás, kteří zažádali o azyl v Čechách, se pohlíželo vlastně jako na blázny, jelikož se většina uprchlíků pravidelně pokoušela o útěk do Německa, které bylo jejich vysněným cílem. Nikdy jsem to nechápal a snad už od začátku jsem se v Čechách cítil „jako doma“, i když doma mi ve skutečnosti bylo poslední dobou mnohem hůř. Když už to bylo v táboře k nevydržení, tak jsem prchal na vycházku do Prahy, kam občas dojížděl na návštěvu moji běloruští kamarádi, kteří zrovna studovali v zahraničí (to Bělorusům zakázáno není, kdyby se někdo divil). Samozřejmě, kapesné od státu nestačilo ani na cigarety, ale strava a nocleh byly zajištěné. S některými zaměstnanci nebo dobrovolníky jsem se i skamarádil. Tábor hlídala soukromá bezpečnostní agentura a členové ochranky

byli docela benevolentní. Rád bych postrašil čtenáře nějakým příběhem o brutalitě státních zmocněnců, ale nejhorší, co mi provedli, bylo to, že mě dopadli cestou z hospody (po večerce) a kvůli tomuto prohřešku jsem přišel o beztak nevalné kapesné. Jednou mě taky povalil na zem a málem pokoušel včák, ale kdyby jeho majitel (jeden ze strážců) býval chtěl, tak mě ten pes roztrhal na cucky... Brutalita spíš občas propukala mezi uprchlíky, což byli ze sedmdesáti procent muži (mezi nimiž bylo až překvapivě hodně bývalých delikventů), pak se rozbíjely držky a zabodávaly se nože - ale nikdo naštěstí nebyl zavražděn (jak říkám, v podstatě nebylo o co bojovat). Jen jeden chudák Číňan, kterého prý znetvořila jejich domácí mafie a který skoro nemohl mluvit ani chodit, se nakonec ze zoufalství oběsil... ale to by asi býval učinil i mimo tábor. Zase k tomu násilí: vyrostl jsem ve společnosti, kde jsou takové věci běžné, čímž pádem mě život v táboře nijak zvlášť po této stránce neodrovnal. Pořád jsem si říkal, že je to stokrát lepší než běloruské vězení. I když jsem zase využíval každou příležitost, abych odtamtud unikl do normálnějšího světa.

Zhyčkaný tedy rozhodně nejsi. A ne náhodou jsi už doma psal politické satiry...

Když máš tehle nedocenitelný odstup, nechtěl bys nějak komentovat to, čemu například Paul Polansky (autor románu Bouře a ten, kdo tady v 90. letech prolomil tabu českého podílu na romském holocaustu) ne bez ironie říká „vláda disidentů“, když mluví o českém undergroundu, který se po převratu 1989 dostal k moci?

Tak komentovat... „Mám názor na cokoli“, říkával Salvador Dalí; otázka je, do jaké míry může být přínosný nebo zajímavý. Je škoda, že jsem tady v letech 89 až 97 nebyl a po svém příjezdu r. 98 jsem se zajímal hlavně o politické dění v Bělorusku (kde to tenkrát ještě vřelo, aspoň ve srovnání s dneškem), jinak bych toho mohl říct mnohem víc... Nicméně, díky tomu, že jsem jednu dobu tlumočil pro delegace běloruské opozice (kde byli nejen politici, ale i novináři, občanští aktivisté atd.), které přijížděly do Čech za „zkušeností“, tak jsem letmo přišel do styku i s českou politickou reprezentací (jednou jsem dokonce tlumočil Havlovi). Většinou to byli pravicoví politici jedné nejmenované strany a jejího mládežnického křídla. Mé dojmy nebyly skvělé, nejen proto, že jsem na opačné straně politického spektra - měl jsem z nich prostě pocit kariéristů, svazáků a papalášů. Jen málokdo z nich prošel disentem, natožpak vězením jako Havel, k němuž už proto chová úctu; ostatně Havel vůdce a zakladatele oně strany neměl v oblíbě, přesto mu umožnil vládnout... Nejevhovavější pro mě byl postoj oněch politiků vůči běloruským kolegům - takový mentorský, jak furt dávali za příklad kuponovou privatizaci a chválili vlastní vlády, i když bylo jasné, že to všechno nemohlo být tak růžové. Až mě zaráželo, do jaké míry se v běloruské situaci nevyznají a jaké mají o ní i o sobě iluze.

Nevím, do jaké míry je slovní spojení „vláda disidentů“ výstižné, jelikož tehdejší představitelé české politiky (až na J. Rumla) na mě jakožto bývalí disidenti nepůsobili. Domnívám se jednak, že disidenti se vyskytovali hlavně kolem prezidenta Havla jako jeho poradci, tj. že skutečné ekonomické moci mnoho neměli; jednak že skuteční disidenti (především Bondy, ale třeba i M. Kozelka, surrealisté atd.) si zachovali od nového řádu patřičný distanc. Někteří jednoduše vůbec neuměli v politice chodit (viz za všechny příklad takového M. Mejstříka).

Je ovšem pravda, že většinou „apolitická“ rétorika disentu (to, čemu se dnes říká „prav-

„doláskářství“) poněkud nechtěně napomohla k nepochopení pravé podstaty proměn, které se tu odehrály od r. 89. Bylo to zřejmě určité opojení vlastním vítězstvím, které mohlo za to, že bývalí disidenti většinou „složili zbraně“ a považovali věc revoluce za hotovou. Pak se kolem disentu vytvářely různé mýty, sametová revoluce se prezentovala mimo kontext doby, jako by si Češi a Slováci svobodu vybojovali sami, což jednoduše není pravda... Z toho asi pochází ta filozofie soběstačnosti: „Jaký si to uděláš, takový to máš“ atd. Já si pamatuji, co se v těch letech dělo v Německu, Rumunsku, Litvě atd. - bylo to takové „evropské jaro“, jehož epizodou (naštěstí nenásilnou) byly československé události. Ovšem, revoluci dělají hrdinové a zneužívají padouši, to je známá věc. Kdo ale ti padouši jsou? No jistě, kdokoli jiný, jen ne my sami...

Mám pocit, že většina lidí v Česku se na událostech podílela jen pasivně, oportunisticky, protože tím směrem jednoduše vál vítr - stejně jako dnes, když se situace změnila, titíž lidé oportunisticky dávají hlasy komunistům. To není odezdikeydismus, to je pořád ten samý postoj: když jsou dějiny konečně tu, když už do toho šly i ty „největší autority“ (tj. popové hvězdy), pojďme tedy využít situace ve svůj prospěch! Takřikajíc „kráčet s dobou“, kam, to už je podružná otázka... Aspoň tak si pro sebe vysvětlují věci, které bych jinak nepochopil, jako byly tebou zmíněný podíl na romském holocaustu, odsun, normalizace, tunely... Národ, který se v roce 89 vnímal jako národ hrdinů, se ve skutečnosti ukázal být národem Viktorů Kožených, tj. zmíněných prospěchářů (všichni by ve skutečnosti nejraději žili na Bahamách, jenže to dopadlo jinak, a tak pojďme aspoň zažalovat za velezradu prezidenta, který jakožto premiér měl naši plnou podporu!).

Ty konzumní „hodnoty“ ovšem byly zformované už za normalizace, a to nejen v Československu, ale i u nás - kdyby tak ještě socialistická ekonomika stačila vyhovovat narůstajícím potřebám spotřeby, neměla by nejspíš většina občanů problém ani s diktaturou. Zdá se mi, že takzvaní „normální“ (ve skutečnosti „normalizovaní“) lidé zvonili klíči většinou jen proto, že doufali, že z toho pro ně něco ukápe; když se přesvědčili o opaku, rázem zatratili všechno, čemu sami nestihli ani porozumět (jak to, že najednou bojovali proti totalitě, když jim totalita celý život nevadila, to nechápu dodnes). Zatratili ve jménu čeho? Ve jménu zachování osobní integrity: přece jsem nemohl být sobě nepřítelem, za všechno můžou ti druzí, ti zlí! Náherný příklad tohoto jevu líčí Bondy ve *Sklepní práci*, kde se jedna z postav po celý život pokouší „být s lidem“ - a tak je nejdřív fašista, pak komunist... není co dodat. To samozřejmě není typické jen pro Čechy, u Bělorusů ta pasivita a štádnost bije do očí ještě víc - s tím rozdílem, že Češi svoje omyly uznávají aspoň zpětně a aspoň částečně, zatímco Bělorusové na nich trvají.

Zkrátka nemám rád diskurz „podvedených“ a „oklamanych“, kteří by nejraději všechnu vinu za kapitalismus hodili na hlavu disentu. Má-li někdo z něčeho vinit disent, pak z toho, že se po revoluci za každou cenu snažil zachovat tradiční integritu společnosti, udělat „tlustou čáru“ za minulostí, nehladat zbytečně viníky, prezentovat minulý režim jako nasazený zvenčí (to spíš už ta slavná revoluce byla „nasazená“ zvenčí) - a tím vším nejen ujistil lid o jeho vlastní nevině, ale i dal skutečným padouchům cart blanche takřka na cokoli, včetně rychlého převlékání kabátů. Morální obroda společnosti se navzdory projevům a výzám nekonala, čehož si všimli lidé, jako byl Karel Kryl, atd. Jakápak morální obroda, když do

ekonomiky šli masově lidé s hodnotami jako „kdo nekrade, okrádá rodinu“, „co můžeš, urvi“ atd.! Jinými slovy, měl být podle mě především nalezen ten pravý viník normalizace, kterým byl právě konformismus a oportunismus (jenž záhy nato vylezl na povrch v nezastřeně podobě českého nacionalismu, onoho známého „fandění si“: kdo neskáče... nemaká... nevydělává... nenenávidí Cikány... Jeden Národ! Nic než národ! atd., to byla asi ta lidová náhražka „morální obrody“). Že se tento viník nenašel a uvnitř vlastních řad se ani nehlídal, byl podle mě politický a historický podvod, jenž se odehrál všem na očích a z něž logicky vyplývaly všechny následující podvody, pro změnu ekonomické. Ale lidé se klamou rádi, to je taky známá věc.

Můžu se na závěr vrátit k Bělorusku? Jak je to s běloruštinou? Četla jsem, že ji Lukašenko všemožně potlačuje a že se z ní pomalu stává řeč, kterou nebudou Bělorusové znát.

Bělorusové už ji v podstatě neznají. Rozhodně tedy ne na té úrovni, která by jim umožňovala tento jazyk používat v sofistikovanějších kulturních sférách. Mluvíme teď o cca 90 procentech Bělorusů. Z jazyka, jenž byl ještě před válkou živý, zbyl jen historický symbol - státní hymna, folklor, jedna hodina výuky týdně na střední škole... a to vše přičiněním státní moci a zcela záměrné sovětské koloniální politiky. Na druhou stranu většina jakéhokoli národa toho nezná spoustu a nestará se o to, tak co...

Upřímně řečeno, já jsem tuto situaci vždy (i před Lukašenkem) bral jako danost a nikdy jsem nad ní nijak zvlášť nezoufal. Od začátku vím, že patřím k menšině: jednak jsem měl to štěstí, že jsem běloruštinu pochytíl v dětství od prarodičů (byli totiž třicet let v emigraci v Argentině a zachovali si tam onu „předválečnou“, čistou a živou běloruštinu - ve vlasti by nejspíš byli asimilováni jako všichni), jednak jsem rád četl a nebyl líný se ji dodatečně učit samostatně (ale to už jsem v ní začal psát básně, což zase nedělají všichni).

Nikdy jsem neměl onen pocit méněcennosti vzhledem k tomu, že mluvím bělorusky (což byl pocit u místního obyvatelstva umně vypěstovaný carskými a sovětskými *kulturtreger*). Znáš (i když většinou jen virtuálně) dostatečný počet blízkých lidí, s nimiž mohu bělorusky volně komunikovat - bělorusky mluvící komunita není nijak početná (řádově jde asi o desítky tisíc lidí) ani „přírozená“, tj. není usídlená na jednom území, i když v emigraci je takových lidí poměrně dost. V médiích se dnes běloruština používá asi víc než v běžné komunikaci (ale to už začalo za sovětského času) - pro jedno takové médium pracuji, překládám do běloruštiny filmy z angličtiny, španělštiny a češtiny. Kdyby tento jazyk neměl status spisovného, tj. nevyprodukoval za dobu své existence dostatečné množství písemných památek, dnes už by nejspíš vymizel zcela. No a tak tu tradici mezi sebou jakžtakž udržujeme, zatímco se zbylými 90 procenty komunikujeme v jejich velké a mohutné (řečeno s Turgeněvem) ruštině, za níž stojí všechna nerostná bohatství Sibíře.

Jsem totiž přesvědčen, že se povinně mluvení žádným jazykem prosazovat nemá - dokonce, nejvíc běloruštině uškodil ani ne Lukašenko, nýbrž snaha novodobých obrozenců vnutit tento jazyk oněm 90 procentům na začátku 90. let... Já jsem oproti tomu nikdy nechápal, co získám tím, že s nějakým místním grázlem budu (v případě extrémní nutnosti) mluvit bělorusky, nikoli rusky. Představa bělorusky mluvícího grázla nebo nevzdělance je pro mě stejně fantastická jako odporná.

Když už mluvíme o grázlech, tak ještě k tomu Lukašenkovi: jeho postoj k běloruštině je stej-

ný jako postoj každé jiné moci, tj. ideologický. Běloruštinu udržuje v mantinelech a toleruje potud, pokud tento jazyk nesdělují nějaké podezřelé a pro něj nebezpečné obsahy, především politické (od 17. století to byly obsahy náboženské, kvůli nimž byla běloruština zakázána nejdřív Poláky, pak Rusy), jeho bylo v 90. letech odhalení pravdy o Černobylu a o stalinistických represích. (Ani jedno z toho sám Lukašenko nepovažuje za katastrofu.) Nicméně dnes už je běloruština znevýhodňována především proto, že to *není ruština* - to bych prosil, aby pochopili čeští a evropští milovníci velké ruské literatury a kultury, kteří mají tendenci ji zaměňovat s ruským státem a jeho koloniální politikou. Třeba představitelé českých 90 procent se mě pořád ptají, zda se běloruština od ruštiny vůbec liší: mohu je ubezpečit, že kdyby se nelišila, nebyla by tolik pronásledována a pro rusky mluvící státní moc nebezpečná. To vysvětluje také to, proč mnozí lidé u nás, obzvláště mladí, mluví bělorusky na truc moci: je to jeden z nejelementárnějších projevů vzdoru. Ze stejného důvodu jsme pěstovali běloruštinu i v naší anarchistické skupině, přestože, opakuji, nikdo z nás samozřejmě nebyl a není nacionalistou (natožpak fašistou, banderovcem atd.). Podíváme-li se na opačnou stranu mince, uvidíme, jak dnes samotná ruštině (aspoň tedy v mých očích) škodí její masové zneužívání v rámci všelijakých těch velkohubých diskurzů o vyvolenosti ruského národa: dokážu pochopit, proč je po zkušnostech 20. století řada postsovětských národů vůči ruštině čím dál víc skeptická. Což si naštěstí uvědomuje i řada mých ruských přátel.

No a ještě pár slov k mému úzce „profesnímu“ vztahu k běloruštině: mí surrealističtí přátelé pracují s pojmem „vnitřního cenzora“ (super-Ego, bdělé vědomí atd.), který by se během psaní měl „obejít“. Až potud s nimi souhlasím: mám pocit, že když jsem si jako jazyk psaní ještě v dětství zvolil běloruštinu, zbavil jsem se jak vnitřního (aspoň zčásti), tak vnějšího cenzora vsudypřítomné a jaksi zprofanované ruštiny. Nevěděl jsem, že se tím za pár let dostanu do konfliktu se skutečnými cenzory... (Asi jsem zapomněl říct, že to byla moje bělorusky psaná jednoaktovka *Smrt Tyrana*, co posloužilo jako formální důvod k perzekuci.) No, sapienti sat: chci ti za tuto otázku obzvláště poděkovat, je pro mě jednou z osobně nejdůležitějších.

A přece jen ještě jedna obligátní otázka: Nechybí tu téma, ke kterému by ses chtěl vyjádřit, jenže nezaznělo?

Tím nejdůležitějším prostředkem vyjádření se k nejružnějším tématům je pro mě psaní, především psaní básní - je jaksi vždy „po ruce“, a tak díky němu asi nemám zažitou potřebu ptát se sám sebe „veřejně“ na x věcí... Jedině snad: jak to, že jsem tady najednou dostal takový prostor? Přál bych si, aby mě odpovědi padly na úrodnou půdu a pomohly českému čtenáři uvědomit si důležité nuance naší východoevropské situace, která zdaleka není černobílá. A že jsem nekecal: zdál se mi dnes sen, v němž jsem v Bělorusku spáchal nějaký nepovedený „teroristický čin“, vzdal jsem se „spravedlnosti“, čehož jsem pak hned litoval a uvažoval o sebevraždě. Inu, i po 16 letech se běloruské zážitky jeví mému podvědomí jako stále aktuální, a to se oklamat nedá. Takže ještě jednou děkuji za tuto vzácnou příležitost něco o nich vypovědět a tím se s nimi dodatečně vyrovnat.

To já děkuju.

Dagmar Magincová

AF

Anarchistická federace, která přímo navazuje na Československou anarchistickou federaci (ČSAF), sdružuje od roku 1995 některé lokální anarchistické skupiny a jednotlivce coby organizační platforma pro vzájemnou komunikaci a koordinaci různorodých aktivit a je součástí Internacionály anarchistických federací.

SJEZD ČSAF

V polovině října proběhl další řádný sjezd Československé anarchistické federace. Tyto sjezdy se konají pravidelně vždy dvakrát do roka. Tentokrát se členové a členky federace sešli v Praze, kde se kdysi organizační setkání konala poměrně často, v posledních letech je však hostily spíše mimopražské skupiny.

Sjezd tradičně začal „organizační byrokracií“, tzn. referáty o činnosti místních a pracovních skupin, hodnocením jednotlivých funkcí potřebných pro chod federace a delegováním členů páteřních pracovních skupin organizace. Nešlo ale jen o nutnou a nudnou část sjezdu, vtipné odlehčení se jí totiž dostalo třeba během referátu o činnosti skupiny ČSAF-Východ, který byl přednesen ve verších a za doprovodu flétny. Dalším důležitým bodem sjezdu bylo pokračování debaty o transformaci na Anarchistickou federaci, k níž dojde, jak bylo potvrzeno, k 1. lednu 2015.

Závěr hlavního jednání dne byl vyhrazen setkání s pozvanými hosty. Na programu byla diskuse ohledně potřeby federativního organizování anarchistů a anarchistek, nakonec se však přešlo k praktičtějším bodům, mezi něž patřily diskuse o organizování konkrétních akcí, například dalších májových akčních dnů či protestu 17. listopadu.

Program následujícího dne se točil kolem úkolů některých pracovních skupin, kupříkladu přípravy nových webových stránek či dalšího ročníku anarchistické revue *Existence*.

BENEFICE NA VÝCHODĚ

V předvečer 75. výročí říjnových demonstrací v roce 1939 proti Protektorátu Čechy a Morava proběhl v Hradci Králové benefiční koncert pro Food not Bombs Hradec Králové. Koncert byl organizačně zaštiťován ČSAF-Východ a FNB HK, což od začátku nasvědčovalo, že akce bude mít kvalitu vyššího standardu. Jelikož obě pořadatelské skupiny jsou personálně de facto identické, komunikace mezi nimi byla o to snazší: na koncert dorazily jako vždycky všude pozdě, ale zastoupení výživného jídla a tučného distra bylo dostatečnou omluvou. Koncert byl doplněn videoprojekcí, kdy se v rámci střídání kapel na pódiu na plátně za nimi promítal *Diktátor* s Chaplinovou dvojrolí a klasický němý film *Nosferatu - Symfonie hrůzy*. Neaktivnější soudruška s nejdřezším soudruhem navíc podstoupili distro občůzku po celém podniku, na které byli úspěšnější než podomní prodejci výhodné elektřiny. Návštěvnost byla vyšší, než kdokoli čekal, reakce byly bouřlivé: někdo byl nadšený, jiní by to už prý znova neabsolvovali. No to se ještě uvidí...

VÁLEČNÝ VEČÍREK

V pondělí 27. října proběhl v infocentru Salé již třetí „Existenční večírek“. Tutto diskusní akci jsme začali pořádat v lednu 2014 a koná se vždy nedlouho po vydání nového čísla anarchistické revue *Existence* (s výjimkou letního čísla, jelikož to má Salé omezený provoz). Existenční večírky jsou příležitostí, jak se může každý (žel jen nachází-li se v Praze a má-li čas) vyjádřit k podobě samotného časopisu, případně k anarchistické publicistice jako takové. Je to také prostor umožňující navázat na témata rozebíraná v *Existenci* a vyjádřit se k nim v interakci s ostatními účastníky.

Poslední večírek tedy probíhal nad číslem 4/2014, jehož hlavní téma je věnováno válce. Jelikož se hůř diskutuje s prázdným žaludkem, program byl již tradičně zahájen společnou veganskou večeří, kdy se nad vynikajícím borščem a karbanátky s bramborovou kaší vedla neformální diskuse na téma jedné z předešlých *Existencí* - o internetu, přístupu k informacím a bezpečné komunikaci.

Hlavní diskuse pak byla zahájena úvodním slovem, kde bylo představeno nové číslo a v souladu s úvodním textem jeho hlavního tématu také anarchistický pohled na válku, která je nejednou pokračováním „kapitalistického míru“ jinými prostředky. Do následné debaty rozhodně nebylo třeba přítomné vybízet. Rozebírali se postoje k válce z obecného hlediska i z toho individuálního, diskutovala se problematika různých druhů konfliktů. Zazněly příklady z minulosti, ale asi nejvíce probíral byl aktuální konflikt v kurdské části Sýrie, kde místní kurdská autonomie čelí útokům Islámského státu. Zde vyvstala také zajímavá a důležitá otázka případné podpory zahraniční intervence proti Islámskému státu, která v druhém sledu může sama znamenat likvidaci rodící se autonomie.

Vzhledem ke složitosti daného tématu se dalo předpokládat, že diskuse nepřinese žádné jednoznačné závěry. To ovšem nebylo ani jejím účelem. Jako pozitivní vnímáme stav, kdy diskuse odhalila různost názorů a postojů k danému tématu v rámci antiautoritářského hnutí, a zároveň byla po celou dobu vedena velmi korektně a se vzájemným respektem diskutující.

Cílem Existenčních večírků není dospět k řešení daného problému, ale ve vzájemné diskusi se nad danými otázkami zamýšlet, formovat si vlastní postoj a konfrontovat ho s postoji ostatních. A to se nám daří.

MALÁ PERIODIKA V PODNIKU

Na sobotu 8. listopadu zorganizovala redakce čtrnáctideníku A2 nultý ročník *Festivalu malých kulturních periodik*, jehož avizovaný program věru nebyl marný - zahrnoval diskusi na téma „Proč má společnost přispívat na intelektuály?“, tedy i na kulturní časopisy, a na téma „Médium jako sociální projekt“ na příkladu fungování streetpaperu *Nový Prostor* nebo filmovou projekci Chomského *Výroby souhlasu*. V pražském holešovickém Podniku (poznámka pro pamětníky - původně Elektrické podniky hl. m. Prahy, později Dopravní podniky) byly po celé odpoledne rozloženy stánky A2, *Nového Prostoru*, *Sedmé generace*, *Haluze*, měsíčníku pro světovou literaturu *Plav* nebo třeba časopisu pro děti *Hrana* aj. Pozván byl i náš časopis od dětí *Klíče*, s nímž tu byla nabízena také anarchistická revue *Existence*, *A-kontra* a bulletin Mezinárodní dohody pracujících připravovaný historikem Janem Tesařem. Ležérní nálada festivalu vyplynula tak trochu z nepočtené návštěvnosti akce, jejímž výsledkem byla nakonec bohužel rezignace pořadatelů na ohlášený program. O reprezentativní výběr produkce Nakladatelství ČSAF byl ovšem solidní zájem, a tak budeme pilně publikovat dál, abychom se sešli na příštím ročníku, který už bude mít jistě větší spád. Jak totiž uvádějí organizátoři festivalu, „nezávíslelých časopisů, které pozorují a komentují společenské a umělecké dění z jiných pozic než těch mainstreamových, není nikdy dost. Překvapivě jich v Česku není ani tak málo.“

BAKUNIN 2014

V souvislosti s mezinárodní výzvou Francouzské anarchistické federace z listopadu 2013 ke konání akcí u příležitosti dvoustého výročí narození Michaila Alexandroviče Bakunina v květnu 2014 připravila Československá anarchistická federace v průběhu roku následující texty a aktivity:

1) Hlavní téma čísla 2/2014 anarchistické revue *Existence* bylo věnováno M. Bakuninovi. Připomínku jeho života a díla napsal historik Václav Tomek, Bakuninův vliv na revoluční myšlení dvacátého století autora Paula Avracha přeložil Čestmír Pelikán, peripetie Bakuninova věznění i úteků popsal Jan Hanuš. Nedlouho po vydání *Existence* se konal v pražském infocentru Salé diskusní „Existenční večírek“ na dané téma.

2) Celoročně vycházel na webu ČSAF dvanáctidílný seriál věnovaný M. Bakuninovi. První díl informoval o mezinárodních akcích k Bakuninovu výročí a chystaném webovém seriálu ČSAF. Doplnila ho šablona slavného revolucionáře určená ke stažení a následnému sprejování. Druhý díl líčí historii vzniku Bakuninova životního díla *Knutogermánská říše a sociální revoluce*. Třetí díl přinesl ukázkou nového překladu Bakuninova *Boha a státu*. Čtvrtý díl uvedl úryvky z korespondence mezi Bakuninem a Elisée Reclussem. Pátý díl představil text Petra Rjabova „Člověk revoltující: filozofie vzpoury u Michaila Bakunina a Alberta Camuse“. Šestý díl uvedl ukázkou ze studie P. J. Ščogoleva nazvané „M. A. Bakunin v ravelinu“. Sedmý díl přinesl zprávu o jednom z anarchistických táborů, konaných od roku 1995 v Bakuninově rodišti Prjamuchinu. Osmý díl vyprávěl o osudech chaty, kterou si ve dvacátých letech dvacátého století na hoře Hohe Maas nedaleko Meiningenu v jižní části německé spolkové země Durynsko vybudovali němečtí anarchosyndikalisté, nazvali ji po slavném revolucionáři a uspořádali tu například setkání u příležitosti padesátého výročí Bakuninovy smrti. Dnes je objekt tzv. nepohodlnou kulturní památkou. Devátý díl tvořila ukázkou textu Rudolfa Rockera „Michail Bakunin od Maxe Nettlaui“, popisujícího, jak obtížné a pracné vznikalo Nettlauův životopis Bakunina a s jakými okolnostmi se musel potýkat každý pokus o jeho vydání. Desátý díl obsahoval další ukázkou z připravovaného nového českého vydání knihy *Bůh a stát*. Jedenáctý díl seriálu se věnoval proslulému vztahu Bakunina a Marxe prostřednictvím nepublikovaného rukopisu Bakuninových ospravedlnění vůči Marxovi. Dvanáctý díl obsahoval přehled nejdůležitějších akcí k Bakuninovu výročí, pořádaných anarchisty napříč celým světem.

3) Ve spolupráci nakladatelství ČSAF a nakladatelství Herrmann a synové vyšel v prosinci 2014 nový český překlad Bakuninových textů, známých pod názvem *Bůh a stát*. Přeložil ho Čestmír Pelikán a doslovem opatřil Václav Tomek. Kniha byla určena jak pro oficiální distribuci, tak pro šíření v rámci antiautoritářského hnutí.

4) Pro akce, jichž se ČSAF během roku 2014 účastnila (anarchistický bookfair, hudební festivaly, koncerty, diskusní setkání apod.), nabízel linoryty, trička a další výtvarné materiály s motivy Michaila Bakunina. Na hudebním DIY festivalu Play fast or don't bylo už tradičně otevřeno Bistro u Bakunina s veganským občerstvením.

FNB

je volná anarchistická iniciativa, již tvoří po světě stovky kolektivů poskytujících zdarma jídlo potřebným. Jejich cílem je solidaritou v praxi upozornit na sociální nespravedlnosti, kdy jsou na jedné straně vydávány miliardy na zbrojení a na druhé trpí nespolečet lidí hladem, ať již v zemích chudého jihu či bohatého severu.

FNB PRAHA NA DALŠÍM MÍSTĚ

Pražští Food not Bombs od října 2014 rozdávají teplé jídlo a oblečení na dalším - již třetím - místě, a to před kostelem na náměstí 14. října. Najdete je zde každou první středu v měsíci. Ostatní středy rozdává FNB Praha jídlo na náměstí W. Churchilla a každou sobotu na nádraží Holešovice.

Máte-li zájem, můžete pomoci s šířením informačního plakátu mezi potenciální strávníky. Vítána je i pomoc s tiskem. Vytiskněte plakáty a letáky jsou k vyzvednutí v infocentru Salé nebo si je můžete stáhnout na webu FNB.

TRNKOVIŠTĚ A JÍDLO PRO BEZDOMOVCE

V rámci produkčních zahrad venkovského projektu Trnkoviště vznikl i jeden malý podprojekt. Část úrody - přebytků - je předávána do Karlových Varů místní skupině Food not Bombs, která pravidelně varí jídlo bezdomovcům.

Na stránce projektu dvp.s.cz k tomu jeho aktéři uvádí: „Z naší strany se jedná o sociální přesah a je příjemné, že do našich zahrad zavítají i lidé, kterým se líbí takovéto sociální projekty. V permakultuře to sice není tak časté, ale v našem pojetí etických zásad je to normální.“ V roce 2014 věnovalo Trnkoviště část přebytků brambor a cibule. K bezdomovcům se tak dostává i jídlo, které je v BIO kvalitě a pěstované s láskou.

FNB Karlovy Vary

FOOD NOT BOMBS V CHEBU?

Shání se lidé, kteří by chtěli spolupracovat při založení a rozjetí buňky Food not Bombs v Chebu. Pokud byste se rádi zapojili nebo víte o někom s takovým zájmem, napište na FB_Food_not_Bombs_Plzeň@food-not-bombs.cz nebo na e-mail plzeň@food-not-bombs.cz.

PLZEŇSKÝ KOLEKTIV FNB PODPOŘIL KOMUNITNÍ CENTRUM ATENEO

V sobotu 8. listopadu uspořádal kolektiv Food not Bombs Plzeň v klubu Pohoda benefiční koncert pro mostecké komunitní centrum Ateneo. Akci svým vystoupením podpořily punkové kapely Spots, Provokace bez legrace, Nízká úroveň a RV-4. Samotnému koncertu předcházela přednáška člena kolektivu spravujícího Ateneo, který představil projekt komunitního centra coby součásti každodenní antikapitalistické praxe. K dispozici bylo také občerstvení z produkce FNB Plzeň a distro anarchistických tiskovin.

NAŠE MINIMUM

Prohlášení nově vzniklé skupiny FNB z Pardubic

JSME AUTONOMNÍ SKUPINA STAVÍCÍ NA PROGRAMU CELOSVĚTOVÉ KAMPANĚ FOOD NOT BOMBS (JÍDLO MÍSTO ZBRANÍ). VÍME, ŽE JÍDLO JE ZÁKLADNÍ POTŘEBA A NE VŠICHNI MOHOU TUTO POTŘEBU USPOKOJIT. NA DRUHOU STRANU TAKÉ VÍME, ŽE ZBOJENÍ JE ZÁKLADNÍ NEPOTŘEBA, ALE TRH, JAK LEGÁLNÍ, TAK NELEGÁLNÍ, JE ZBRANĚM A VOJENSKOU TECHNIKOU DOSYTA PŘEPLNĚN. TATO NEVYVÁŽENOST SE ODRAŽÍ NA ŽIVOTECH MILIONŮ LIDÍ PO CELÉM SVĚTĚ.

Rozhodli jsme se jednat a změnit tuto situaci ve svém okolí. Nemyslíme si, že se věci nemohou globálně změnit, naše lokální činnost je jen jednou z mnoha v České republice a ve světě vůbec. Stejně tak si ale nemyslíme, že naše minimum, se kterým jsme se rozhodli vyrazit do ulic, je pro někoho spásou nebo cestou z nesnázi.

Primárně chceme upozornit na plýtvání potravinami, které mohou sloužit k nasycení, tedy k okamžitému vyřešení problému těch, kteří to potřebují, problému, kterým je mnohými z majoritní společnosti nepoznaný hlad. Nejsme svázáni s žádnou oficiální organizací, důležitá je pro nás naše vlastní iniciativa, oprávněnost pro naši praxi si dáváme sami, nikoliv však kvůli sobě samotným. Vaříme vegansky, nepodílíme se na vraždění a zneužívání zvířat. Rozdáváme jídlo zdarma a všem, kteří ho potřebují.

Náš postoj k současnému systému je naprosto odmítavý a nedáváme mu žádnou legitimitu. Takzvaná demokracie nebo (pseudo)sociální stát je jen falzum svobody a rovných příležitostí, nedokáže ochránit jedince, natož celé skupiny. Pouze výjimečně slouží k utišení nějakého sociálního problému, nikdy však k jeho vyřešení. Stejně tak opovrhujeme současným volebním systémem, do kterého se nezapojujeme. Každým vhozeným hlasem dáváte automaticky legitimu režimu, a to odmítáme. Naše volba je nevolit. Cesty ke změně vedou jinudy.

Jsme neoficiální, nesystémoví, fungujeme bez peněz v největší možné míře. Jsme si vědomi, že systém, který nás obklopuje, má ohromný vliv na sociální postavení jedinců i skupin. Kontinuální odpor proti systému je pro nás samozřejmostí a účastníme se ho na několika úrovních. Odpor neznamená jen zavržení, ale i využívání, zneužívání a postupné ničení systémových struktur.

V našem jednání je jistá dávka pokrytectví, nepovažujeme se za prototyp revoltujících. Snažíme se odstraňovat chyby nejen na svém okolí, ale i na nás samotných. Náš cíl je zůstat autonomním sdružením jedinců, s případnou pomocí dobrovolníků mimo FNB. Nehodláme se stát veřejně otevřenou buňkou, naše fungování však může inspirovat ostatní k podobným činnostem. Ukazujeme, že skutečná alternativa je možná.

Mnoho organizací se tváří alternativně a opovrhlivě k systému, je to však pouhá maska, tento způsob vystupování je v dnešní době velmi oblíbený a spolky/kolektivy/organizace toho typu nám jsou pro smích. Jsou jen další systémovou fraškou a vrcholem polovičatosti, poctou režimu a „svobodě“, která jim umožňuje fungování.

Netolerujeme žádnou formu diskriminace a jsme otevření každému dialogu. Víme, že násilí nic neřeší, odsuzujeme také všechny formy státního teroru, jakými jsou ozbrojené konflikty, války, ale i politická diskriminace, věznění a šikana od státního aparátu po celém světě, bez ohledu na režim.

Rovnost pro nás není jen slovo, ale ten nejuprávnější postoj k lidem. Jinakost nevidíme jako překážku, jsme si vědomi rozdílů, avšak nebereme je jako problém, ale naopak jako možnost vzájemného dialogu.

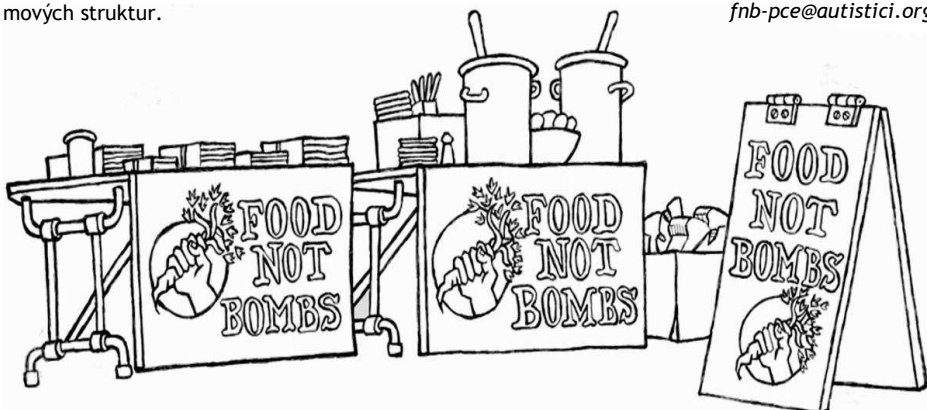
Ostře se vymezujeme proti rasismu, jak tomu otevřenému, tak latentnímu, obě formy se stále více šíří společností. Stejně tak i xenofobie, homofobie a sexismus se stávají až děsivě běžnými postoji, s čímž se nehodláme smířit.

Naše aktivita, jako FNB Pardubice, se netýká pouze jídla, nabízíme i materiály týkající se člověka, společnosti a systému, ve kterém žijeme, a toho, jak nás ovlivňuje a snaží se předurčovat naše životy. Lhostejnost, s jakou majoritní společnost žije, je základ, na kterém se může stavět hradba fobií a nenávisti, a je nám jasně, že cesta, která se pomalu vyslapává, může vést k naprosté katastrofě.

Nejsme laxní. Nepřehlížíme a nepřehlízíme.

Naše aktivity se odehrávají v reálném světě, s reálnými lidmi, v reálných situacích, na reálných místech.

Food not Bombs Pardubice
fnb-pce@autistici.org

VAP

je volná komunita hlásící se k ideám anarchismu a antiautoritářství, odmítající násilí jako programový prostředek společenské změny. Ideové základy VAP jsou vytvářeny názorovými průsečíky jejich aktivistů a aktivistek. VAP se snaží se podporovat veškeré smysluplné aktivity vedoucí ke společnosti založené na svobodě a rovnosti.

NEJDE O TO UČINIT SYSTÉM SNESITELNĚJŠÍM. JDE O TO HO ZNIČIT. TO JE ANARCHISMUS

IDEJE ANARCHISMU JSOU VELICE ŠIROKÉ. JE TO ZPŮSOBENO MNOHA FAKTORY VYCHÁZEJÍCÍMI Z JEHO ZÁKLADNÍCH MYŠLENEK.

Například jednou z hlavních idejí anarchismu je *odmítnutí jakékoliv hierarchie a ostatních forem nadvlády*. Logickým vývojem se v průběhu desítek let posunula základní idea od výkladu čistě sociálního, kdy byly mechanismy nadvlády a vykořisťování vnímány pouze v rovině člověka, do daleko důslednějšího výkladu veškerého života. Náznaky na to, co lze považovat za nadvládu, se různí právě podle toho, o jaký ideový proud anarchismu se jedná.

Podobně je tomu i u dalších primárních myšlenek a úvah. Přesto můžeme nalézt jednu ze základních spojnic naprosté většiny anarchistických proudů. Anarchismus se oproti marxismu neopírá pouze o dialektický a historický materialismus. Jeho kořeny jsou daleko širší. Proto také *anarchismus nezná žádný kompromis se státem a autoritou*. Naprostá většina všech ostatních politických či sociálních teorií akceptuje základní společenské a ekonomické vzorce. Nejenže je akceptuje, dokonce z nich vychází jako z neměnných veličin. Změny, které „nabízí“, jsou pouze různé hodnoty ve stále stejném vzorci nerovnosti. Rozdíl mezi neoliberalními ekonomy a krajní levicí je pouze v poměru přerozdělování a hodnoty pojmu už svým názvem absurdního tzv. *sociálního státu*. Například vidina zespolčenšťování výrobních prostředků je bez společenského posunu směřujícího k zásadním změnám v přístupu ke spotřebě a osobnímu vlastnictví pouhou změnou nerovných vlastnických vztahů a ničím víc. Jedná se o podobnou logiku jako u neoliberalů glorifikujících všespasitelnost volného trhu, údajně otvírajícího nové možnosti společenské

solidarity. Jakákoliv *trvalá a opravdová* společenská změna se musí opírat o reálný stav společnosti. Těžko lze předpokládat jakýkoliv společenský posun pouze v jedné rovině. Pokud by byl autentický, bude patrný v široké škále oblastí a vztahů (nejen ekonomických či sociálních). Ekonomické změny jakéhokoliv systému jsou samy o sobě pouze kosmetické. Jistě mají vliv na formu a intenzitu vykořisťování. Přesto samu podstatu vykořisťování neodstraňují a pouze ji přesouvají někam jinam.

To, že anarchismus podporuje emancipační boje a snahy o třebas i minimální zlepšení situace vykořisťovaných, není to nejpodstatnější. *Cílem anarchistů a anarchistek není učinit systém snesitelnějším. I když je to samozřejmě i pro ně samotné přijatelnější alternativa.* Cílem je systém zničit. Osvobodit zotročené masy a dát jim možnost vytvořit novou společnost. Nedeformovanou nejenom tržními mechanismy, ale i zkostnatělými dogmaty a tíhou dávno přežitých tradic. Založenou na principech opravdových potřeb každého života, kdy spotřeba odpovídá reálným potřebám a touha vlastnit je považována za přítěž a ne hnací motor společenského pokroku. Kdy je svoboda a rovnost nepostradatelnou a nenahraditelnou součástí života.

Tu a tam se ozývají i v anarchistickém hnutí samé hlasy volající po revizi těchto základních postojů.

Pokud ovšem slevíme z těchto základních principů a začneme hledat kompromisy se současným systémem, dříve nebo později skončí většina těchto vznešených vizí jako prázdné slogany. Často slyšíme, jak je ta či ona participace na stávajícím systému nutná, jak je zapojení do toho či onoho stupně „oficiální politiky“ přínosné. Nepřislouží nám hodnotit

skutečnou motivaci či reálné záměry těchto kroků, dopady ovšem ano.

Určitě bychom našli i celou řadu čistě anarchistických aktivit, které *na první pohled také působí jako pouhá snaha o zlepšení současné situace. To je ovšem zdanlivý dojem*. Například kolektivy věnující se distribuci potravin či šatstva potřebným svojí aktivitou představují reálné alternativy solidarity a sdílení. Autonomní prostory a regiony demonstrují uskutečnitelnost kolektivního řízení a samosprávy. Solidární sítě ukazují alternativy organizování k obraně práv jednotlivců a skupin. Najdeme i projekty, které nelze nazvat anarchistickými, přesto pracují na anarchistických základech. Dopady těchto aktivit jsou podstatně hlubší, než se neinformovanému pozorovateli může zdát.

Anarchismu je často díky nepochopení všech souvislostí vyčítána jeho radikálnost. Paradoxně mnohdy právě těmi, kteří se sami utápějí v přežitých dogmatech minulých století. Anarchismus je určitě radikální, ale hlavně ve své důslednosti, kritice i hledání alternativ. Je to stále se tvořící ideový rámec mnoha různě modifikovaných výhonků jednoho velkého stromu. Stromu, jemuž někdo říká anarchie, přesnější by ovšem asi bylo SVOBODA.

CO JSOU OTEVŘENÁ DISKUSNÍ SETKÁNÍ?

Za jeden z důležitých prvků aktivismu, uplatňovaných v naší komunitě, považujeme snahu o co nejširší rozsah a dopad našich aktivit. Hledáme tedy nástroje k jeho co nejefektivnějšímu naplnění a jedním z takových nástrojů je i pořádání tzv. otevřených diskusních setkání. Jejich koncept vychází z ideových vizí konsenzuálního hledání odpovědí a opírá se o základní anarchistické principy.

Otevřené diskuse se snaží setřít rozdíl mezi „lektorem“ a „posluchači“, jak tomu bývá například u běžné přednášky či prezentace. V kontextu otevřených diskusí ani tyto výrazy reálně neodpovídají skutečnosti. Jejich cílem je hledat společné odpovědi k danému tématu, vzájemně vznášet připomínky a podněty, následně se je pokusit analyzovat či v optimálním případě dojít ke kolektivním závěrům. To se samozřejmě ne vždy podaří. I přesto to může obohatit většinu účastníků o mnoho nových pohledů a argumentů. Otevřené diskuse většinou připravujeme v duchu *pro a proti*, kdy se snažíme rozproudit debatu otíráním různých postojů, mnohdy

záměrně zvyrazňujících jejich protichůdnost. Stejně tak se pokoušíme udržet argumentaci a výklad v rovině dobře pochopitelné diskutérům, vyvarovat se zbytečné akademičnosti a frázovitosti.

Vzhledem k tomu, že většinou k daným tématům proběhne v delším horizontu hned několik diskusí, můžeme následně výstupy z jednotlivých akcí shrnout a pokusit se je uplatnit při našich dalších aktivitách.

Přínos pro naše aktivity a fungování celé komunity i lokálních kolektivů je podle nás značný. Doufáme, že je takový i pro účastníky mimo naši komunitu, případně i mimo anarchistické hnutí jako takové. Mnohé odezvy od účastníků tomu nasvědčují.

Pokud máte chuť podílet se na pořádání otevřených diskusí i ve vašem regionu, kontaktujte nás. Vyberete téma, které vám připadá zajímavé, a my zajistíme vše potřebné. Stejně tak pokud byste měli zájem o tematická promítání, workshopy, přednášky či jinou formu prezentace ideálů, jež jsou nám blízké. Záleží jen na vás.

ZAPOJTE SE I VY DO PŘÍPRAV ČERNO-RUDÉHO PRVNÍHO MÁJE 2015!

První máj je pro anarchisty a anarchistky, pro antiautoritáře a antiautoritářky jednou z nejtradičnějších akcí roku. Je to den, kdy se prolínají historické zápasy s vizemi budoucího lepšího světa. Máte chuť se zapojit do spoluorganizování? Nebo potřebujete pomoc s organizací aktivit ve vašem regionu? Kontaktujte nás. O tom, jaký bude černo-rudý máj 2015, můžete rozhodnout i vy.

ABC

Anarchistický černý kříž je celosvětově rozšířená iniciativa, která se v rámci anarchistického a širšího antiautoritářského hnutí stará o pomoc a podporu stíhaným a vězněným aktivistům a aktivistkám. Věnuje se informování o jednotlivých kauzách, shánění právní a finanční pomoci stíhaným a projevům solidarity vězněným.

K ČEMU JSOU VĚZNICE?

Alexandra Boroviková

VĚZENÍ ČLOVĚKA NENAPRAVÍ. S TÍM SOUHLASÍ SNAD VŠICHNI KRITIKOVÉ SOUČASNÉHO PENITENCIÁRNÍHO SYSTÉMU: JAK REFORMISTÉ, TAK ABOLICIONISTÉ. DÁL UŽ JSOU OVŠEM MEZI NIMI SAMÉ ROZDÍLY. STOUPENCI REFORMU OBVIŇUJÍ ODPŮRCE VĚZNIC Z UTOPIČNOSTI, A NA OPLÁTKU JSOU OBVIŇOVÁNI Z POLOVIČATÝCH OPATŘENÍ.

„Vězení slouží jako škola kriminální profesionalizace, není místem nápravy,“ napsal v roce 1930 profesor trestního práva M. N. Gernet v knize *Ve vězení: studie z vězeňské psychologie*. Ovšem silněji a zřetelněji zazněla kritika věznic později, ve druhé polovině 20. století. Tehdy ve většině západních zemí nastalo uvědomování si „krize trestání“. Projevy této krize nezmizely ani dnes: růst evidované zločinnosti, zjevná neefektivnost všeobecné prevence zločinnosti, konkrétně vysoká úroveň recidivy. Navíc četné výzkumy dokládají nevyhnutné změny psychiky člověka (například senzorickou deprivaci a změny vnímání prostorové struktury, různé formy psychóz atd.), které nastupují po pěti až šesti letech pobytu v místech odnětí svobody.

70. léta ve Francii byla poznamenána založením Skupiny pro informace o věznicích (Groupe d'Information sur les Prisons), iniciované Michélem Foucaultem, na niž navázala činnost Výboru pro aktivity vězněných. Výsledkem byla řada vládních reforem. Skupina pro informace o věznicích ovšem vždy prohlašovala, že nenavrhuje a nepožaduje reformy penitenciárního systému: „Žádný reformismus, jen radikální odhalení samotného záměru „napravit zločince“.“

Další důležitou etapou byl vznik „radikální“ kriminologie, na jehož počátku byla kniha britských autorů Iana R. Taylora, Paula Waltona a Jocka Younga *Nová kriminologie* (1973). V jejich analýze (v duchu neomarxistické kritiky) delikvent chápe sám sebe nejen jako obět justice, ale jako obět celé společnosti. Hlavním kriminogenním faktorem je nerovnost: třídní, pohlavní, etnická.

Někteří současní kriminologové-abolicionisté zastávají názor, že druh trestu a způsob jeho výkonu nemá určovat stát, ale příbuzní a blízcí zločinu nebo oběti. Paralely s tímto názorem je možné najít v právu šaría, kde má v případě zabití nebo způsobení škody rodina oběti právo určit trest: trvat na něm, přijmout materiální kompenzaci nebo pachatele odpustit.

Za zrušení věznic se tradičně staví Anarchistický černý kříž. Mezi alternativami navrhovány anarchisty jsou obecní soudy a autonomie v rozhodování otázek trestu. Kromě toho se předpokládá, že pád kapitalistických vztahů

povede k vymizení zločinů, jejichž motivem je soukromé vlastnictví.

Podobné stanovisko se mnohým zdá dost utopické, a proto se domnívají, že je vhodnější opravovat nedostatky existujícího penitenciárního systému. I Mezinárodní institut OSN pro výzkum kriminality a trestní justice (United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute, UNICRI) v posledních přehledech potvrzuje, že špatné podmínky vězněných (jak hygienické, tak sociální) přispívají k vytvoření kriminálního prostředí uvnitř věznic. Přeplnění věznic je problém celosvětový. Lze ho pozorovat i v Bělorusku, Polsku, Česku, Maďarsku a dalších zemích.

Neefektivnost systému znovu potvrdila nízká resocializace bývalých vězňů a vysoké procento recidivy. To je charakteristické pro mnoho zemí: v Bělorusku je recidiva padesátiprocentní, v Polsku mezi lety 2007 a 2012 množství opakovaných přestoupení zákona vzrostlo téměř o polovinu. A nezapomínejme ani na ekonomický faktor: náklady na uvěznění rostou a jejich rodiny jsou často v mizerné situaci.

Zastánci vězeňské reformy si myslí, že v soudním procesu je nezbytné se soustředit na rehabilitaci zločince a individuální přístup k výběru formy trestu, jako například: namísto pobytu ve vězení zavést dozor nad provinilci v rámci probačního systému, podle možnosti užívat obecně prospěšné práce a také snižovat nepodmíněné tresty. Kromě kladného účinku na resocializaci jsou takové alternativy vězeňských trestů zpravidla méně nákladné.

V tom, že současný penitenciární systém je nutné změnit, se mnozí shodují. Některé kriminologové vyslovují velmi smělé prognózy v tom smyslu, že za 30 až 40 let věznice zmizí. Jenže pokud jde o to, co je nahradit, zatím jednoznačná odpověď neexistuje. Když začneme uvažovat o tom, jaký má být trest, objevuje se řada otázek, nečekaných závěrů a rozporů, počínaje výkladem samotného chápání trestného činu.

V čem je základní problém současného penitenciárního systému? Je možné zrušit instituci věznic? A jak by měl vypadat trest? S těmito otázkami jsme se obrátili na bývalé vězně a ochránce lidských práv.

NASTA LOJKOVÁ

Centrum obrany práv Viasna (Bělorusko)

Hlavní vadou jsou nejasné stanovené cíle vězeňského systému a nepropracovaný mechanismus jejich dosažení. Jedni odborníci vidí hlavní cíl vězení ve výchově a převýchově, jiní zase v kompenzaci, ještě další v potrestání atd. A tato věčná teoretická debata pokračuje v době, kdy ve vězeních sedí reální lidé!

Vím toho příliš mnoho o mučení v našich vězeních, o faktech vražd ze strany vězeňské správy. Existenci podmínky ve vězeních jsou obzvlášť bolestivé téma, bylo by to na dlouho. Týká se mnohých lidí. Přesto o tom většina nic neví a je jim to jedno.

Je nabitelné, že reforma je nutná co nejdřív. Na této cestě jsou tři problémy. První: dobrá teoretická příprava, druhý: financování, třetí: mentalita, psychologie. Nevím, jak dlouho je třeba vychovávat dozorce, aby se stal hodným.

Současná celoevropská tendence směřuje k humanizaci trestů: čím dál méně se věznění používá u finančních a jiných nenásilných trestných činů, čím dál více se věnuje pozornost podmínkám odpykávání si trestu a psychologické práci s vězni.

V teoretické přípravě reformy je důležité počítat s obecnou zodpovědností společnosti za každý zločin: člověk se sám o sobě nerodí jako maniak, to z něj dělá výchova, prostředí, společnost, stát. Proto je důležité, aby všichni chápali a sdíleli tuto zodpovědnost. Je důležité zvyšovat psychologickou kulturu celé společnosti, pracovat s dětmi v tomto směru už od mateřské školy. Důležitou roli v tom má sociální péče a vzájemné propojení lidí mezi sebou. Jsou to zásadní problémy, které nelze vyřešit během krátké doby, ani poté, co si je budeme náležitě uvědomovat. Pokud jde o financování, žádný stát nechce investovat do úprav vězeňství. Tak to ale být nemá. Jde přece o součást všeobecné zodpovědnosti. Je důležité zkoumat a přebírat alternativní modely trestního systému. Je to účinnější i levnější.

Bylo by dobré se trestu odnětí svobody vzdát. Zdi nedokážou udělat člověka lepším. To dokážou jen jiní lidé. Tvrdí se, že hlavním kladem vězeňského modelu je profylaxe, která údajně zabraňuje člověku páchat další zločiny, ale tento účinek vězení je krátkodobý. Trest musí stimulovat a rozvíjet. Sportovní, pracovní, psychologická činnost by tomu prospívala mnohem lépe než uvěznění, i když prvek nucenosti by v ní asi zůstal.

ALEXANDR FRANCKEVIČ

anarchista, bývalý politický vězeň (Bělorusko)

Podle mě je základním problémem penitenciárního systému fakt, že existuje. Existuje v jakékoli zemi ne proto, aby napravoval zločince (tento názor kritizoval už Foucault v knize *Dohlížet a trestat*), ale aby vytvářel atmosféru strachu ve společnosti, teror, a aby kontroloval pachatele. Ale nemůže změnit obraz života člověka, který uvízl v kriminále. V Bělorusku se taky hodně mluví o nápravě vězeňského systému, ale policie a orgány činné v trestním řízení tu často samy fungují jako ti, kdo zločiny vyprovokují (vybízejí člověka, který s nimi spolupracuje, aby porušoval zákon, čímž si má například získat důvěru). To je ta vymezená oblast, s jejíž pomocí naše represivní orgány dostávají základní oficiální (ve formě odhalování) i neoficiální (ve formě péče a „zastřešení“) příjem, proto je pro ně výhodné, aby běžící pás fungoval bez přestávky. Hlavní problém je v samotném faktu existence věznic a táborů.

Stavím se za přehodnocení mnoha procesů ve společnosti, za zřeknutí se represivních mechanismů jako institucí, za nahrazení moci přímou demokracií. Na tom je založena moje alternativa působení na ty, kteří poruší zákon. Současný „nápravný systém“ nikoho nenapravuje, ale pokud bychom měli mít takový cíl, jedinou metodou boje s útoky na život nebo zdraví jiných lidí bude všeobecné vyzbrojení, dobrovolné oddíly sebeobran a systém sankcí ukládaných pachatelům společnosti.

Myslím, že odmítnout vězeňský systém je možné. Trest může být jiný: od jednoduchého

Konto ABC

Chcete-li podpořit stíhané a vězněné (jak u nás, tak v zahraničí - především ve východní Evropě), neváhejte přispět. I malá částka pomůže! Peníze můžete poslat na konto Anarchistického černého kříže:

8760190237/0100

ANARCHISTBLACKCROSS.CZ

pokárání po vyhnání ze společnosti a usmrcení za zvlášť těžké zločiny. Hlavní je, aby tyto tresty určovaly společenské, ne státní mechanismy. To může být jak valné shromáždění, tak smírčí soud, opět jmenovaný lidmi zainteresovanými v procesu. Tady se rovněž objevuje otázka trestu smrti. Moje základní kritika trestu smrti v Bělorusku vychází z toho, že tento nástroj je teď mechanismem, který nijak nezávisí na společnosti a cizopasí na běloruských lidech stejně jako v jiných státech. Svěřit takovému leviatanu právo disponovat cizím životem je myslím velmi nebezpečná praxe, proto jsem v současných podmínkách proti. Ale zdá se mi, že pokud bude společnost určovat sankce vůči zločinci a v jednotlivých případech vyhnání jeho problém nevyřeší (dejme tomu u sériového vraha), pak se mi nezdá jako humánní volba zavřít ho do klece a vnucovat mu svou vůli během celého jeho života. Proto se mi zdá trest smrti mimořádnou formou potrestání masových vrahů.

ALEXEJ

bývalý vězeň v izraelském vojenském vězení za pokus odpírání vojenské služby v armádě (Ukrajina/Izrael)

Zcela chápu logiku a funkční význam tohoto systému v kapitalismu, ale je třeba také rozumět tomu, že deklarované funkce se ve skutečnosti nerealizují. Jaké funkce de iure plní? Odvrácení zločinů, izolace lidí a jejich náprava. S tím posledním jsou největší problémy: lidi v podstatě není třeba napravovat, a pokud podle lékařských ukazatelů ano, pak jim věznic nepomůže. Je-li důvod většiny trestných činů ekonomický, není jednodušší ho odstranit než se pokoušet měnit lidi?

Nějaký čas jsem seděl v izraelském vojenském vězení a ještě jsem měl příležitost pobýt v roli dobrovolného nádeníka v občanské věznici pro palestinské vězně. Vojenské vězení se velmi liší od obvyklého. Posadit vojáka do vězení je mrhání výdaji jak samotného vojáka, tak těch, kteří se o něj starají. Takže úkol vojenského vězení je následující: při krátkém trestu s co nejmenšími ztrátami - a podle možnosti za pomoci vězněného - změnit trestaného z vojáka, který není funkční, ve vojáka, který funkční je. Proto tam branci sedí krátkou dobu, nutí je pracovat a provádějí intenzivní výcvik disciplíny, aby jim připomněli „výcvik mladého bojovníka“. Navíc jsem byl i v občanském vězení. Tam je situace zcela jiná: problém není s tím, aby dohlížitelé nedělali drezúru jako u nás, ale se svobodou v obecném smyslu. Tam bych se vůbec nechtěl ocitnout.

Nelze napravit část mechanismu bez toho, aby ho to zasáhlo celý - nelze odmítnout vězeňský systém bez změny společensko-politického systému. Když ho změním, změníme i samotné chápání „zločinu“ (většina jich má ekonomické příčiny). Pak nezbytnost věznění zmizí. Jistě, mohou být lidé, které bude nutné izolovat od společnosti kvůli jejich psychickému narušení.

Samozřejmě, podmínky v Rusku a například Norsku se liší. Ale podstatu to nemění. Za těch dvacet dní, co jsem seděl v Izraeli, jsem byl na čtyřech různých místech. V samovazbě to bylo hodně špatné, ale v občanském vězení to bylo lepší. Problém ovšem není v pohodlné posteli nebo slušné stravě, ale v omezení pohybu a vyloučení z přirozeného prostředí pro život. Je zjevné, že ustavený neformální systém vztahů ve vězení při jakýchkoli změnách se bude snažit vrátit do svého deformovaného stavu. Vězni a dozorcí už přijali stanovené role a modely chování a změnit je bude nejtěžší ze všeho - bylo by třeba silnou kontrolu zvenčí.

ALEXANDR VOLODARSKIJ

anarchosyndikalista, akční umělec, blogger, jeden z autorů webu Nihilist.li (Ukrajina/Německo)

S ukrajinským penitenciárním systémem jsem přišel do styku zevnitř (chvilu jsem byl ve vazbě, chvilu v pracovním táboře), hodně jsem komunikoval s uvězněnými s různě dlouhými tresty a za různé trestné činy. Základní nedostatek penitenciárního systému je jeho represivní charakter. Ten systém absolutně nebere v úvahu sociální příčinu překročení zákona a jen trestá lidi, kteří se ho dopustili. Tvrdost a neefektivnost tu jdou ruku v ruce. Věznic se stává autonomním vzděláním, které nepřevychovává pachatele, ale naopak slouží formování „zločinců“ jako nějaké zvláštní sociální vrstvy a subkultury. Věznic jsou spolu s celým trestním systémem uspořádány tak, že se nikdy nevyprázdňují.

Nejsem ani tak za reformování věznic, jako za jejich likvidaci. Penitenciární systém je nejen protihumánní, je navíc krajně neefektivní. Hrozby, před kterými chrání, sám vytváří. V Norsku nebo Švédsku je množství uvězněných na 100 tisíc obyvatel několikrát nižší než na Ukrajině, a v USA několikrát vyšší. To znamená, že „zločinné založení jedince“ nelze odbyt vrozenou dispozicí - je to sociální fenomén: množství zločinců přímo závisí na společnosti, jejich zákonech a pravidlech. Rizikem by samozřejmě bylo nevyhnutné přechodné období, protože jsou lidé, pro něž se vězení stalo způsobem života a jediným domovem. Opouštějí ho s tím, že se vrátí zpátky. Potřebují zvláštní resocializaci a její mechanismy bude ještě nutné vypracovat. Ale samotný systém o reformy nestojí: věznic, soudy, policie jsou součástí jednoho mechanismu, který nechce a nemá v plánu se měnit. Když to vezmeme obecněji, celý stát, celý sociální systém a sociální instituce se nějakým způsobem opírají o strach z vězení, proto je boj proti penitenciárnímu systému bojem proti celému státu.

Věznění jako způsob potrestání je třeba odmítnout. Otázka je, jestli je trestání vůbec nutné. Myslím, že jsou nutné účinné mechanismy, které brání ohrožení života, zdraví a svobody. A abychom toho dosáhli, nestačí trestat. Je potřeba odstranit sociální předpoklady (atmosféra konkurence, boje o úspěch, která má často nezdravé formy a vede k násilí). Dokonce i sociopati a psychopati můžou být plně integrováni do společnosti, pokud je naučíme žít s jejich psychickými zvláštnostmi. Koncept zločinů bez obětí by měl zmizet úplně. Pokud jde o krádeže, výtržnictví, podvody, vandalství: člověk, který spáchá přestupek, musí mít možnost kompenzovat a napravit jeho následky. Do kategorie „nenapravitelných“ spadá třeba znásilnění, těžké zranění a vražda, ale po odstranění už zmíněných předpokladů budou takové případy poměrně řídké a bude možné je řešit individuálně.

Rozdíly mezi penitenciárním systémem Ukrajiny a Německa tu určitě jsou. Do nedávné doby bylo na Ukrajině velmi snadné dostat se do vazby. Německý trestní systém je mnohem měkčí, zvlášť při tzv. lehkých proviněních. Ale nebudeme ho brát jako příklad: německé věznic jsou humánnější, ale zůstávají továrnami na výrobu zločinců. Setkal jsem se s dívkou, která strávila rok v německém vězení za krádeže v obchodech. Vyprávěla mi, jak se před jejíma očima zavřené ženy daly na tvrdé drogy, jak vražedkyně seděly společně s těmi, které spáchaly drobný přestupek, protože nebylo dost ženských cel. Všechno to hodně připomíná Ukrajinu, snad bez té černé plísně na zdech, s lepší stravou, zdravotní službou a menším násilím ze strany dozorců.

PAVEL SAPELKO

advokát

Podle mne je základním nedostatkem současného penitenciárního systému to, že zůstal daleko za procesy, které se odehrávají ve společnosti: pokrok ve vědě, ekonomice a sociální oblasti nás nutí jinak žít, myslet, vytvářet vztahy. V oblasti vědy o trestání vládne skoro středověk. Je čas si uvědomit, že zločinnost a zločinci dnes a před 50 až 100 lety mají rozdílnou podstatu a projevy. Přístup k jejich trestání a nápravě by se měl přiměřeně změnit. Rovněž by se měly změnit cíle trestání, a to ne teoreticky, ale v praxi. Dodnes se ani stát, ani společnost nezbavily chápání role trestu jako vykonávání msty; odtud prameni tichý souhlas s tím, že práva uvězněných a jejich sociální standardy jsou až na vzácné výjimky minimalizovány. Dokonce i bohaté státy si mohou dovolit udržovat zločince na spodní hranici normálu. Málomocný stát legislativně i fakticky zavedl odnětí svobody v penitenciární péči ve skutečně výjimečných případech, tedy jen pro ty, jejichž přítomnost ve společnosti je určitě nebezpečná, a většina států používá odnětí svobody jen na základě předpokladu potenciální nebezpečnosti.

Co by mohlo tuto situaci změnit? Zdá se, že pouze společná, od stereotypů osvobozená snaha právníků, kriminologů, psychologů, statistiků, pedagogů. Plodem jejich úsilí se mohou stát nové koncepty nápravy a trestání, snad převychování. Trest, zvlášť pokud se přestoupení zákona dotýká osobních zájmů, by měl postupně přenechat místo kompenzačním opatřením. Trest v čiré formě, který se stane neúnosným břemenem nejen pro viníka, ale i pro jeho blízké, je možné nahradit takovými závazky, které dolehnou jen na toho, kdo je vinen. Konfiskace majetku (s výjimkou, kdy jde o věci, sloužící jako prostředek trestného činu nebo získané díky zločinu) se sotva může počítat ke spravedlivému potrestání díky své nejednoznačnosti.

A jestli máme plnohodnotnou alternativu trestu odnětí svobody? Podle mě ne. V penitenciárním systému je alternativa: omezení nebo odnětí svobody v místě bydliště. Dosud jen nedostatek nebo finanční náročnost technických možností nepřetržitého sledování takovýchto „vězňů“ mohly být omluvou zřídka využívané této formy trestu. Současné technologické prostředky umožňují bez problémů kombinovat omezení svobody s pokračováním docházky do práce, se zachováním sociálních vazeb a plněním sociálních a rodinných povinností. Bez uzavření do vězeňského zařízení je možné se zcela obejít, pokud člověk po spáchání trestného činu ukáže viditelný pokrok v chování: uvědomuje si a kompenzuje škodu, změnil prostředí, najde si práci, souhlasí s různými výchovnými opatřeními, s učením atp. Ve výjimečných případech (trestné činy kvůli drogám, alkoholu, sexuálním deviacím) může se souhlasem odsouzeného nahradit trest pobyt ve zdravotnickém zařízení, pokud je schopno chování pachatele korigovat. V případě, kdy člověk neprojevuje trvalé kriminální sklony, a také ve všech případech, kdy spáchá trestný čin neplnoletý, je vhodné zavádět praxi odsouzení jen tehdy, když trestaný nesplní předběžně stanovené podmínky. Při takových formách trestu mizí perspektiva stigmatizace příležitostných provinilců, spáchání trestného činu se později nestane příčinou odmítnutí v zaměstnání, ve vykonávání jakékoli činnosti. Mezinárodní orgány uvědomující si svou odpovědnost za zlepšení kvality života musí přijmout novelizované standardy v oblasti práv osob vystavených trestu a odnětí svobody, protože stávající standardy nepočítají s výše uvedenými důvody a podle mne často znemožňují pokrok v penitenciární oblasti.

Zdroj: ABC Bělorusko

A3

je projekt nástěnných novin, které každý měsíc vydává Anarchistická federace a vylepují ho její členové a členky. Přidat se však může každý, kdo má zájem a rád by šířil *A3* ve svém okolí. Každé nové číslo je ihned k dispozici ke stažení v tiskové podobě na webu federace nebo si o něj můžete napsat na kontaktní e-mail.

A3 — říjen 2014

KRIMINALIZACE CHUDOBY

Říjnové komunální volby, tedy hlavně kampaň politiků a partají, která jim předcházela, o nich vypovídá mnoho. Stačí se podívat na hesla, kterými se snaží získat voliče. Tato hesla lze rozdělit z velké části do dvou skupin: na prázdná a na vyhánějící.

Je až zarážející, kolik bezobsažnosti můžeme sledovat ve sloganech podbízejících se kandidátů. Možná by už stačilo jen vedle vlastní fotky dát výzvu: „Volte mě!“ A proč? Prostě PROTOŽE. „Volte mě, protože se na funkci hodím líp než ostatní.“ A kdo posoudí, že je onen politik lepší? Přece ten nejpopovládanější člověk, který takovou věc může posoudit - tedy opět ten samý politik. Bezobsažnost nebo čirý cynismus? Vyhrává tedy opět hlavně ten, kdo má víc peněz, aby mohl zaplatit více a co největších billboardů a propisku.

Druhá sorta předvolebních hesel slibovala někoho vyhnat: hitem letošních komunálních voleb jsou blíže nespecifikované živly, a zejména bezdomovci. Proč právě oni? A co dělají tak špatného, že je potřeba je vyhánět, zbavovat se jich, dít je z očí, eliminovat je?

Štvaní proti těm nejchudším je u mnoha politiků velice oblíbené a krásně to vykresluje jejich skutečnou fašizující povahu. Zvláště zarážející je to u asociálních politiků ze strany, která o sobě ve svém názvu tvrdí, že je demokratická a sociální. V předchozím období bylo u hnědnoucích politiků, kteří oficiálně nejsou řazeni mezi pravicové extremisty, i když s nimi sdílí určité postoje, populární brojit proti nepřizpůsobivým, což bylo ve skutečnosti jen jiné, „korektní“ označení pro Romy. Ukázalo se ale, že problémy s tzv. nepřizpůsobivými mají jádro především v obrovském byznysu s chudobou, kterého se účastní místní podnikatelé (často nějakým způsobem navázaní na komunální politiky) či developeři, kteří operují napříč regiony a na které je komunální politika velmi často krátká. Je také evidentní, že obyvatelé chudinských ubytoven nejsou pouze Romové. Tady prostě rasistická iracionalita dříve či později naráží.

Chtějí-li politici najít někoho, kdo je na sociálním dně, nepředstavuje žádnou příležitost pro byznys a je natolik odpudivý, aby jim „slušní voliči“ opovrhovali, sáhnou po bezdomovcích. Bezdomovci se dají snadno šikanovat a nestává se, že by se bránili či podávali stížnosti (řádobysociálně rádobidemokratický ministr vnitra chce stížnost na policisty ještě zpoplatnit, takže možnosti šikany nejchudších se jeví jako neomezené). A co víc, bezdomovci nejsou použitelní ani jako voliči, takže je vůči nim ze strany politiků dovoleno takřka vše.

Pro kapitalistický systém a jeho politickou reprezentaci je charakteristické, že před veřejností zameňují příčinu a následek. Snaží se nám namluvit, že problémem je přítomnost bezdomovců v ulicích, a proto je potřeba odklidit je z očí. Skutečnost je ale taková, že kapitalismus a převládající neoliberalní ideologie jsou samy příčinou problému. Škrtnání výdajů na sociální zabezpečení, chybějící sociální bydlení, nezaměstnanost atp. zapříčiňují, že se na ulici dostává čím dál více lidí, kteří přišli o práci, nezvládli problémy v rodině, mají psychické problémy či se potýkají s alkoholismem nebo jiným druhem závislosti. I když se nám současní ideologové snaží namluvit, že za své problémy si může každý sám, pravdou je, že bezdomovectví je produktem nastavení společenského systému a hodnot. Tam, kde byla solidarita nahrazena konkurencí, vzájemná pomoc sobectvím a společenství shlukem vzájemně izolovaných individuí; tam, v neoliberálním ráji, jsou prostě bezdomovci produkováni ve velkém. Co by to ale bylo za ráj, kdybychom měli mít denně na očích ty, kteří nám z něj kazí dojem již svou pouhou existencí? Proto je potřeba obnovit zdání úspěchu, i když, nebo právě proto, že se stále více lidí dostává do spirály tzv. pracující chudoby - mají jedno či dvě nestálá zaměstnání, dřou od nevidím do nevidím, ale stejně jim to stačí jen na pokrytí těch nejzákladnějších potřeb a nákup v diskontním supermarketu. A právě takovým lidem bezdomovci svou existenci ukazují, jak mohou velmi lehce skončit (stačí, aby přišla nemoc, vyřazov apod.). Těm, kteří si dopřávají luxus pracovní smlouvy na dobu neurčitou s poměrně slušnou mzdou, pak bezdomovci kazí estetický dojem z vlastního (často zdánlivě) úspěšného života.

Bezdomovci jsou snadný terč a letošní komunální volby to prokázaly v plné šíři. A že to místní politici myslí vážně, dokazují i jejich podřízení. Tak například velitel plzeňských strážníků v médiích vyzývá veřejnost, aby bezdomovců dávala aktivně najevo, že si je ve městě nepřeje.

Nenávist proti chudým není řešení. Vykopejme raději politiky a všechny ty, kteří chudobu produkují či s ní kšeftují.

A3 — listopad 2014

NOVODOBÁ NORMALIZACE

Rok se s rokem sešel a opět si připomínáme výročí 17. listopadu 1989. Je to už čtvrt století, co převážně mladí lidé vyrazili demonstrovat do ulic, cestu jim přehradila policie a obušky jim zvalchovala hřbety. Události pak šly ráz na ráz. V divadlech se sešli herci s disidenty, vyhlásili se studenti stávkou, krátce nato je podpořili pracující z některých podniků, a jeli – což ve většině zemí východního bloku se starý pořádek zhroutil nebo právě hroutil – pochopili i ostatní, že jestli se má něco změnit, tak právě v tuto chvíli.

V ulicích se objevily statisíce lidí, z tribun k nim promlouvali disidenti. Stará moc předávala žezlo té nově se rodící. Skončila éra státního socialismu, který po autentických obrodných 60. letech, zastavených „sprátelenskými“ tanky a domácími obušky, ztratil díky období tzv. normalizace

Normalizace pod bedlivým dozorem Ústředního výboru KSČ a všech příčinných nižších složek stranického, správního a policejního aparátu změnila tvář společnosti takovým způsobem, aby vládnutí bolševických dinosaurů i přes jejich zjevnou neschopnost vypadalo bezproblémově. Trend normalizace nakonec vstúpil lidem, aby si hleděli svého, nevybočovali a nestrkali nos, kam nemají. V takovém případě, netrpěli-li přehnanou touhou svobodně se vyjadřovat, se jim nežilo nijak zle, prostě měli své jisté. Jezdilo se na chaty a chalupy, ti šťastnější se dostali i k moři a vystát si frontu na banány (tolik oblíbené téma dnešních antikomunistů) bylo v podstatě snesitelným desátkem za ideologické omezení západního konsumu a svobody slova nahrazované sociálními jistotami. Těm, co chtěli úspěšnou kariéru, stačilo držet hubu a krok. Kdo se rozhodl vybočovat z mantinelů normalizační konformity, věděl, že ho čekají nepřijemnosti - podřadné zaměstnání, děti s malou nadějí na studium, občasné vylésky...

Normalizace vytvořila zaprděný svět, v němž se odrazela šed' všudypřítomného betonu. Cinkání klíči na náměstích koncem roku 1989 věstilo příchod duhy, čerstvého větru a velkou naději.

Jenže... Opiti mlhavou představou, že spousta věcí se zlepší, nechali jsme se oklamat a kocovina, do níž jsme se probudili, je vsutku nepříjemná. Tak jsme byli rádi, že jsme vystoupili z louže, že nám nedošlo, že stojíme pod okapem. Občejní lidé si představovali, že k sociálním jistotám reálného socialismu prostě přibude svoboda slova a pohybu a nějaký ten odpírání západní konzumu reálného kapitalismu. A daň za tuto naivitu? Jeden režim nahradil druhý: můžeme cestovat (když na to máme), děti mohou studovat (když na to máme). Už není třeba mít v kapse stranický průkaz... Jediné, co je potřeba, je mít prachy - svoboda se pak už dostaví sama. A navíc si můžeme říkat, co chceme. Že nás ale nikdo neposlouchá? To je zase svoboda těch, co vládnou. Deklarovaná demokracie, již jsme si vydobyli, zkrátka neznámená, že ten, koho jsme vynesli k moci, se jí vzdá jen proto, že se nám něco nelíbí.

A už jsme zase realisty. Novodobá konformita je projevem novodobé normalizace, jejíž základ je naprosto stejný jako té předešlé: hledět si svého, nevy-

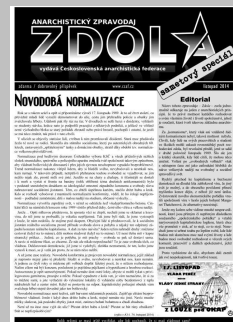

SAMETOVÝ SPECIÁL ZDOLA

U příležitosti 25. výročí 17. listopadu připravila ČSAF zvláštní vydání anarchistického zpravodaje *Zdola*. Tento „sametový speciál“ byl určen primárně k rozdávání na pražské demonstraci (viz stranu 8), v předstihu byl také poskytnut ke stažení na webu federace, aby měl každý možnost šířit ho i ve svém okolí.

Ve speciálu byly „zrecyklované“ dva starší texty. První vyšel jako součást listopadového čísla nástěnných novin A3 a zamýšlel se nad podobou novodobé normalizace a stýčnými body, které má s tou předchozí. Druhý byl původně zveřejněn již před pěti lety coby prohlášení ČSAF k 17. listopadu. Nevyzadoval žádnou velkou aktualizaci, jelikož naděje vkládané do listopadového převratu šly záhy vničeť a za oněch posledních pět let můžeme sledovat spíše obrát k horšímu než nějaké zlepšení situace obyčejných lidí, jejich práv a reálných svobod.

„Sametový special“ pak doplnila série krátkých zpráv, informace o chystané knize Paula Polanského a nabídka některých publikací z Nakladatelství ČSAF.

bočovat a nestrkat nos, kam nemám. A jednou za čtyři roky si můžeme při volbách dopřát falešný pocit, že o něčem rozhodujeme. Naším cílem má být konzum, poslušnost je pojištěna půjčkami a hypotékami a hrozbou exekucí. Autocenzura je opět samozřejmostí. Pokud nemáte dost ostré lokty, abyste si mohli tykat s privilegovanou garniturou, pracujte a mlčte. Pokud vypadnete z kola ven, je vám naznačeno, že si za to můžete sami, a jste vytlačeni do vyloučené lokality či vyháněni coby bezdomovci z tepla nádražních hal a center měst. Když se postavíte na odpor, kapitalistický policejní obušek vám zvalchuje hřbet stejně dovedně jako ten bolševický.

Novodobá normalizace není šedivá, září barvami reklamních poutačů. Zajišťuje elitám bezproblémové vládnutí. Jenže i když dnes držíte hubu a krok, stejně nemáte nic jisté. Navíc musíte mlčky sledovat, jak poslední zbytky jistoty mizí, zatímco bohatí bohatnou a chudí chudnou.

Není už na čase vaše vyjít do ulic? Přestat držet hubu a krok? Přestat se bát rány obuškem? Stát se nepřízřivobivým?

A3 — prosinec 2014

POMÁHAT (SPEKULANTŮM) A CHRÁNIT (ZLODĚJE)

Kdesi na internetu se lidem radí, že „by s policisty i strážníky měli spolupracovat, a to nejlépe dobrovolně, ne jen proto, že to mají stanovené zákonem“. Dobrá rada není špatná, zvláště má-li dobré zdůvodnění: „Kdyby je nikdo neposlouchal, byla by jejich práce zbytečná.“

Trochu zarážející je snad jen fakt, že občan je v tomto pojetí pouhým objektem, že je tu pro policii, ne ona pro něj. Tomu ostatně odpovídá i názor Ústavního soudu, podle kterého jsou občané povinni podrobit se výkonu pravomoci úřední osoby bez ohledu na vlastní názor. Samozřejmě tu nemáme policejní stát a není to teoreticky tak jednostranné a v případě, že by se policajti s vlastním úředním názorem zmýlili, může si občan (když přežije) následně písemně stěžovat. Pomineme-li tedy úžasný nápad ministra vnitra, že by stížnosti na policii byly zpoplatněné (a tedy nedostupné těm nejchudším, kteří jsou policejní šikaně vystaveni nejvíce).

A kdy se může občan dostat do situace, že ho policie k něčemu vyzve? Například poslední listopadovou sobotu v Praze vyzvala policie jménem zákona hned sedm osob. K čemu a proč? Seděli právě v restauraci Řízkárna, hráli pexeso a nic si neobjednali. Majitel tedy zavolał policii, ta přijela v plné polní a se samopaly v rukou je zadržela.

Nemáme tu policejní stát, nejde o běžnou praxi v restauracích. Těch sedm lidí do onoho podniku přišlo protestovat happeningem proti nevyplaceným mzdám. Restaurátor Vladimír Krulec totiž dlouhodobě praktikuje inovativní manažerské metody: krátkodobě zaměstnává lidi a pak je namísto výplaty s výhrůzkami prostě vyhodí. Odborně by se tomu asi říkalo flexibilní a efektivní přístup k lidským zdrojům.

Policie z logiky věci stála na straně podnikatele, ochránila jeho život a majetek před hráči pexesa, a hlavně předešla chaosu, který by mohl nastat, kdyby si snad každý myslel, že se bude dožadovat toho, co mu podle zákona patří - i kdyby to měl být třeba plat za odvedenou práci. Hráči pexesa nekladli odpor, ovšem výzvu k opuštění lokálu neuposlechli, a policii tak nezbylo než se uchýlit k použití nutné a přiměřené síly. V důsledku toho musel jeden z hráčů pexesa vyhledat lékařskou pomoc.

Připomeňme ale opět dobrou radu vyplývající z toho, že „povinnost uposlechnout výzvy policisty patří mezi základní nástroje, které umožňují její reálné fungování“. A můžeme být rádi, že naše milá policie nedostává armádní zbraň, které by měla vždy pohotově při sobě, a ostře nabitě, jako se to dnes praktikuje v zemi neomezených možností, vysněné Americe. Tak by totiž do Řízkárny nejspíš přijela policejní hlídka tankem, aby ochránila plynulost tvorby zisku člověku, který okrádá zaměstnance.

Stejně tak policejní sbor pomáhá spekulantům s nemovitostmi a chrání jejich zájmy. Toho jsme mohli být svědky v posledních letech hned několikrát. Policie vždy velmi aktivně a s velkým nasazením a zpravidla i ze své vlastní iniciativy zafungovala jako soukromá bezpečnostní agentura. Jejím hlavním úkolem je totiž chránit status quo, tedy aby vše fungovalo tak, jak funguje - jak to nastavil vládnoucí režim. Jestliže jsou ve městě domy, které jejich vlastníci nechávají dlouhodobě chátrat nebo z nich dostávají nevybíravými (i kriminálními) metodami nájemníky, pak je úkolem policie dohlédnout, aby tento pořádek nikdo nenarušoval... i kdyby to znamenalo šikanu a mlácení lidí, kteří poukazují na likvidaci měst coby prostoru pro potřeby jeho obyvatel, na spekulace, na nedodržování povinností vlastníků a dokonce i na okrádání státu, který nijak nemilují.

Současná vládnoucí ideologie, která se tváří, jako by žádnou ideologii nebyla, položila na první místo soukromé vlastnictví (nepletme si s osobním vlastnictvím, které člověk potřebuje k uspokojování svých základních potřeb). A právě tohle zlaté tele současného náboženství, jímž je kapitalismus, chrání policie - zákon nezákón, o nějaké humanitě, lidských právech či dokonce sociální spravedlnosti ani nemluví.

Chceme-li nápravu, či dokonce lepší svět, kde je na prvním místě člověk, nikoliv zisk, potom je jedinou cestou policejní výzvy neuposlechnout. Nehrát podle pravidel, která pro nás, neprivilegované, napsali ti druzí.

RECENZE

Přehled tiskovin vydaných (nejen) v rámci antiautoritářského hnutí od uzavěrky předešlého čísla *Existence*: publikace Nakladatelství Anarchistické federace, regionální zpravodaje, informační listy autonomních center, časopisy, ziny, knihy, brožury...

KOPEJ ZA FOTBAL!

Trochu netradičně uveřejňujeme recenzi na časopis, který se primárně věnuje sportu. V roce 2014 spatřil světlo světa zin *Kopej za fotbal!* Nejde v něm ale jen o sport. Přináší dva pohledy na fotbal. Jeden „na hru plnou emocí, vášni, přátelství a čisté radosti ze hry“. Druhý pohled je našťavaný, ukazuje „nespravedlnost, která se děje pod rouškou mistrovství světa“, a „redukování fotbalu na sprostou hru za prachama“, kdy je navíc přehlíženo vyvívání rasistických nadávek.

A jaký je tedy obsah prvního čísla? Dočtete se o velkém byznysu, jakým bylo poslední mistrovství světa ve fotbale, které se konalo v Brazílii; nebo o moderním fotbale, který z tohoto sportu dělá komoditu určenou ke generování zisků, a o reakcích fanoušků, kteří jsou s tímto stavem po právu nespokojeni. Další zajímavý text je o fotbalistech a fanoušcích, kteří se postavili diktaturám vládnoucím v jejich zemích, konkrétně o brazilském klubu Corinthians a egyptských ultras. Seznámíte se s fotbalovým rebellem Ericem Cantonou, jenž mimo jiné proslul slavným kopem, kterým sejmul hajlujícího fanouška. Rasistům a neonacistům v ochozech je věnován další článek, který se zabývá i reakcí fanoušků, již nejsou k podobným projevům lidské tuposti lhostejní. Závěr zinu tvoří stručný přehled evropských fanouškovských antirasistických turnajů ve fotbale.

60 stran A5, 30 Kč. K sehnání v pražském infocentru Salé. (-jk-)

MOMENT Č. 4

Iniciativa Ne rasismu! (INR) vydala v prosinci čtvrté číslo zpravodaje *Moment*, které je věnováno sociální práci, zejména té radikální a kritické. Současná sociální práce by se dala charakterizovat větou z úvodu: „Více než neko- nečné byrokratické zátěže je snad jen potenciálních uživatelů a méně než času na kvalitní práci s lidmi je snad jen financí na provoz.“ Navíc ve chvíli, kdy se ve společnosti zakořeňují fašizující prvky, je příznivci jednoduchých řešení sociální práce vnímána jako jeden z nástrojů represe a kontroly. Sociální práce se tak stává prostředkem nabývání ztracené „normálnosti“.

Ale „jiná sociální práce je možná“, jak říká titul textu I. Fergusona. Stejně jako všechny ostatní oblasti života společnosti i sociální práce byla hluboce ovlivněna neoliberální útokem. A kolaps neoliberálního jistot vytváří potřebu

rozvíjet alternativy „dobré společnosti“, což platí i o sociálním systému a sociální práci. Ta radikální se začala formovat v 70. letech a byla definována jako „v podstatě porozumění pozici utlačovaných v kontextu sociální a ekonomické struktury, v níž žijí“. Počátkem 80. let však již coby přístup k praxi i jako neformální sociální hnutí prodělávala úpadek. Přispěly k tomu zejména posun doprava ve všech oblastech společenského a politického života a porážka třídně založených bojů odborových organizací. Ideologie neoliberalismu přinesla do sociální práce princip manažerismu. Tento směr zanechal mnohé sociální pracovníky depřimované a demoralizované. V posledních letech se ale objevují náznaky odporu vůči nadvládě hodnot manažerismu v sociální práci. Mimo jiné se zrodila Akční síť sociální práce (SWAN), která je hlasem zevnitř, tvořeným sociálními pracovníky, akademiky, studenty a uživateli služeb. Více o SWAN se dozvíte v rozhovoru s Danem Mortonom či v přiblížení několika manifestů radikální sociální práce.

Další články reflektují sociální práci ve vztahu k genderovým stereotypům či rasismu. Najdete tu rozhovor se sdružením Rasmus, které organizuje setkávání mladých lidí s postižením i bez něj, nebo se seznámíte s diskusní skupinou vídeňských sociálních pracovníků, kteří chtějí svůj úkol plnit jinak, než je jim předepisováno zaměstnavateli. Nepočítáme-li přehled odkazů na internetové zdroje s dalšími informacemi a tři básně, téma radikální a kritické sociální práce uzavírá rozsáhlý text nabízející několik obecných praktických rad spojených s ukázkami zahraničních zkušeností.

32 stran A4. K sehnání v pražském infocentru Salé. (-jk-)

HLAS SOLIDÁRNÍ SÍTĚ Č. 2

V polovině listopadu vyšlo druhé číslo zpravodaje Mostecké solidární sítě (MSS). Jeho obsah kopíruje texty zveřejněné na webu MSS, které se týkají sporu o nevyplacenou mzdu s restaurací Řízkárna (viz rubrika Kvartál v tomto čísle *Existence*). Obsah doplňuje leták ke kampani proti chování úřednice mosteckého magistrátu R. Vojtové a reportáž z mezinárodní konference věnované problémům v práci a jejich řešení.

8 stran A4. Ke stažení na solidarita.noblogs.org/files/2014/11/Hlas-solidární-sítě_2_listopad-2014.pdf. (-jk-)

Radikální. Kritická. Jiná sociální práce.

Nakladatelství Anarchistické federace

anarchistická revue Existence

40 STRAN
40,-

4/2014 - VÁLKA

Válka je selháním rozumu / NATO / Konflikt na Ukrajině / Chomsky o Gaze / Mladá Bosna / Ze vzpomínek židovského anarchisty / Kazova / Kým (ne)jsme / Queer anarchismus / Rozhovor o Číně / Tekutý dohled / ...

3/2014 - PLÉNA, FÓRA, ASAMBLEY...

1. máj 2014 / Anarchistický knižní festival / Bosenské jaro / Polsko 1981 / Anarchisté a přímá demokracie / Lekce z demokracie / Squating v Řecku / Anarchismus v podmínkách občanské války / Chomsky: Hnutí Occupy / ...

2/2014 - BAKUNIN 2014

Police ve službách spekulantů / Ultrapravice v Polsku / Bakuninův odkaz / Anarchismus, postmoderna a poststrukturalismus / Běloruská anarchie / Metadata / Ekonomika pracujících / Zone À Défendre / Burgos / ...

1/2014 - BUDOUCNOST INTERNETU

Jak jsme nevolili / 17. listopad na Národní / xBASTax / Whistlebloweri / Digitální aktivismus / Černí, bílí, spojme síly / Nový levicový subjekt? / N. Chomsky / Poststrukturalistický anarchista / Rudá kontrarevoluce / ...

(ročníky 2010-2013 za sníženou cenu 20 Kč)

komiksová edice

- sv. 1 - LIKVIDÁTOR 40 stran / 40,-
- sv. 2 - ANARCHIX 40 stran / 40,-
- sv. 3 - CLASS WAR COMIX 40 stran / 40,-
- sv. 4 - KDYŽ ZAČALA NOC 64 stran / 58,-

brožury a knihy

OKUPAČNÍ KUCHAŘKA

60 stran / 20,-

HRANICE AKTIVISMU

56 stran / 48,-

COMUNISMO LIBERTARIO

56 stran / 48,-

SABATÉ - MĚSTSKÁ GUERILLA VE ŠPANĚLSKU

124 stran / 100,-

MARIKANSKÝ MASAKR

48 stran / 45,-

PŘÍBĚHY VĚZNĚNÝCH ANARCHISTŮ

48 stran / 40,-

JEDU DO MAGADANU

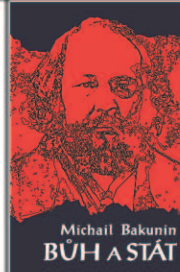
120 stran / 100,-

ANARCHISTICKÁ PUBLICISTIKA 1990-2013

284 stran / 200,-

TÁBOR SMRTI LETY

VYŠETŘOVÁNÍ ZÁČINA 1892-1895
PAUL POLANSKY

TÁBOR SMRTI LETY

510 stran / 330,-

BŮH A STÁT

192 stran / 198,-

Klíčení

40 stran A4
celobarevné
60,-

Aktuální přehled o všech vydaných publikacích a dalších materiálech, stejně jako seznam distribučních míst naleznete na webové stránce

nakladatelství.csaf.cz